

โครงการวิจัย

การสำรวจสถานการณ์คุณภาพชีวิตด้วย ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตและทุนชีวิต

2567

โดย ศูนย์คุณธรรม
(องค์การมหาชน)

โครงการวิจัย

การสำรวจสถานการณ์คุณธรรมด้วยดัชนีชี้วัด
คุณธรรมและทุนชีวิต ปี 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย 5 ข้อ ดังนี้ 1) เพื่อสำรวจสถานการณ์คุณธรรมด้วยดัชนีชี้วัดคุณธรรม 5 ด้าน ของคนไทย 3 ช่วงวัย 2) เพื่อสำรวจสถานการณ์ทุนชีวิต 5 พลังของคนไทย 3 ช่วงวัย 3) เพื่อเปรียบเทียบ และวิเคราะห์แนวโน้มของสถานการณ์คุณธรรมจากข้อมูลดัชนีชี้วัดคุณธรรมและทุนชีวิต ตั้งแต่ปี 2565 ถึงปี 2567 4) เพื่อสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมของคนไทย 3 ช่วงวัย และ 5) เพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติในการส่งเสริมคุณธรรมเชิงพื้นที่ ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายเป็นคนไทยช่วงอายุ 13-24 ปี, 25-40 ปี และ 41 ปีขึ้นไป ทั้ง 6 ภูมิภาค รวมจำนวน 29,432 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน แต่ละวัตถุประสงค์มีข้อค้นพบสำคัญดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อแรก ผลการสำรวจสถานการณ์คุณธรรมด้วยดัชนีชี้วัดคุณธรรม 5 ด้านของคนไทย พบว่าในภาพรวมกลุ่มคนไทยรวม 3 ช่วงวัย มีคุณธรรม 5 ด้าน อยู่ในระดับพอใช้ เมื่อพิจารณาคุณธรรมพื้นฐานแต่ละด้าน พบว่าอยู่ในระดับน้อยถึงพอใช้ โดยคุณธรรมด้าน “กตัญญู” และ “จิตสาธารณะ” อยู่ในระดับพอใช้มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 4.64 และ 4.35 จากคะแนนเต็ม 6 คะแนน ขณะที่คุณธรรมด้านอื่น ๆ ทั้งคุณธรรมด้าน “วินัยรับผิดชอบ” “สุจริต” และ “พอเพียง” อยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 4.27, 4.19 และ 4.17 ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อสอง ผลการสำรวจสถานการณ์ทุนชีวิต 5 พลังของคนไทย 3 ช่วงวัย พบว่าในภาพรวมปี 2567 คนไทยมีทุนชีวิตผ่านเกณฑ์ระดับดี เมื่อพิจารณาพลังแต่ละด้าน พบว่าคนไทยมีพลังตัวตน และพลังครอบครัวผ่านเกณฑ์ระดับดีถึงดีมาก ขณะที่พลังสร้างปัญญา (ช่วงวัย 13-24 ปี) พลังที่ทำงาน/พลังองค์กร (ช่วงวัย 25 ปีขึ้นไป) พลังเพื่อนและกิจกรรม และพลังชุมชน ผ่านเกณฑ์ระดับดี

วัตถุประสงค์ข้อสาม สถานการณ์คุณธรรม 5 ด้าน และทุนชีวิต 5 พลัง ของคนไทยจากฐานข้อมูล ปี พ.ศ.2565 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ.2566 และลดลงในปี พ.ศ.2567 โดยลดลงต่ำกว่าข้อมูลในปีก่อน

วัตถุประสงค์ข้อสี่ ข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมของคนไทย 3 ช่วงวัย แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ ระดับนโยบาย ระดับพื้นที่ ระดับองค์กร ระดับชุมชน และระดับครอบครัว

วัตถุประสงค์ข้อห้า ได้แนวปฏิบัติในการส่งเสริมคุณธรรมในช่วงวัยเด็ก และเยาวชนอายุระหว่าง 13-24 ปี เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมเพื่อให้เกิด และเยาวชนเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านพอเพียง วินัยรับผิดชอบต่อกตัญญู สุจริต และจิตสาธารณะในช่วงวัยที่เติบโตขึ้นไป

คำสำคัญ: ดัชนีชี้วัดคุณธรรม, ทุนชีวิต, สถานการณ์คุณธรรม

Abstract

This study aimed to achieve five specific objectives: 1) To investigate the moral situation of Thai people across three age groups using five moral indicators, 2) To examine the status of five life asset powers of Thai people across these three age groups, 3) To compare and analyze trends in moral situations using data from moral indicators and life assets from 2022 to 2024, 4) To develop policy recommendations for promoting morality among Thai people across three age groups, and 5) To create practical guidelines for promoting morality at the regional level for at least one age group. The target population comprised Thai individuals aged 13–24 years, 25–40 years, and 41 years and above, residing in six regions of Thailand, with a total sample size of 29,432 individuals selected using a multi-stage sampling method. Key findings for each objective are as follows:

Objective 1: The survey of moral indicators revealed that, overall, the moral levels of Thai people across all three age groups were at a "Fair" level. When considering individual moral dimensions, "Gratitude" and "Public Mind" were at a "Fair" level, with average scores of 4.64 and 4.35 out of 6, respectively. However, the other moral dimensions, namely "Responsible Discipline," "Honesty," and "Sufficiency Mindset," were at a "Low" level, with average scores of 4.27, 4.19, and 4.17, respectively.

Objective 2: The assessment of life asset powers in 2024 showed that the overall life asset levels of Thai people met the criteria for a "Good" level. Specifically, the powers of self-existence and family were rated as "Good" to "Very Good." Other life asset powers, such as wisdom formation (for individuals aged 13–24 years), working/organizational power (for individuals aged 25 years and above), peer and activity-related powers, and community power, were rated as "Good."

Objective 3: Trends in the five moral indicators and five life asset powers of Thai people, based on data from 2022, showed an increase in 2023 but a decline in 2024, falling below the baseline data.

Objective 4: Policy recommendations for promoting morality among Thai people were proposed at five levels: policy, regional, organizational, community, and family levels.

Objective 5: Practical guidelines for promoting morality were developed, particularly for children and youth aged 13–24 years. This age group was identified as a crucial stage for fostering desirable moral characteristics such as sufficiency, responsible discipline, gratitude, honesty, and public-mindedness to prepare them for their future growth and development.

Keywords: Moral indicators, life assets, Moral situations

สารบัญเนื้อหา

หน้าที่

บทที่ 1 บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1-1
วัตถุประสงค์การวิจัย	1-2
ขอบเขตการวิจัย	1-2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	1-4
นิยามศัพท์เฉพาะ	1-4
กรอบแนวคิดการวิจัย	1-7

บทที่ 2 วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตการดำเนินงาน	2-1
กลุ่มเป้าหมาย	2-2
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	2-7
การเก็บรวบรวมข้อมูล	2-13
การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล	2-13
การวิเคราะห์ข้อมูล	2-14
ระยะเวลาการทำวิจัย	2-14

บทที่ 3 สรุปผลการศึกษา

ผลการสำรวจสถานการณ์คุณธรรมด้วยดัชนีชี้วัดคุณธรรมและทุนชีวิต ปี 2567	3-2
ผลการสำรวจสถานการณ์ทุนชีวิต 5 พลังของคนไทย 3 ช่วงวัย	3-5
ผลการเปรียบเทียบและวิเคราะห์แนวโน้มของสถานการณ์คุณธรรมและทุนชีวิต	3-8
ข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมของคนไทย 3 ช่วงวัย	3-14

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 1 บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ดำเนินการพัฒนาดัชนีชี้วัดคุณธรรมเพื่อเป็นเครื่องมือวัดความเปลี่ยนแปลงด้านคุณธรรมของคนไทยใน 5 มิติ คือ พอเพียง วินัย สุจริต จิตสาธารณะ และกตัญญู ควบคู่ไปกับการสำรวจทุนชีวิต (Life Assets) เพื่อให้ทราบสถานการณ์ระบบนิเวศด้านคุณธรรมของคนไทยใน 5 พลัง คือ พลังตัวตน พลังครอบครัว พลังสร้างปัญญา/พลังที่ทำงานหรือองค์กร พลังเพื่อนและกิจกรรม และพลังชุมชน ซึ่งการดำเนินงานทั้ง 2 ส่วนนี้ทำให้เข้าใจถึงสถานการณ์คุณธรรมของสังคมไทย ทั้งในระดับปัจเจกบุคคลตั้งแต่ช่วงวัย 13 ปีขึ้นไป และระบบนิเวศที่อยู่แวดล้อมปัจเจกบุคคล โดยการสำรวจสถานการณ์คุณธรรมด้วยดัชนีชี้วัดคุณธรรมและทุนชีวิตนี้ ยังเป็นการดำเนินงานเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนเชิงนโยบาย ทั้งยุทธศาสตร์ชาติ ด้านที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ที่กำหนดเป้าหมายว่า คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) หมวดหมายที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตอบสนองต่อการพัฒนาแห่งอนาคต เป้าหมายที่ 1 คนไทยได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพในทุกช่วงวัย มีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่ มีคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกโฉมฉับพลันของโลก สามารถดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข ซึ่งระบุเรื่องทุนชีวิตไว้ในตัวชี้วัดที่ 1.3 ทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 เมื่อสิ้นสุดแผน และแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2566-2570) กำหนดเป้าหมายว่า คนไทยมีพฤติกรรมที่สะท้อนการมีคุณธรรมเพิ่มขึ้น มุ่งสู่สังคมคุณธรรมที่คนไทยอยู่ร่วมกันด้วยความสมานฉันท์ภายใต้หลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม และประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งได้กำหนดตัวชี้วัดที่ 1 ไว้ว่า ดัชนีคุณธรรม 5 ประการ “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู” เพิ่มขึ้น โดยมีค่าเป้าหมายเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ภายใน พ.ศ. 2570 จากข้อมูลปีฐาน พ.ศ. 2565

จากเป้าหมายและยุทธศาสตร์ที่สำคัญของศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เห็นได้ว่าการขับเคลื่อนเรื่องของคุณธรรมและทุนชีวิตของคนไทยนี้ ทางศูนย์คุณธรรมได้ให้ความสำคัญทั้งในเรื่องของการสร้างความร่วมมือการส่งเสริมพัฒนานวัตกรรมและองค์ความรู้มาอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 ศูนย์คุณธรรมได้ดำเนินการสร้างชุดเครื่องมือมาตรฐานสำหรับการประเมินดัชนีชี้วัดคุณธรรมของคนไทยช่วงวัย 25-40 ปี ในคุณธรรมทั้ง 5 ด้าน ด้วยความสำคัญและความจำเป็นของการมีเครื่องมือและเกณฑ์ปกติมาตรฐานในการประเมินคุณธรรมของคนไทยครอบคลุมทุกช่วงวัย ต่อมาในปี พ.ศ. 2565 ศูนย์คุณธรรมได้พัฒนาเครื่องมือ สำหรับการประเมินดัชนีชี้วัดคุณธรรมของคนไทยช่วงอายุ 13-24 ปี และ 41 ปีขึ้นไป และในปี 2566 ได้ดำเนินการสำรวจสถานการณ์ดัชนีชี้วัดคุณธรรมและทุนชีวิตของคนไทย ซึ่งผลการสำรวจสถานการณ์ดัชนีชี้วัดคุณธรรมในกลุ่มคนไทยทั้ง 3 ช่วงวัย พบว่า ในภาพรวมกลุ่มคนไทยรวม 3 ช่วงวัย มีคุณธรรม 5 ด้าน อยู่ในระดับพอใช้ เมื่อพิจารณาคุณธรรมพื้นฐานแต่ละด้าน พบว่าอยู่ในระดับพอใช้ถึงระดับมาก โดยคุณธรรมด้าน “กตัญญู” อยู่ในระดับมาก ขณะที่คุณธรรมด้านอื่น ๆ ทั้งด้าน “จิตสาธารณะ” “วินัยรับผิดชอบ” “สุจริต” และ “พอเพียง” อยู่ในระดับพอใช้ (วิไลลักษณ์ ลังกา และคณะ. 2566)

จากความสำคัญของการส่งเสริมคุณธรรมในกลุ่มคนไทยและผลจากการสำรวจสถานการณ์ดัชนีชี้วัดคุณธรรม 5 ด้าน คณะผู้วิจัยเห็นถึงความจำเป็นในการสำรวจสถานการณ์คุณธรรมด้วยดัชนีชี้วัดคุณธรรม 5 ด้านของคนไทย 3 ช่วงวัย คือ วัยเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 13-24 ปี วัยทำงาน อายุระหว่าง 25-40 ปี และวัยผู้ใหญ่ อายุระหว่าง 41 ปีขึ้นไป ใน 6 ภูมิภาค อย่างต่อเนื่องเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเร่งส่งเสริมดัชนีชี้วัดคุณธรรมในทุกมิติ และนอกจากนั้นการทราบถึงระดับทุนชีวิต 5 พลังของคนไทย ซึ่งเป็นระบบนิเวศที่สำคัญในการร่วมส่งเสริมคุณธรรมของกลุ่มคนเป็นข้อมูลที่สำคัญ คณะผู้วิจัยได้วางแผนเปรียบเทียบและวิเคราะห์แนวโน้มของสถานการณ์คุณธรรมจากข้อมูลดัชนีชี้วัดคุณธรรมและทุนชีวิตตั้งแต่ปี 2565 ถึงปี 2567 เพื่อนำมาสู่การสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมของคนไทย 3 ช่วงวัย และแนวปฏิบัติในการส่งเสริมคุณธรรมเชิงพื้นที่เพื่อเป็นแนวทางตั้งต้นในการส่งเสริมระบบนิเวศคุณธรรมของคนไทยให้เกิดขึ้นในกลุ่มคนไทยที่หน่วยงานรับผิดชอบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจสถานการณ์คุณธรรมด้วยดัชนีชี้วัดคุณธรรม 5 ด้านของคนไทย 3 ช่วงวัย คือ วัยเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 13-24 ปี วัยทำงาน อายุระหว่าง 25-40 ปี และวัยผู้ใหญ่ อายุ 41 ปีขึ้นไป ใน 6 ภูมิภาค
2. เพื่อสำรวจสถานการณ์คุณธรรมด้วยทุนชีวิต 5 พลังของคนไทย 3 ช่วงวัย คือ วัยเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 13-24 ปี วัยทำงาน อายุระหว่าง 25-40 ปี และวัยผู้ใหญ่ อายุ 41 ปีขึ้นไป ใน 6 ภูมิภาค
3. เพื่อเปรียบเทียบและวิเคราะห์แนวโน้มของสถานการณ์คุณธรรมจากข้อมูลดัชนีชี้วัดคุณธรรมและทุนชีวิตตั้งแต่ปี 2565 ถึงปี 2567
4. เพื่อสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมของคนไทย 3 ช่วงวัย คือ วัยเด็ก และเยาวชน อายุระหว่าง 13-24 ปี วัยทำงาน อายุระหว่าง 25-40 ปี และวัยผู้ใหญ่ อายุ 41 ปีขึ้นไป
5. เพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติในการส่งเสริมคุณธรรมเชิงพื้นที่อย่างน้อย 1 ช่วงวัย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสำรวจสถานการณ์คุณธรรมด้วยดัชนีชี้วัดคุณธรรม 5 ด้าน และ ทุนชีวิต 5 พลังของคนไทย 3 ช่วงวัย คือ อายุระหว่าง 13-24 ปี อายุระหว่าง 25-40 ปี และ อายุ 41 ปีขึ้นไป

งานระยะสำรวจสถานการณ์ดัชนีชี้วัดคุณธรรมและทุนชีวิต

กลุ่มเป้าหมาย เป็นกลุ่มคนไทย 3 ช่วงอายุ ได้แก่ 13-24 ปี, 25-40 ปี และ 41 ปีขึ้นไป จาก 6 ภูมิภาค รวมจำนวน 29,432 คน โดยกลุ่มอายุ 13-24 ปี เป็นกลุ่มนักเรียนนักศึกษา ส่วนกลุ่มอายุ 25-40 ปี และ 41 ปีขึ้นไป ครอบคลุมกลุ่มอาชีพ 6 กลุ่ม ดังนี้ 1) เกษตร (ทำไร่ ทำนา ทำสวน ประมง ปศุสัตว์) 2) รับราชการ/พนักงานราชการ 3) พนักงานเอกชน 4) รัฐวิสาหกิจ 5) รับจ้างทั่วไป และ 6) ธุรกิจส่วนตัว/อิสระ

ตัวแปรที่ศึกษาในการสำรวจสถานการณ์คุณธรรมด้วยดัชนีชี้วัดคุณธรรม 5 ด้าน

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา ภูมิภาค อาชีพ

ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณธรรม ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

- พอเพียง
- วินัยรับผิดชอบ
- สุจริต
- จิตสาธารณะ

ตัวแปรที่ศึกษาในการสำรวจสถานการณ์ทุนชีวิต 5 พลังคนไทย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา ภูมิภาค อาชีพ
ตัวแปรตาม ได้แก่ ทุนชีวิต ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

- พลังตัวตน
- พลังครอบครัว
- พลังสร้างปัญญา/พลังองค์กร
- พลังเพื่อนและกิจกรรม
- พลังชุมชน

ตัวแปรที่ศึกษาในการเปรียบเทียบและวิเคราะห์แนวโน้มของสถานการณ์

คุณธรรมจากข้อมูลดัชนีชี้วัดคุณธรรมและทุนชีวิตตั้งแต่ปี 2565 ถึงปี 2567

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ทุนชีวิต ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

- พลังตัวตน
- พลังครอบครัว
- พลังสร้างปัญญา/พลังองค์กร
- พลังเพื่อนและกิจกรรม
- พลังชุมชน

คุณธรรม ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

- พอเพียง
- วินัยรับผิดชอบ
- สุจริต
- จิตสาธารณะ
- กตัญญู

งานระยะวิเคราะห์แนวโน้มของสถานการณ์คุณธรรมจากข้อมูลดัชนีชี้วัดคุณธรรมและทุนชีวิตตั้งแต่ปี 2565 ถึงปี 2567

กลุ่มเป้าหมายจากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1-2 และผลการสำรวจจากปี 2565 และ 2566

งานระยะการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมของคนไทย 3 ช่วงวัย คือ วัยเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 13-24 ปี วัยทำงาน อายุระหว่าง 25-40 ปี และวัยผู้ใหญ่ อายุ 41 ปีขึ้นไป

กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นตัวแทนจากกระทรวง (กระทรวงมหาดไทย, กระทรวงศึกษาธิการ, กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์) ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคน 3 ช่วงวัย ในการพิจารณาข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมของคนไทย 3 ช่วงวัย

งานระยะการจัดทำแนวปฏิบัติในการส่งเสริมคุณธรรมเชิงพื้นที่ 1 ช่วงวัย

กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ตัวแทนพื้นที่ ผู้แทนภาคส่วนราชการ ผู้แทนภาคส่วนเอกชน ผู้แทนชุมชน ในการพิจารณาแนวปฏิบัติในการส่งเสริมคุณธรรมเชิงพื้นที่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. หน่วยงานระดับกระทรวง หน่วยงานระดับพื้นที่ภูมิภาค ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากลุ่มคนไทย 3 ช่วงวัย 13-24 ปี, 25-40 ปี และ 41 ปีขึ้นไป สามารถนำผลการประเมินสถานการณ์ดัชนีชี้วัดคุณธรรม ทุนชีวิตของกลุ่มคนไทย และข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมของคนไทย ไปเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาฯ และส่งเสริมระบบนิเวศคุณธรรมของคนไทยให้เกิดขึ้นในกลุ่มคนไทยที่หน่วยงานรับผิดชอบ
2. ศูนย์คุณธรรม มีข้อมูลผลการประเมินสถานการณ์ดัชนีชี้วัดคุณธรรม ทุนชีวิต 5 พลังของกลุ่มคนไทย 3 ช่วงวัย คือ วัยเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 13-24 ปี วัยทำงาน อายุระหว่าง 25-40 ปี และวัยผู้ใหญ่ อายุ 41 ปีขึ้นไป ที่เป็นปัจจุบันและต่อเนื่อง และข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมของคนไทย และแนวปฏิบัติในการส่งเสริมคุณธรรมเชิงพื้นที่ ที่สามารถสะท้อนถึงระดับดัชนีชี้วัดคุณธรรมและทุนชีวิตของคนไทย ทั้ง 3 ช่วงวัย ที่เป็นข้อมูลสำคัญต่อการเสนอแนะหน่วยงานระดับกระทรวงหรือหน่วยงานระดับนโยบายภายใต้การขับเคลื่อนการเสริมสร้างคุณธรรมตามระบบนิเวศทุนชีวิตทั้ง 5 พลัง สู่ความสำเร็จของการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานในระยะต่อไปให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คุณธรรม หมายถึง การแสดงถึงคุณลักษณะที่มีความคงเส้นคงวาในตัวบุคคล อันเป็นผลมาจากการฝึกฝนจนกระทั่งเกิดเป็นความสมัครใจและนิสัย โดยเป็นการรักษาความคงเส้นคงวาระหว่างกรอบแนวคิดที่ว่าด้วยความดีและการกระทำของตนเอง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้กรอบคุณธรรม 5 ด้านของศูนย์คุณธรรมฯ ซึ่งประกอบไปด้วย พอเพียง วินัยรับผิดชอบ กตัญญู สุจริต และจิตสาธารณะ

1.1 พอเพียง หมายถึง การดำเนินชีวิตผ่านกระบวนการคิดและการตัดสินใจอย่างรอบคอบด้วยความพอดี พอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ ไม่เบียดเบียนหรือทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน สามารถพึ่งพาตนเองได้ และเตรียมพร้อมรับผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตบนพื้นฐานของความดี โดยงานวิจัยครั้งนี้สามารถวัดความพอเพียงได้จาก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล และ 3) ภูมิคุ้มกัน

1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีในการใช้ชีวิตที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป พอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

2) ความมีเหตุผล หมายถึง กระบวนการคิดและตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้ชีวิตอย่างรอบคอบ โดยพิจารณาถึงเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องและผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจและการกระทำ

3) ภูมิคุ้มกัน หมายถึง การวางแผนการใช้ชีวิตอย่างรอบคอบ สามารถพึ่งพาตนเองได้ และการเปิดใจเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อเตรียมพร้อมรับผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

1.2 วินัยรับผิดชอบ หมายถึง การแสดงออกถึงการยอมรับและการประพฤติปฏิบัติตนตามบรรทัดฐานทางสังคมสามารถกำกับตนเองทั้งความคิดและการกระทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างปกติสุข มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานหรือดำเนินกิจกรรมใด ๆ ตามบทบาทหน้าที่ยอมรับผลอันเกิดจากการกระทำของตนเอง และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น โดยงานวิจัยครั้งนี้สามารถวัดความมีวินัยรับผิดชอบได้จาก 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การยอมรับและปฏิบัติตนตามบรรทัดฐานทางสังคม 2) การควบคุมตนเอง 3) การตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตน และ 4) การยอมรับผลการกระทำของตน

1) การยอมรับและปฏิบัติตนตามบรรทัดฐานทางสังคม หมายถึง การแสดงออกถึงการยอมรับ และการประพฤติปฏิบัติตนตามวิถีประเพณี จารีต และกฎหมาย เพื่อควบคุมความประพฤติของบุคคลอันจะนำไปสู่สังคมที่มีระเบียบ และดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนและปกติสุข

2) การควบคุมตนเอง หมายถึง ความสามารถในการกำกับตนเองทั้งความคิด และการกระทำให้อยู่ในระเบียบกฎเกณฑ์ เพื่อนำตนเองให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างปกติสุข

3) การตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตน หมายถึง ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานหรือดำเนินกิจกรรมใด ๆ ให้บรรลุผลที่ตรงเวลา ตามบทบาทหน้าที่ หรือตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ

4) การยอมรับผลการกระทำของตน หมายถึง การยอมรับผลอันเกิดจากการกระทำของตนเอง ทั้งผลในทางบวก ทางลบ รวมถึงข้อผิดพลาด และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

1.3 สุจริต หมายถึง การปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นตามแนวทางที่ถูกต้อง กล่าวคือตรงไปตรงมา สำนึกรู้ รวมถึงปฏิเสธการกระทำที่ไม่ถูกต้องอันจะก่อให้เกิดความเสียหาย ในงานวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การละอายต่อการทำสิ่งที่ไม่ถูกต้อง 2) การไม่เอาเปรียบและไม่แสวงหาผลประโยชน์ และ 3) การยืนหยัดในความถูกต้อง

1) การละอายต่อการทำสิ่งที่ไม่ถูกต้อง หมายถึง การแสดงความรู้สึกไม่สบายใจ รังเกียจ อาย กระดากใจในใจตน ไม่กล้าทำสิ่งที่ไม่ถูกต้องเพราะไม่อยากจะต่อหน้าหรือลับหลังผู้อื่น

2) การไม่เอาเปรียบและไม่แสวงหาผลประโยชน์ หมายถึง การกระทำในสิ่งตรงไปตรงมา รักษาความสัตย์ ไม่เอารัดเอาเปรียบ และไม่ยึดผลประโยชน์อันมิชอบของตนเองและพวกพ้องเพียงฝ่ายเดียว

3) การยืนหยัดในความถูกต้อง หมายถึง การแสดงออกหรือการสนับสนุนความคิด การกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมาย และต่อต้านการทุจริตด้วยความกล้าหาญ แม้ว่าจะมีความยากลำบากหรืออุปสรรคขัดขวาง

1.4 จิตสาธารณะ หมายถึง การตระหนักหรือการกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น องค์กร และสังคมด้วยความสมัครใจ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม เอาใจใส่ดูแลรักษาสาธารณสมบัติ และช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ โดยงานวิจัยครั้งนี้สามารถวัดจิตสาธารณะได้จาก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) จิตอาสา 2) สำนึกสาธารณะ และ 3) การเสียสละช่วยเหลือผู้อื่น

1) จิตอาสา หมายถึง การทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น องค์กร และสังคมด้วยความสมัครใจโดยไม่หวังผลตอบแทน

2) สำนึกสาธารณะ หมายถึง การตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และสาธารณสมบัติด้วยการเอาใจใส่ดูแลรักษา โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ

3) การเสียสละเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น หมายถึง การอุทิศร่างกาย สติปัญญา ทรัพย์สิน และเวลา เพื่อแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้กับผู้อื่นโดยไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน

1.5 กตัญญู หมายถึง การแสดงออกถึงการสำนึก การเคารพนับถือ และการตอบแทน ในความดีที่ตนเองหรือสังคมโดยรวมได้รับประโยชน์ในทางที่ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งเป็นการแสดงออกในทางที่ดี เมื่อมีโอกาส และจะต้องไม่ไปละเมิดสิทธิผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน หรือได้รับผลกระทบในทางเสียหาย งานวิจัยครั้งนี้ สามารถวัดความกตัญญูได้จาก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสำนึกในความดี 2) การเคารพความดี และ 3) การตอบแทนความดี

1) การสำนึกในความดี หมายถึง การเห็นคุณค่า รู้สึกขอบคุณ คิดในทางบวก หรือมีทัศนคติที่ดี ต่อคุณความดีที่ตนเองหรือส่วนรวมได้กระทำหรือได้รับประโยชน์ในทางที่ถูกต้องเหมาะสม

2) การเคารพความดี หมายถึง การชื่นชม ยกย่อง ให้เกียรติ ในความดีที่ตนเองหรือส่วนรวมได้รับประโยชน์ในทางที่ถูกต้อง โดยแสดงออกด้วยความสุภาพ เหมาะสม

3) การตอบแทนความดี หมายถึง การประพฤติตนในทางที่ดี เมื่อมีโอกาส โดยไม่ละเมิดสิทธิ หรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนเพื่อแสดงความขอบคุณความดีที่ตนเองหรือส่วนรวมได้รับประโยชน์ในทางที่ถูกต้อง

2. ทุนชีวิต (Life Assets) หมายถึง ทุนชั้นพื้นฐานที่มีผลต่อการพัฒนาทางด้านจิตใจ สังคม สติปัญญาให้คน ๆ หนึ่งสามารถดำรงชีพออยู่ในสังคมได้อย่างเข้มแข็ง ประกอบไปด้วย 5 พลังบวก ได้แก่ พลังตัวตน พลังครอบครัว พลังที่ทำงาน/พลังองค์กร พลังเพื่อนและกิจกรรม และพลังชุมชน โดยทุนชีวิตปรับใช้จากชุดตัวแปรทุนชีวิต (Life Assets) ของ สุริยเดว ทรีปาตี (2555) มี 5 พลัง ดังนี้

2.1 พลังตัวตน เป็นการเห็นคุณค่าในตนเอง มีความศรัทธาและเชื่อมั่นในตนเอง ได้แก่ การอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีการช่วยเหลือผู้อื่น การมีจุดยืนที่ชัดเจน รักความยุติธรรม ไม่แบ่งแยกชนชั้น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ การมีวินัยในตนเอง และการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยง

2.2 พลังครอบครัว เป็นการดูแลเอาใจใส่ให้ความรักความอบอุ่นและปลอดภัย มีการอบรมสั่งสอนให้มีระเบียบวินัย มีการดำเนินชีวิตเป็นตัวอย่างที่ดี มีการติดตามและช่วยเหลือเชิงบวกอย่างเหมาะสม

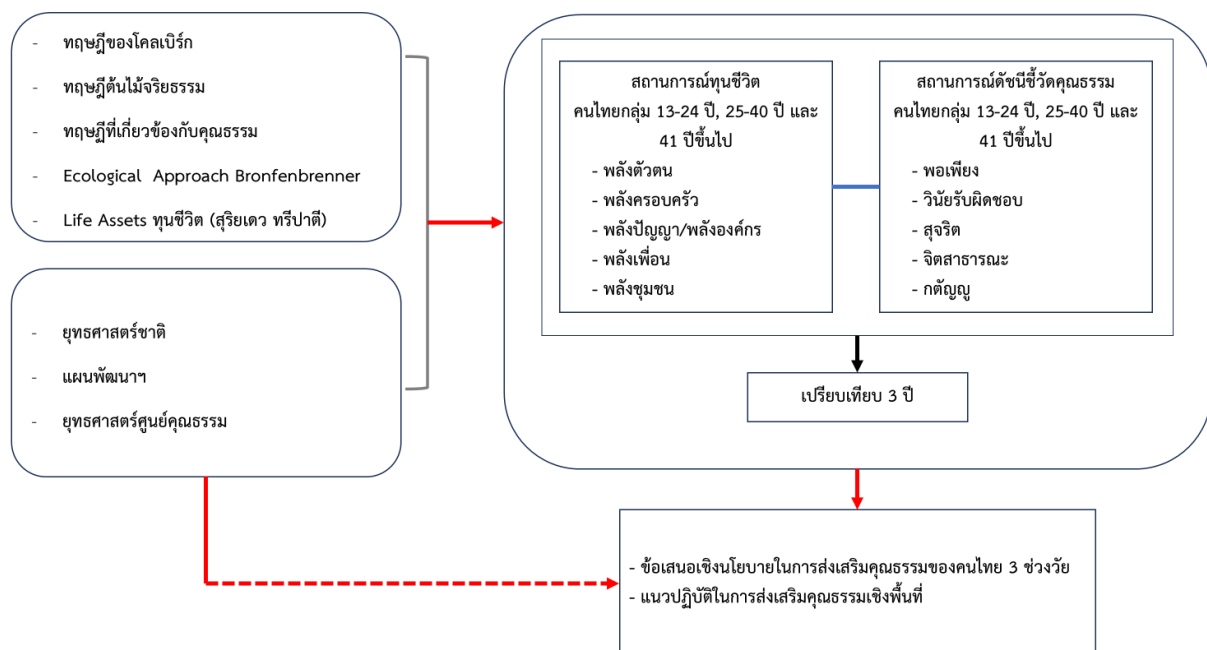
2.3 พลังที่ทำงาน/พลังองค์กร เป็นการสนับสนุน ส่งเสริมขององค์กรที่ทำงานให้บุคคล เกิดการพัฒนาก้าวหน้า เกิดความรู้สึกลดภัย มีระเบียบกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน สมาชิกองค์กรเกิดความรักผูกพันกับองค์กร แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันและทุ่มเทต่อองค์กร

2.4 พลังเพื่อนและกิจกรรม เป็นการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน และสังคม เช่น กิจกรรมการออกกำลังกาย การเล่นเกม การทำกิจกรรมค่ายอาสา

2.5 พลังชุมชน เป็นการที่อยู่ร่วมกับในชุมชนด้วยความเป็นมิตร มีความเข้าใจและยอมรับซึ่งกันและกัน มีความเอื้ออาทร มีน้ำใจต่อกัน มีการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างความปลอดภัยในชุมชน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสำรวจสถานการณ์คุณธรรมด้วยดัชนีชี้วัดคุณธรรม 5 ด้าน และทุนชีวิต 5 พลังของคนไทย 3 ช่วงวัย คือ อายุระหว่าง 13-24 ปี อายุระหว่าง 25-40 ปี และ อายุ 41 ปีขึ้นไป และจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมระบบนิเวศคุณธรรมของคนไทย 3 ช่วงวัย ซึ่งที่มาของดัชนีชี้วัดคุณธรรม จากงานวิจัยก่อนหน้านี้ คณะผู้วิจัยได้ใช้กรอบเชิงทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม (Kohlberg, 1976) ทฤษฎีต้นไม้อัจริยธรรม (ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2538) ร่วมกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) และแผนยุทธศาสตร์ของศูนย์คุณธรรม ประจำปีงบประมาณ 2563-2565 มากำหนดความหมายและองค์ประกอบของคุณธรรม ประกอบด้วย พอเพียง วินัยรับผิดชอบต่อสังคม มีวินัย สุจริต จิตสาธารณะ และกตัญญู (วิไลลักษณ์ ลังกา และคณะ. 2565) และในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิด Ecological Approach ได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมเป็นระบบต่อเนื่องกันของ Bronfenbrenner ที่มาร่วมเป็นกรอบในการสร้างข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมระบบนิเวศคุณธรรมของคนไทย 3 ช่วงวัย ร่วมกับตัวแปรทุนชีวิต ของ สุริยเดว ทรีปาตี (2555) วิจัยจะใช้การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีสนทนากลุ่มกับผู้เกี่ยวข้อง และการทบทวนวรรณกรรมเพื่อสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมของกลุ่มคนไทย 3 ช่วงวัย และแนวปฏิบัติในการส่งเสริมคุณธรรมเชิงพื้นที่ สรุปได้ดังภาพประกอบ 1-1

ภาพประกอบ 1-1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2 วิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การสำรวจสถานการณ์คุณธรรมด้วยดัชนีชี้วัดคุณธรรมและทุนชีวิต มีวิธีดำเนินงานวิจัยในแต่ละระยะแบ่งตามความมุ่งหมายของการวิจัย กลุ่มเป้าหมาย วิธีดำเนินงาน และผลลัพธ์ที่ได้ ดังตาราง 2-1

ขอบเขตการดำเนินงาน

ตาราง 2-1 ขอบเขตการดำเนินงาน

วัตถุประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย	วิธีดำเนินงาน	ผลลัพธ์ที่ได้
1. เพื่อสำรวจสถานการณ์คุณธรรมด้วยดัชนีชี้วัดคุณธรรม 5 ด้านของคนไทย 3 ช่วงวัย คือ วัยเด็ก และเยาวชน อายุระหว่าง 13-24 ปี วัยทำงาน อายุระหว่าง 25-40 ปี และวัยผู้ใหญ่ อายุ 41 ปีขึ้นไป ใน 6 ภูมิภาค	กลุ่มคนไทยช่วงอายุระหว่าง 13-24 ปี วัยทำงาน อายุระหว่าง 25-40 ปี และวัยผู้ใหญ่ อายุ 41 ปีขึ้นไป รวม 29,432 คน	1. กำหนดแผนดำเนินงานและจัดทำกรอบการเลือกตัวอย่างของคนไทย 3 ช่วงวัย ภายใต้ 6 ภูมิภาค 2. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง 3. ดำเนินการเก็บข้อมูลในช่วง พฤษภาคม - กรกฎาคม 2567 เพื่อประเมินดัชนีชี้วัดคุณธรรมและทุนชีวิต 5 พลังของคนไทย 3 ช่วงวัย ได้แก่ ช่วงอายุ 13-24 ปี, 25-40 ปี และ อายุ 41 ปีขึ้นไป จาก 6 ภูมิภาค รวม 29,432 คน ซึ่งได้จากการเลือกตัวอย่างด้วยวิธีการ convenience sampling ร่วมกับ quota sampling ในแต่ละภูมิภาคและช่วงวัยเพื่อให้เกิดความครอบคลุมของตัวอย่างมากขึ้น โดยมีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลทั้งในรูปแบบออนไลน์และแบบเผชิญหน้า 4. นำเข้าข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล 5. จัดทำสรุปผลการสำรวจฯ	- ผลการสำรวจสถานการณ์คุณธรรมด้วยดัชนีชี้วัดคุณธรรม 5 ด้านของคนไทย 3 ช่วงวัย จาก 6 ภูมิภาค - ผลการสำรวจสถานการณ์คุณธรรมด้วยทุนชีวิต 5 พลังของคนไทย 3 ช่วงวัยจาก 6 ภูมิภาค
2. เพื่อสำรวจสถานการณ์คุณธรรมด้วยทุนชีวิต 5 พลังของคนไทย 3 ช่วงวัย คือ วัยเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 13-24 ปี วัยทำงาน อายุระหว่าง 25-40 ปี และวัยผู้ใหญ่ อายุ 41 ปีขึ้นไป ใน 6 ภูมิภาค			

ตาราง 2-1 ขอบเขตการดำเนินงาน (ต่อ)

วัตถุประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย	วิธีดำเนินงาน	ผลลัพธ์ที่ได้
3. เพื่อเปรียบเทียบและวิเคราะห์แนวโน้มของสถานการณ์คุณธรรมจากข้อมูลดัชนีชี้วัดคุณธรรมและทุนชีวิตตั้งแต่ปี 2565 ถึงปี 2567	กลุ่มเป้าหมายจากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1-2 และผลการสำรวจจากปี 2565 และ 2566	1. วิเคราะห์เปรียบเทียบและวิเคราะห์แนวโน้มของสถานการณ์คุณธรรมจากข้อมูลดัชนีชี้วัดคุณธรรมและทุนชีวิตตั้งแต่ปี 2565 ถึงปี 2567 2. สรุปผลการวิเคราะห์ฯ	- ผลการเปรียบเทียบและแนวโน้มของสถานการณ์คุณธรรมจากข้อมูลดัชนีชี้วัดคุณธรรมและทุนชีวิตตั้งแต่ปี 2565 ถึงปี 2567
4. เพื่อสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมของคนไทย 3 ช่วงวัย คือ วัยเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 13-24 ปี วัยทำงาน อายุระหว่าง 25-40 ปี และวัยผู้ใหญ่ อายุ 41 ปีขึ้นไป	ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นตัวแทนจากกระทรวง (กระทรวงมหาดไทย, กระทรวงศึกษาธิการ, กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์) ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคน 3 ช่วงวัย ในการพิจารณาข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมของคนไทย 3 ช่วงวัย	1. จัดทำ (ร่าง) ข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมของคนไทย 3 ช่วงวัย (อายุ 13-24 ปี, 25-40 ปี และ 41 ปีขึ้นไป) 2. จัดประชุมพิจารณา (ร่าง) ข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมของคนไทย 3 ช่วงวัย (อายุ 13-24 ปี, 25-40 ปี และ 41 ปีขึ้นไป) 3. สรุปผลการประชุม และจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมของคนไทย 3 ช่วงวัย (อายุ 13-24 ปี, 25-40 ปี และ 41 ปีขึ้นไป)	- ข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมของคนไทย 3 ช่วงวัย
5. เพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติในการส่งเสริมคุณธรรมเชิงพื้นที่อย่างน้อย 1 ช่วงวัย	ผู้ทรงคุณวุฒิ ตัวแทนพื้นที่ ผู้แทนภาคส่วนราชการ ผู้แทนภาคส่วนเอกชน ผู้แทนชุมชน ในการพิจารณาแนวปฏิบัติในการส่งเสริมคุณธรรมเชิงพื้นที่	1. จัดทำ (ร่าง) แนวปฏิบัติในการส่งเสริมคุณธรรมเชิงพื้นที่ของคนไทย 1 ช่วงวัย 2. ประเมินแนวปฏิบัติในการส่งเสริมคุณธรรมเชิงพื้นที่โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3. สรุปผลการประเมินฯ และจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์	- แนวปฏิบัติในการส่งเสริมคุณธรรมเชิงพื้นที่ของคนไทย 1 ช่วงวัย

กลุ่มเป้าหมาย

งานระยะสำรวจสถานการณ์และเปรียบเทียบดัชนีชี้วัดคุณธรรมและทุนชีวิต

กลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มคนไทย 3 ช่วงอายุ ได้แก่ 13-24 ปี, 25-40 ปี และ 41 ปีขึ้นไป จาก 6 ภูมิภาค รวมจำนวน 29,432 คน โดยกลุ่มอายุ 13-24 ปี เป็นกลุ่มนักเรียนนักศึกษา ส่วนกลุ่มอายุ 25-40 ปี และ 41 ปีขึ้นไป ครอบคลุมกลุ่มอาชีพ 6 กลุ่ม ดังนี้ 1) เกษตร (ทำไร่ ทำนา ทำสวน ประมง ปศุสัตว์) 2) รับราชการ/พนักงานราชการ 3) พนักงานเอกชน 4) รัฐวิสาหกิจ 5) รับจ้างทั่วไป และ 6) ธุรกิจส่วนตัว/อิสระ

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบวัดคุณธรรม 5 ด้าน และต้นทุนชีวิต 5 พลัง กลุ่มคนไทย 3 ช่วงวัย

กลุ่มคนไทยที่ตอบแบบวัดมีจำนวน 29,432 คน เป็นเด็กและเยาวชน (อายุ 13-24 ปี) จำนวน 11,482 คน วันทำงาน (อายุ 25-40 ปี) จำนวน 8,736 คน และวัยผู้ใหญ่ (อายุ 41 ปีขึ้นไป) จำนวน 9,214 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 51.73) กระจายทุกภูมิภาคโดยเป็นผู้ตอบที่อาศัยอยู่ภาคกลางมากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ (ร้อยละ 26.38) รายละเอียดแสดงดังตาราง 2-2

ตาราง 2-2 ลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ประจำปี 2567 (จำนวนรวม 29,432 คน)

เพศ	จำนวน	ร้อยละ	ภูมิภาค	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	11,702	39.76	เหนือ	4,625	15.71
หญิง	15,225	51.73	ตะวันออกเฉียงเหนือ	4,881	16.58
LGBTQ+	2,505	8.51	ใต้	5,542	18.83
อายุ	จำนวน	ร้อยละ	ตะวันออก	3,185	10.82
13 - 24 ปี (เด็กและเยาวชน)	11,482	39.01	กลาง	7,765	26.38
25 - 40 ปี (วัยทำงาน)	8,736	29.68	ตะวันตก	3,434	11.67
41 ปีขึ้นไป (วัยผู้ใหญ่)	9,214	31.31			

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบวัดคุณธรรม 5 ด้าน และต้นทุนชีวิต 5 พลัง กลุ่มคนไทยอายุ 13-24 ปี

กลุ่มคนไทยที่ตอบแบบวัดคุณธรรม 5 ด้าน และต้นทุนชีวิต 5 พลัง กลุ่มอายุ 13-24 ปี จำนวน 11,482 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 51.62) การศึกษาระดับปริญญาตรี/ปริญญาโท (ร้อยละ 48.74) ผู้ตอบแบบวัดกระจายทุกภูมิภาคโดยเป็นผู้ตอบที่อาศัยอยู่ภาคกลางมากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ (ร้อยละ 34.78) รายละเอียดแสดงดังตาราง 2-3

ตาราง 2-3 ลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบวัดคุณธรรม 5 ด้าน กลุ่มคนไทยอายุ 13-24 ปี (จำนวนรวม 11,482 คน)

เพศ	จำนวน	ร้อยละ	อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	4,308	37.52	13 - 15 ปี	1,880	16.37
หญิง	5,927	51.62	16 - 20 ปี	5,995	52.21
LGBTQ+	1,247	10.86	21 - 24 ปี	3,607	31.41
การศึกษา	จำนวน	ร้อยละ	อายุต่ำสุด 13 ปี สูงสุด 24 ปี		
มัธยมศึกษาตอนต้น	1,603	13.96	อายุเฉลี่ย 18.74 ปี		
มัธยมศึกษาตอนปลาย	2,829	24.64	มัธยมศึกษา 19 ปี		
กศน.	186	1.62	ฐานนิยม 20 ปี		
ปวช.	215	1.87	ภูมิภาค	จำนวน	ร้อยละ
ปวส.	437	3.81	เหนือ	1,502	13.08
ปริญญาตรี/ปริญญาโท	5,596	48.74	ตะวันออกเฉียงเหนือ	2,000	17.42
ไม่ได้ศึกษา หรือกำลังทำงาน	614	5.35	ใต้	1,801	15.69
อื่น ๆ	2	0.02	ตะวันออก	729	6.35
			กลาง	3,994	34.78
			ตะวันตก	1,456	12.68

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบวัดคุณธรรม 5 ด้าน และต้นทุนชีวิต 5 พลัง กลุ่มคนไทยอายุ 25-40 ปี

กลุ่มคนไทยที่ตอบแบบวัดคุณธรรม 5 ด้าน และต้นทุนชีวิต 5 พลัง กลุ่มอายุ 25-40 ปี จำนวน 8,736 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 50.39) สถานภาพโสด (ร้อยละ 53.57) การศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 65.17) ผู้ตอบแบบวัดครอบคลุมทุกสาขาอาชีพ โดยประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/อิสระมากกว่ากลุ่มสาขาอาชีพอื่น (ร้อยละ 27.59) และกระจายทุกภูมิภาค เป็นผู้ตอบที่อาศัยอยู่ภาคกลางมากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ (ร้อยละ 26.10) รายละเอียดแสดงดังตาราง 2-4

ตาราง 2-4 ลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบวัดคุณธรรม 5 ด้าน กลุ่มคนไทยอายุ 25-40 ปี (จำนวนรวม 8,736 คน)

เพศ	จำนวน	ร้อยละ	อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	3,553	40.67	25 – 30 ปี	3,928	44.96
หญิง	4,402	50.39	31 – 35 ปี	2,854	32.67
LGBTQ+	781	8.94	36 – 40 ปี	1,954	22.37
อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ	อายุต่ำสุด 25 ปี อายุสูงสุด 40 ปี		
เกษตรกร (ทำไร่ นา สวน ประมง ปศุสัตว์)	840	9.62	อายุเฉลี่ย 31.66 ปี		
รับราชการ/พนักงานราชการ	2,388	27.34	มัธยมศึกษา 31 ปี		
พนักงานเอกชน	2,195	25.13	ฐานนิยม 29 ปี		
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	628	7.19	การศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
รับจ้างทั่วไป	264	3.02	ต่ำกว่าปริญญาตรี	2,036	23.31
ธุรกิจส่วนตัว/อิสระ	2,410	27.59	ปริญญาตรี	5,693	65.17
ไม่ระบุ	11	0.13	ปริญญาโท	890	10.19
ภูมิภาค	จำนวน	ร้อยละ	ปริญญาเอก	117	1.34
เหนือ	1,203	13.77	สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,716	19.64	โสด	4,680	53.57
ใต้	1,950	22.32	สมรส	3,533	40.44
ตะวันออก	967	11.07	หย่าร้าง	285	3.26
กลาง	2,280	26.10	หม้าย	96	1.10
ตะวันตก	620	7.10	แยกกันอยู่	142	1.63

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบวัดคุณธรรม 5 ด้าน และต้นทุนชีวิต 5 พลัง กลุ่มคนไทยอายุ 41 ปีขึ้นไป กลุ่มคนไทยที่ตอบแบบวัดคุณธรรม 5 ด้าน และต้นทุนชีวิต 5 พลัง กลุ่มอายุ 41 ปีขึ้นไป จำนวน 9,214 คน มีอายุ 41 ปี ถึง 75 ปี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 53.14) สถานภาพสมรส (ร้อยละ 62.39) การศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 51.24) ผู้ตอบแบบวัดครอบคลุมทุกสาขาอาชีพ โดยประกอบอาชีพรับราชการ/พนักงานราชการมากกว่ากลุ่มสาขาอาชีพอื่น (ร้อยละ 28.39) และกระจายทุกภูมิภาค เป็นผู้ตอบที่อาศัยอยู่ภาคเหนือมากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ (ร้อยละ 20.84) รายละเอียดแสดงดังตาราง 2-5

ตาราง 2-5 ลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบวัดคุณธรรม 5 ด้าน กลุ่มคนไทยอายุ 41 ปีขึ้นไป (จำนวนรวม 9,214 คน)

เพศ	จำนวน	ร้อยละ	อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	3,841	41.69	41 - 45 ปี	3,378	36.66
หญิง	4,896	53.14	46 - 50 ปี	2,738	29.72
LGBTQ+	477	5.18	51 - 60 ปี	2,518	27.33
อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ	61 ปี ขึ้นไป	580	6.29
เกษตรกร (ทำไร่สวน ประมง ปศุสัตว์)	1,509	16.38	อายุต่ำสุด 41 ปี สูงสุด 75 ปี		
รับราชการ/พนักงานราชการ	2,616	28.39	อายุเฉลี่ย 49.12 ปี		
พนักงานเอกชน	1,460	15.85	มัธยมศึกษา 47 ปี		
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	719	7.80	ฐานนิยม 45 ปี		
รับจ้างทั่วไป	1,173	12.73	การศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ธุรกิจส่วนตัว/อิสระ	1,547	16.79	ต่ำกว่าปริญญาตรี	3,169	34.39
อื่น ๆ (เช่น วางงาน บ้านญาติ)*	190	2.06	ปริญญาตรี	4,721	51.24
สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ	ปริญญาโท	1,119	12.14
โสด	1,880	20.40	ปริญญาเอก	205	2.22
สมรส	5,749	62.39	ภูมิภาค	จำนวน	ร้อยละ
หย่าร้าง	750	8.14	เหนือ	1,920	20.84
หม้าย	487	5.29	ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,165	12.64
แยกกันอยู่	348	3.78	ใต้	1,791	19.44
			ตะวันออก	1,489	16.16
			กลาง	1,491	16.18
			ตะวันตก	1,358	14.74

*ในการเปรียบเทียบมุ่งเทียบ 6 กลุ่มอาชีพหลัก ไม่ได้นำกลุ่มอาชีพอื่น ๆ ไปใช้ในการคำนวณเชิงเปรียบเทียบ

งานระยะวิเคราะห์แนวโน้มของสถานการณ์คุณธรรมจากข้อมูลดัชนีชี้วัดคุณธรรมและทุนชีวิต ตั้งแต่ปี 2565 ถึงปี 2567

กลุ่มเป้าหมายจากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1-2 และผลการสำรวจจากปี 2565 และ 2566

งานระยะการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมของคนไทย 3 ช่วงวัย

กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นตัวแทนจากกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคน 3 ช่วงวัย ในการพิจารณาข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมของคนไทย 3 ช่วงวัย

งานระยะการจัดทำแนวปฏิบัติในการส่งเสริมคุณธรรมเชิงพื้นที่ 1 ช่วงวัย

กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ตัวแทนพื้นที่ ผู้แทนภาคส่วนราชการ ผู้แทนภาคส่วนเอกชน ผู้แทนชุมชน ในการพิจารณาแนวปฏิบัติในการส่งเสริมคุณธรรมเชิงพื้นที่

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบวัดคุณธรรม เป็นแบบวัดมาตราปรมาณค่า 6 ระดับ (Rating scale) เพื่อให้ผู้ตอบประเมินว่าข้อความแต่ละข้อตรงกับคุณสมบัติหรือความคิดเห็นของตนเองในระดับใด ตั้งแต่จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย นำแบบวัดคุณธรรมกลุ่มอายุ 25-40 ปี มาจาก งานวิจัย วิไลลักษณ์ ลังกา และคณะ (2564) และแบบวัดคุณธรรมกลุ่มอายุ 13-24 ปี และ 41 ปีขึ้นไป มาจาก งานวิจัย วิไลลักษณ์ ลังกา และคณะ (2565)

ตัวอย่างข้อความแบบวัดคุณธรรมฯ กลุ่มอายุ 13-24 ปี

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
พอเพียง							
0	ฉันขอเงินจากผู้ปกครองหรือยืมเงินจากผู้อื่น เมื่อจะซื้อสิ่งที่ต้องการแม้ว่าจะไม่มีความจำเป็นก็ตาม						
วินัยรับผิดชอบ							
0	ฉันกำกับตัวเองตลอดเวลาในการทำงานกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย เพื่อไม่ให้เสียงานและมีผลกระทบกับเพื่อนในกลุ่ม						
กตัญญู							
0	ฉันรู้สึกขอบคุณทุกคนที่ช่วยเหลือหรือให้กำลังใจ ในช่วงเวลาที่ฉันเครียดหรือทุกข์ใจ						
สุจริต							
0	แม้จะลำบากแค่ไหนก็ตาม ฉันเลือกที่จะยืนต่อคิวเองแทนการขอให้คนอื่นรู้จักัดคิวให้						
จิตสาธารณะ							
0	ฉันช่วยเก็บอุปกรณ์ต่าง ๆ ของส่วนรวมหลังทำกิจกรรมเพื่อครั้งต่อไปจะได้นำมาใช้สะดวกมากยิ่งขึ้น						

ตัวอย่างข้อคำถามแบบวัดคุณธรรมฯ กลุ่มอายุ 25-40 ปี

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่ จริง	ไม่ จริง	ไม่จริง เลย
พอเพียง							
0	ฉันพิจารณาถึงความจำเป็นและความคุ้มค่าก่อนตัดสินใจใช้จ่าย						
วินัยรับผิดชอบ							
0	ฉันจะยึดถือกฎกติกาหรือแนวปฏิบัติที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้อย่างเคร่งครัด ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้นก็ตาม						
กตัญญู							
0	ฉันจะยึดมั่นทำความดี ต่อให้อยู่ในสถานการณ์ยากลำบาก						
สุจริต							
0	ฉันยอมเสียผลประโยชน์เอง ดีกว่าต้องเอาเปรียบผู้อื่น						
จิตสาธารณะ							
0	ฉันสละเวลาส่วนตัวในการทำงานเพื่อส่วนรวมตามความจำเป็น						

ตัวอย่างข้อคำถามแบบวัดคุณธรรมฯ กลุ่มอายุ 41 ปีขึ้นไป

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่ จริง	ไม่ จริง	ไม่จริง เลย
พอเพียง							
0	ฉันวางแผนการใช้เงินในชีวิตประจำวัน และวางแผนการออมหรือการลงทุนรูปแบบต่าง ๆ						
วินัยรับผิดชอบ							
0	ฉันพร้อมปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกันของครอบครัว หน่วยงาน และชุมชน แม้เป็นสิ่งที่ฉันไม่เห็นด้วยก็ตาม						
กตัญญู							
0	ฉันส่งคำอวยพรในวาระสำคัญเพื่อขอบคุณน้ำใจจากคนที่เคยช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหายามที่ฉันทุกข์ใจ						

สุจริต							
0	ฉันไม่ลดละความพยายามที่จะทำในสิ่งที่ถูกต้อง แม้ว่าจะขัดผลประโยชน์ของใครก็ตาม						
จิตสาธารณะ							
0	ฉันแจ้งให้หน่วยงานรับผิดชอบทันทีเมื่อพบเห็นทรัพย์สินสาธารณะเสียหาย						

การให้คะแนน

ข้อความทางบวก ถ้าตอบ จริงที่สุด	ได้ 6 คะแนน
จริง	ได้ 5 คะแนน
ค่อนข้างจริง	ได้ 4 คะแนน
ค่อนข้างไม่จริง	ได้ 3 คะแนน
ไม่จริง	ได้ 2 คะแนน
ไม่จริงเลย	ได้ 1 คะแนน

ส่วนข้อความทางลบให้คะแนนทิศทางตรงกันข้าม

เกณฑ์การแปลความหมายคะแนนคุณธรรม

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ใช้การกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนคุณธรรมแบบอิงกลุ่ม โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ แต่ละระดับห่างกัน 1SD มีระดับเกณฑ์การแปลความ ดังนี้

Mean + 1.5SD < มากที่สุด
Mean + 0.5SD < มาก ≤ Mean + 1.5SD
Mean - 0.5SD < พอใช้ ≤ Mean + 0.5SD
Mean - 1.5SD < น้อย ≤ Mean - 0.5SD
ควรปรับปรุง ≤ Mean - 1.5SD

ฐานข้อมูลที่ใช้มาใช้ในการกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายใช้ข้อมูลปี พ.ศ.2565 เป็นปีฐาน

เกณฑ์การแปลความหมายคะแนนคุณธรรม กลุ่มคนไทยรวม 3 ช่วงวัย

ฐานข้อมูลปี พ.ศ.2565 คะแนนคุณธรรมของกลุ่มคนไทยรวม 3 ช่วงวัย มีคะแนนค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.56 มีระดับเกณฑ์การแปลความ ดังนี้

	5.41 – 6.00	มากที่สุด
	4.85 – 5.40	มาก
	4.29 – 4.84	พอใช้
	3.74 – 4.28	น้อย
	1.00 – 3.73	ควรปรับปรุง

เกณฑ์การแปลความหมายคะแนนคุณธรรม กลุ่มคนไทยอายุ 13-24 ปี

ฐานข้อมูลปี พ.ศ.2565 คะแนนคุณธรรมของกลุ่มคนไทยอายุ 13-24 ปี มีคะแนนค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.54 มีระดับเกณฑ์การแปลความ ดังนี้

	5.49 – 6.00	มากที่สุด
	4.94 – 5.48	มาก
	4.40 – 4.93	พอใช้
	3.85 – 4.39	น้อย
	1.00 – 3.84	ควรปรับปรุง

เกณฑ์การแปลความหมายคะแนนคุณธรรม กลุ่มคนไทยอายุ 25-40 ปี

ฐานข้อมูลปี พ.ศ.2565 คะแนนคุณธรรมของกลุ่มคนไทยอายุ 25-40 ปี มีคะแนนค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.54 มีระดับเกณฑ์การแปลความ ดังนี้

	5.23 – 6.00	มากที่สุด
	4.68 – 5.22	มาก
	4.14 – 4.67	พอใช้
	3.60 – 4.13	น้อย
	1.00 – 3.59	ควรปรับปรุง

เกณฑ์การแปลความหมายคะแนนคุณธรรม กลุ่มคนไทยอายุ 41 ปีขึ้นไป

ฐานข้อมูลปี พ.ศ.2565 คะแนนคุณธรรมของกลุ่มคนไทยอายุ 41 ปีขึ้นไป มีคะแนนค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.55 มีระดับเกณฑ์การแปลความ ดังนี้

	5.46 – 6.00	มากที่สุด
	4.90 – 5.45	มาก
	4.35 – 4.89	พอใช้
	3.80 – 4.34	น้อย
	1.00 – 3.79	ควรปรับปรุง

2. แบบวัดทุนชีวิต เป็นแบบวัดมาตรฐานประเมินค่า 4 ระดับ (Rating scale) เพื่อให้ผู้ตอบประเมินว่า ข้อคำถามแต่ละข้อตรงกับคุณสมบัติหรือความคิดเห็นของตนเองในระดับใด ตั้งแต่ เป็นประจำ บ่อยครั้ง บางครั้ง และไม่เลย

ตัวอย่างข้อคำถามแบบวัดทุนชีวิต กลุ่มอายุ 13-24 ปี

ข้อ	ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	ไม่เลย
พลังตัวตน					
0	การได้ช่วยเหลือคนอื่นเป็นสิ่งที่มีความหมายมาก				
พลังครอบครัว					
0	การได้รับความรัก ความอบอุ่น เอาใจใส่ และการสนับสนุนในทางที่ดีจากครอบครัว				
พลังสร้างปัญญา					
0	การอยู่ในสถาบันการศึกษาที่เอาใจใส่ สนับสนุนและช่วยเหลือผู้เรียนได้ดี				
พลังเพื่อนและกิจกรรม					
0	การมีเพื่อนสนิทที่เป็นแบบอย่างที่ดีและชักนำให้ทำดี				
พลังชุมชน					
0	ความรู้สึกว่าคนในชุมชนให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าของเด็กและเยาวชน				

ตัวอย่างข้อคำถามแบบวัดทุนชีวิต กลุ่มอายุ 25-40 ปี

ข้อ	ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	ไม่เลย
พลังตัวตน					
0	การรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองทำ				
พลังครอบครัว					
0	การมีครอบครัวที่ทุกคนช่วยเหลือเกื้อกูลกัน				
พลังที่ทำงาน/พลังองค์กร					
0	ความรู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่ในองค์กรที่ทำงาน				
พลังเพื่อนและกิจกรรม					
0	การที่ได้ชวนกันทำกิจกรรมที่ดีเป็นประจำร่วมกับเพื่อน ๆ				
พลังชุมชน					
0	การเข้าร่วมทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชน				

ตัวอย่างข้อคำถามแบบวัดทุนชีวิต กลุ่มอายุ 41 ปีขึ้นไป

ข้อ	ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	ไม่เลย
พลังตัวตน					
0	การเห็นอกเห็นใจ และใส่ใจในความรู้สึกผู้อื่น				
พลังครอบครัว					
0	การที่มีครอบครัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้ทำตาม				
พลังที่ทำงาน/พลังองค์กร					
0	การมีความรักและผูกพันกับองค์กร				
พลังเพื่อนและกิจกรรม					
0	การมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมงานบุญ งานประเพณี งานสังสรรค์กับเพื่อนร่วมงานสังสรรค์กับเพื่อนร่วมงานหรือชุมชนที่อาศัย				
พลังชุมชน					
0	การที่มีผู้ใหญ่อื่นนอกจากครอบครัวที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้ทำตาม				

การให้คะแนน

ข้อความทางบวก ถ้าตอบเป็นประจำ	ได้ 4 คะแนน
บ่อยครั้ง	ได้ 3 คะแนน
บางครั้ง	ได้ 2 คะแนน
ไม่เลย	ได้ 1 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายคะแนนทุนชีวิต

ค่าเฉลี่ย 80.00 ขึ้นไป	ผ่านเกณฑ์ระดับดีมาก
ค่าเฉลี่ย 70.00 – 79.99	ผ่านเกณฑ์ระดับดี
ค่าเฉลี่ย 60.00 – 69.99	ผ่านเกณฑ์ระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 60.00	ไม่ผ่านเกณฑ์

3. แบบประเมินแนวปฏิบัติในการส่งเสริมคุณธรรมเชิงพื้นที่ของคนไทย เป็นแบบประเมินที่มีคำถามปลายเปิด (Open ended question) เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้ตอบว่าข้อเสนอแนวปฏิบัติในการส่งเสริมคุณธรรมเชิงพื้นที่ของคนไทย 1 ช่างวัย ที่คณะผู้วิจัยจัดทำขึ้นนั้นมีความเหมาะสมหรือควรปรับปรุงแก้ไขในประเด็นใด หรืออย่างไรบ้าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการดังนี้

1. คณะผู้วิจัยจะลงพื้นที่ทั้ง 6 ภูมิภาคเพื่อสำรวจสถานการณ์ดัชนีชี้วัดคุณธรรมและทุนชีวิตของกลุ่มคนไทย 3 ช่วงวัย คือ อายุระหว่าง 13-24 ปี อายุระหว่าง 25-40 ปี และ อายุ 41 ปีขึ้นไป ทั้ง 6 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก และภาคใต้ โดยได้ประสานงานไปยังพื้นที่เป้าหมายนัดหมายวันและเวลาในการเข้าพื้นที่ และจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ เก็บรวบรวมข้อมูล
2. นำข้อมูลที่ได้รับกลับจากข้อ 1 มาวิเคราะห์เพื่อสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1-3
3. หลังจากได้ข้อมูลสถานการณ์ดัชนีชี้วัดคุณธรรมและทุนชีวิตของกลุ่มคนไทย 3 ช่วงวัย คือ อายุระหว่าง 13-24 ปี อายุระหว่าง 25-40 ปี และ อายุ 41 ปีขึ้นไป ทั้ง 6 ภูมิภาคแล้ว คณะผู้วิจัยได้สร้างข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมของกลุ่มคนไทยช่วงอายุ 13-24 ปี, 25-40 ปี และ 41 ปีขึ้นไป ฉบับร่าง และประเมินข้อเสนอฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นตัวแทนจาก ภาครัฐ ศาสนา การศึกษา ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม สื่อสาร และจัดทำข้อเสนอแนวปฏิบัติในการส่งเสริมเชิงพื้นที่ เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ ตัวแทนพื้นที่ ผู้แทนภาคส่วนราชการ ผู้แทนภาคส่วนเอกชน ผู้แทนชุมชน ในการพิจารณา

การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ต่อประธานคณะกรรมการพิจารณา จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และได้รับการอนุมัติการรับรอง จริยธรรมการวิจัยหมายเลขรับรอง SWUEC-672308 เพื่อเป็นการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างในการ วิจัย ก่อนทำการเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และ กระบวนการในการทำวิจัยกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้รับทราบ และได้ถามถึงความสมัครใจในการเข้าร่วมตอบแบบสอบถามการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างทุกคนอีกครั้ง โดยได้รับการยินยอมด้วยวาจาจากกลุ่มตัวอย่างในการให้ความร่วมมือในการวิจัย แต่ทั้งนี้เพื่อเป็นการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยจะละเว้นการอ้างถึงตัวบุคคลอย่าง เฉพาะเจาะจง และละเว้นการระบุถึงบุคคลอื่น ๆ นอกจากนี้ผู้วิจัยจะรักษาความลับของข้อมูลโดยเก็บไว้ ในที่ปลอดภัย และผลการวิจัยจะถูกนำเสนอในภาพรวมและข้อมูลทั้งหมดใช้เพื่อประโยชน์ในเชิงวิชาการ เท่านั้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ: โดยใช้ 1) สถิติพื้นฐาน (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าต่ำสุด (Min) ค่าสูงสุด (Max) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)) และ 2) สถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) ได้แก่ สถิติเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม (t-test), การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) 3) คำนวณอัตราการเปลี่ยนแปลงรายปี (Yearly Change Rate) และอัตราการเพิ่มขึ้น/ลดลงสะสม (Total Growth)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ: เป็นการนำข้อมูลจากแบบประเมินแนวปฏิบัติในการส่งเสริมคุณธรรมเชิงพื้นที่ของคนไทย 1 ช่วงวัย ที่คณะผู้วิจัยจัดทำขึ้น มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปประเด็นและปรับแนวปฏิบัติในการส่งเสริมคุณธรรมเชิงพื้นที่ของคนไทย 1 ช่วงวัย ต่อไป

ระยะเวลาการทําวิจัย

แผนการดำเนินงาน (Action Plan)

ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	ระยะเวลา 9 เดือน (เดือน)								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานและประชุมเชิงปฏิบัติการกำหนดกรอบการดำเนินงานและวางแผนกิจกรรมโครงการ	✓								
2. ศึกษาเอกสารวรรณกรรม	✓								
3. ลงพื้นที่สำรวจสถานการณ์ดัชนีชี้วัดคุณธรรมและทุนชีวิตของกลุ่มคนไทยช่วงอายุ 13-24 ปี, 25-40 ปี และ 41 ปีขึ้นไป ทั้ง 6 ภูมิภาค	✓	✓	✓	✓					
4. นำเข้าและวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1-3				✓	✓	✓			
5. รายงานความก้าวหน้า						✓			
6. จัดทำสรุปผลการวิจัยวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1-3 และจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมของคนไทย 3 ช่วงวัย					✓	✓	✓		
7. พิจารณาข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมของคนไทย 3 ช่วงวัย จากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิฯ							✓	✓	

ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	ระยะเวลา 9 เดือน (เดือน)								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
8. จัดทำแนวปฏิบัติในการส่งเสริมคุณธรรม เชิงพื้นที่ 1 ช่างวัย และพิจารณาจากกลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิฯ							✓	✓	
9. จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์และบทความ วิชาการ									✓
10. นำเสนอร่างรายงานฉบับสมบูรณ์									✓
11. ส่งรายงานฉบับสมบูรณ์และบทความ วิชาการ									✓

บทที่ 3

สรุปผลการศึกษา

บทที่ 3

สรุปผลการศึกษา

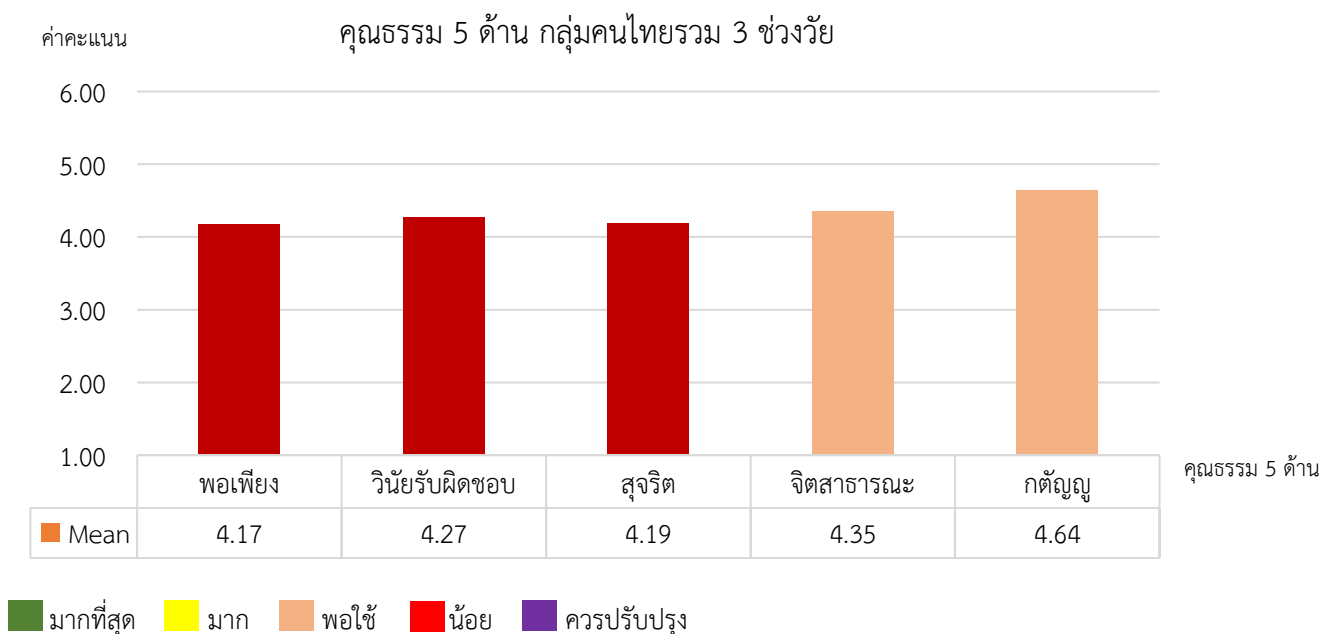
โครงการวิจัย การสำรวจสถานการณ์คุณธรรมด้วยดัชนีชี้วัดคุณธรรมและทุนชีวิต มีวัตถุประสงค์การวิจัย 5 ข้อ ดังนี้ 1) เพื่อสำรวจสถานการณ์คุณธรรมด้วยดัชนีชี้วัดคุณธรรม 5 ด้านของคนไทย 3 ช่วงวัย 2) เพื่อสำรวจสถานการณ์ทุนชีวิต 5 พลังของคนไทย 3 ช่วงวัย 3) เพื่อเปรียบเทียบและวิเคราะห์แนวโน้มของสถานการณ์คุณธรรมจากข้อมูลดัชนีชี้วัดคุณธรรมและทุนชีวิตตั้งแต่ปี 2565 ถึงปี 2567 4) เพื่อสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมของคนไทย 3 ช่วงวัย และ 5) เพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติในการส่งเสริมคุณธรรมเชิงพื้นที่ โดยแบ่งระยะงานวิจัย เป็น 2 ระยะ ดังนี้ **งานวิจัยระยะที่หนึ่ง** เป็นการสำรวจสถานการณ์และเปรียบเทียบคุณธรรมด้วยดัชนีชี้วัดคุณธรรม 5 ด้าน และทุนชีวิต 5 พลังของกลุ่มคนไทย 3 ช่วงวัย กลุ่มเป้าหมาย เป็นกลุ่มคนไทย 3 ช่วงวัย ได้แก่ 13-24 ปี, 25-40 ปี และ 41 ปีขึ้นไป จาก 6 ภูมิภาค รวมจำนวน 29,432 คน โดยกลุ่มอายุ 13-24 ปี เป็นกลุ่มนักเรียนนักศึกษา ส่วนกลุ่มอายุ 25-40 ปี และ 41 ปีขึ้นไป ครอบคลุมกลุ่มอาชีพ 6 กลุ่ม ดังนี้ 1) เกษตร (ทำไร่ ทำนา ทำสวน ประมง ปศุสัตว์) 2) รับราชการ/พนักงานราชการ 3) พนักงานเอกชน 4) รัฐวิสาหกิจ 5) รับจ้างทั่วไป และ 6) ธุรกิจส่วนตัว/อิสระ **ส่วนงานวิจัยระยะที่สอง** เป็นการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมของคนไทย 3 ช่วงวัย และแนวปฏิบัติในการส่งเสริมคุณธรรมเชิงพื้นที่ 1 ช่วงวัย กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นตัวแทนจากกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคน 3 ช่วงวัย ตัวแทนพื้นที่ ผู้แทนภาคส่วนราชการ ผู้แทนภาคส่วนเอกชน และผู้แทนชุมชน การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ แบ่งได้ ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ: การวิเคราะห์สถานการณ์ดัชนีชี้วัดคุณธรรมและทุนชีวิตของคนไทยช่วงอายุ 13-24 ปี, 25-40 ปี และ 41 ปีขึ้นไป โดยใช้สถิติพื้นฐาน (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทั้งนี้คะแนนคุณธรรมแปลความหมายแบบอิงกลุ่ม 5 ระดับ แต่ละระดับห่างกัน 1SD มีระดับเกณฑ์การแปลความ Mean + 1.5SD < มากที่สุด, Mean + 0.5SD < มาก ≤ Mean + 1.5SD, Mean - 0.5SD < พอใช้ ≤ Mean + 0.5SD, Mean - 1.5SD < น้อย ≤ Mean - 0.5SD, ควรปรับปรุง ≤ Mean - 1.5SD โดยใช้ข้อมูลปี พ.ศ.2565 เป็นฐาน สำหรับการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) ได้แก่ สถิติเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม (t-test), การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการวิเคราะห์อัตราการเปลี่ยนแปลงรายปี (Yearly Change Rate) และอัตราการเพิ่มขึ้น/ลดลงสะสม (Total Growth) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ: ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

จากผลการสำรวจสถานการณ์คุณธรรมด้วยดัชนีชี้วัดคุณธรรมและทุนชีวิต ปี 2567 พบว่า

1. ผลการสำรวจสถานการณ์คุณธรรม 5 ด้าน ของกลุ่มคนไทย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยนี้เป็นกลุ่มคนไทย 3 ช่วงวัย มีจำนวนทั้งสิ้น 29,432 คน กระจายทุกภูมิภาค ในภาพรวมกลุ่มคนไทยรวม 3 ช่วงวัย มีคุณธรรม 5 ด้าน อยู่ในระดับพอใช้ เมื่อพิจารณาคุณธรรมพื้นฐานแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับน้อยถึงพอใช้ โดยคุณธรรมด้าน “กตัญญู” และ “จิตสาธารณะ” อยู่ในระดับพอใช้ มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 4.64 และ 4.35 จากคะแนนเต็ม 6 คะแนน ขณะที่คุณธรรมด้านอื่น ๆ ทั้งคุณธรรมด้าน “วินัย รับผิดชอบ” “สุจริต” และ “พอเพียง” อยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 4.27, 4.19 และ 4.17 ตามลำดับ ดังภาพประกอบ 3-1

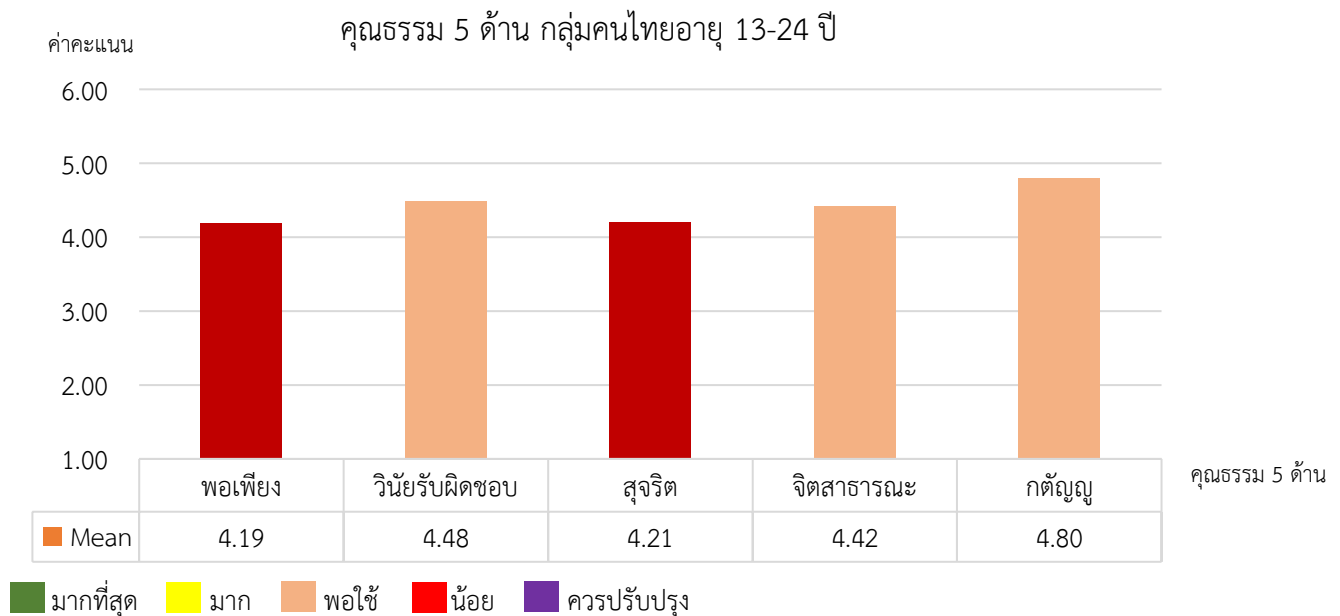
ภาพประกอบ 3-1 ข้อมูลพื้นฐานคุณธรรม 5 ด้าน กลุ่มคนไทยรวม 3 ช่วงวัย

1.1 ผลการสำรวจสถานการณ์คุณธรรม 5 ด้าน ของกลุ่มคนไทยอายุ 13-24 ปี

กลุ่มคนไทยที่ตอบแบบวัดคุณธรรม 5 ด้าน กลุ่มอายุ 13-24 ปี จำนวน 11,482 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 51.62) การศึกษาระดับปริญญาตรี/ปริญญาโท (ร้อยละ 48.74) ผู้ตอบแบบวัด กระจายทุกภูมิภาคโดยเป็นผู้ตอบที่อาศัยอยู่ภาคกลางมากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ (ร้อยละ 34.78)

ในภาพรวมกลุ่มคนไทยอายุ 13-24 ปี มีคุณธรรม 5 ด้าน อยู่ในระดับพอใช้เมื่อพิจารณาคุณธรรมพื้นฐานแต่ละด้าน พบว่าอยู่ในระดับน้อยถึงระดับพอใช้ โดยคุณธรรมด้าน “พอเพียง” และ “สุจริต” อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 4.19 และ 4.21 ตามลำดับ จากคะแนนเต็ม 6 คะแนน ขณะที่คุณธรรมด้านอื่น ๆ

ทั้งคุณธรรมด้าน “กตัญญู” “วินัยรับผิดชอบ” “จิตสาธารณะ” อยู่ในระดับพอใช้ โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 4.80, 4.48, และ 4.42 ตามลำดับ ดังภาพประกอบ 3-2

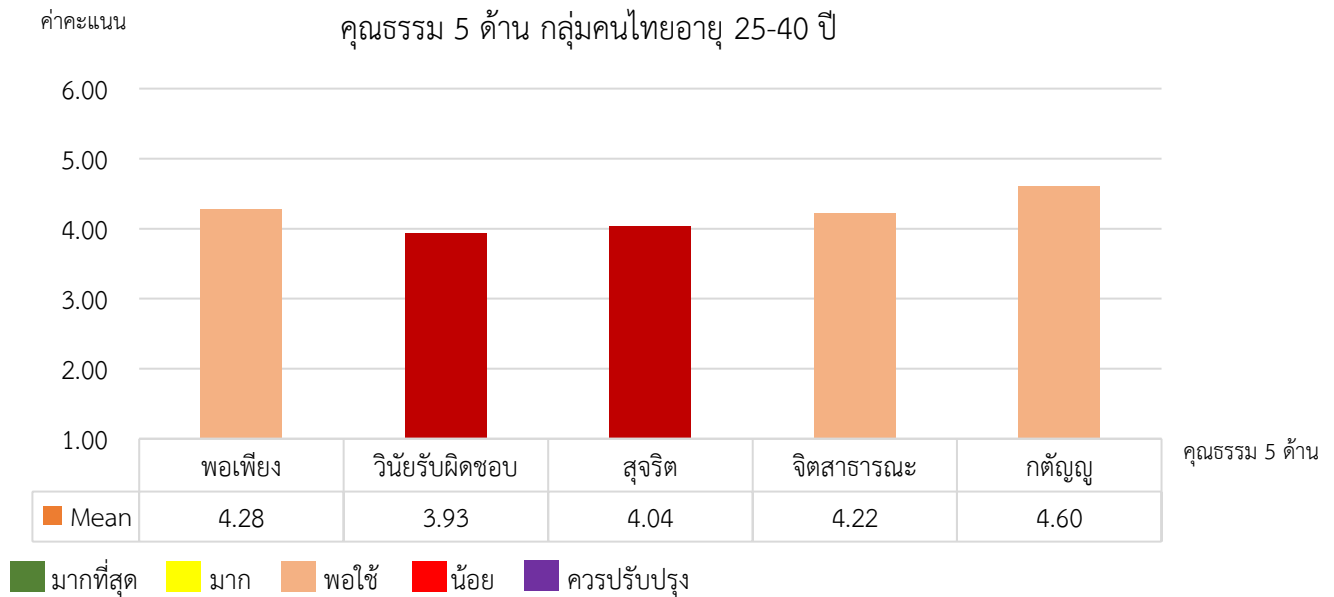

ภาพประกอบ 3-2 ข้อมูลพื้นฐานคุณธรรม 5 ด้าน กลุ่มคนไทยอายุ 13-24 ปี

1.2 ผลการสำรวจสถานการณ์คุณธรรม 5 ด้าน ของกลุ่มคนไทยอายุ 25-40 ปี

กลุ่มคนไทยที่ตอบแบบวัดคุณธรรม 5 ด้าน กลุ่มอายุ 25-40 ปี จำนวน 8,736 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 50.39) สถานภาพโสด (ร้อยละ 53.57) การศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 65.17) ผู้ตอบแบบวัดครอบคลุมทุกสาขาอาชีพ โดยประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/อิสระมากกว่ากลุ่มสาขาอาชีพอื่น (ร้อยละ 27.59) และกระจายทุกภูมิภาค เป็นผู้ตอบที่อาศัยอยู่ภาคกลางมากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ (ร้อยละ 26.10)

ในภาพรวมกลุ่มคนไทยอายุ 25-40 ปี มีคุณธรรม 5 ด้าน อยู่ในระดับพอใช้ เมื่อพิจารณาคุณธรรมพื้นฐานแต่ละด้าน พบว่าอยู่ในระดับน้อยถึงระดับพอใช้ โดยคุณธรรมด้าน “วินัยรับผิดชอบ” และ “สุจริต” อยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 3.93 และ 4.04 ตามลำดับ จากคะแนนเต็ม 6 คะแนน ขณะที่คุณธรรมด้าน “จิตสาธารณะ” “พอเพียง” และ “กตัญญู” อยู่ในระดับพอใช้ โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 4.22, 4.28 และ 4.60 ตามลำดับ ดังภาพประกอบ 3-3

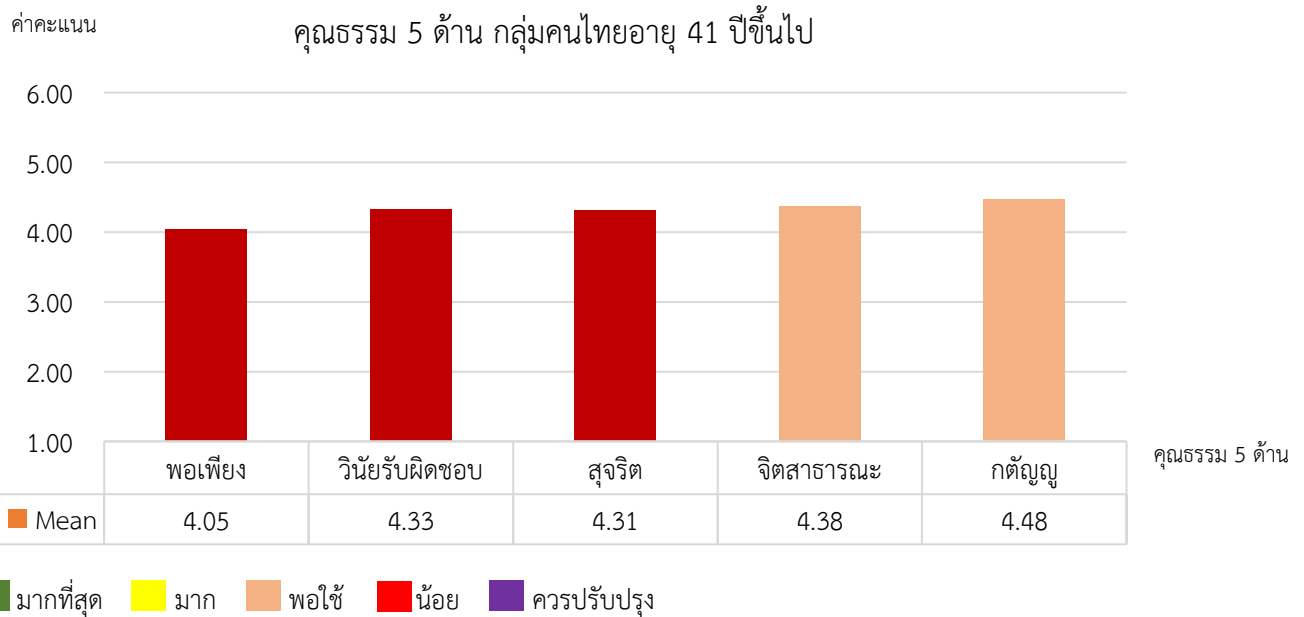

ภาพประกอบ 3-3 ข้อมูลพื้นฐานคุณธรรม 5 ด้าน กลุ่มคนไทยอายุ 25-40 ปี

1.3 ผลการสำรวจสถานการณ์คุณธรรม 5 ด้าน ของกลุ่มคนไทยอายุ 41 ปีขึ้นไป

กลุ่มคนไทยที่ตอบแบบวัดคุณธรรม 5 ด้าน และต้นทุนชีวิต 5 พลัง กลุ่มอายุ 41 ปีขึ้นไป จำนวน 9,214 คน มีอายุ 41 ปี ถึง 75 ปี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 53.14) สถานภาพสมรส (ร้อยละ 62.39) การศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 51.24) ผู้ตอบแบบวัดครอบคลุมทุกสาขาอาชีพ โดยประกอบอาชีพรับราชการ/พนักงานราชการมากกว่ากลุ่มสาขาอาชีพอื่น (ร้อยละ 28.39) และกระจายทุกภูมิภาค เป็นผู้ตอบที่อาศัยอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ (ร้อยละ 20.84)

ในภาพรวมกลุ่มคนไทยอายุ 41 ปีขึ้นไป มีคุณธรรม 5 ด้านอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาคุณธรรมพื้นฐานแต่ละด้าน พบว่าอยู่ในระดับน้อยถึงพอใช้ โดยคุณธรรมด้าน “กตัญญู” และ “จิตสาธารณะ” อยู่ในระดับพอใช้ มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 4.48 และ 4.38 จากคะแนนเต็ม 6 คะแนน ขณะที่คุณธรรมด้านอื่น ๆ ทั้งคุณธรรมด้าน “วินัยรับผิดชอบ” “สุจริต” และ “พอเพียง” อยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 4.33, 4.31 และ 4.05 ตามลำดับ ดังภาพประกอบ 3-4

ภาพประกอบ 3-4 ข้อมูลพื้นฐานคุณธรรม 5 ด้าน กลุ่มคนไทยอายุ 41 ปีขึ้นไป

2. ผลการสำรวจสถานการณ์ทุนชีวิต 5 พลังของคนไทย 3 ช่วงวัย

ในภาพรวมปี 2567 คนไทยมีทุนชีวิตผ่านเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 76.53 ถึง 79.08) เมื่อพิจารณาพลังแต่ละด้านพบว่าคนไทยมีพลังตัวตนและพลังครอบครัวผ่านเกณฑ์ระดับดีถึงดีมาก (ร้อยละ 77.94 ถึง 81.13) ขณะที่พลังสร้างปัญญา (ช่วงวัย 13-24 ปี) พลังที่ทำงาน/พลังองค์กร (ช่วงวัย 25 ปีขึ้นไป) พลังเพื่อนและกิจกรรม และพลังชุมชนผ่านเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 73.55 ถึง 78.67) รายละเอียดแสดงดังตาราง 3-1

ตาราง 3-1 ร้อยละของคะแนนทุนชีวิตของคนไทย ประจำปี 2567 จำแนกตามกลุ่มช่วงวัย

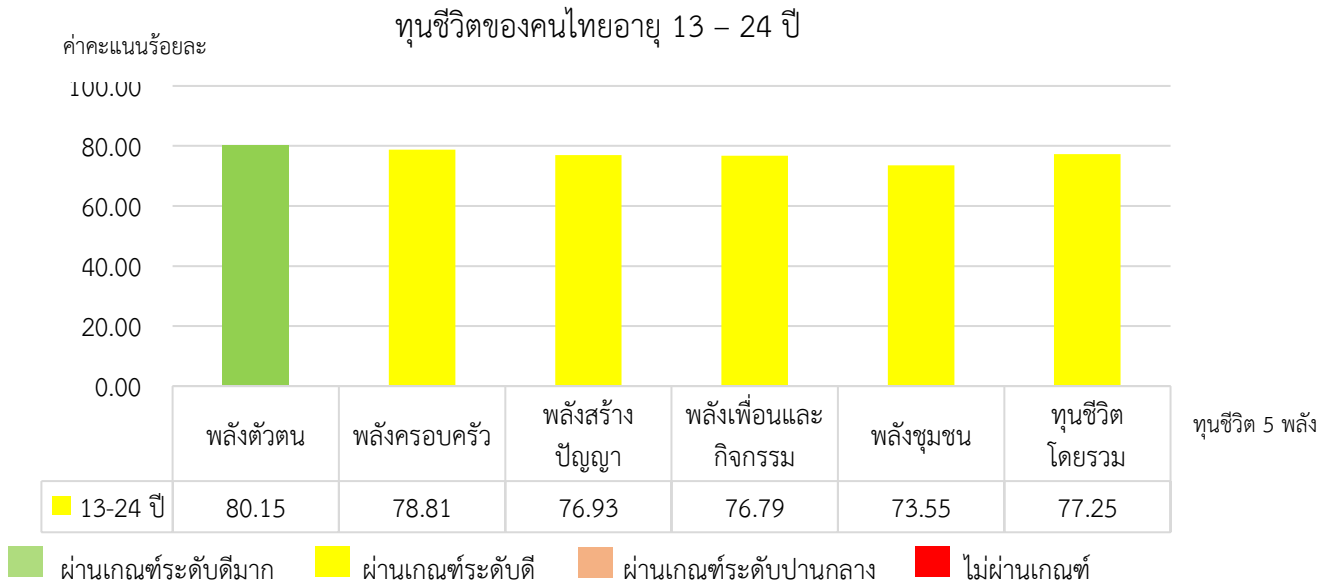
ช่วงวัย	พลังตัวตน	พลังครอบครัว	พลังสร้างปัญญา	พลังเพื่อนและกิจกรรม	พลังชุมชน	ทุนชีวิตโดยรวม
13 – 24 ปี	80.15	78.81	76.93	76.79	73.55	77.25
ช่วงวัย	พลังตัวตน	พลังครอบครัว	พลังที่ทำงาน/พลังองค์กร	พลังเพื่อนและกิจกรรม	พลังชุมชน	ทุนชีวิตโดยรวม
25 – 40 ปี	81.13	80.70	78.67	78.19	76.72	79.08
41 ปีขึ้นไป	78.24	77.94	76.21	75.58	74.66	76.53

หมายเหตุ

	ค่าเฉลี่ย 80.00 ขึ้นไป	ผ่านเกณฑ์ระดับดีมาก
	ค่าเฉลี่ย 70.00 – 79.99	ผ่านเกณฑ์ระดับดี
	ค่าเฉลี่ย 60.00 – 69.99	ผ่านเกณฑ์ระดับปานกลาง
	ค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 60.00	ไม่ผ่านเกณฑ์

2.1 ผลการสำรวจสถานการณ์ทุนชีวิต 5 พลังของคนไทย อายุ 13-24 ปี

ในภาพรวมปี 2567 กลุ่มคนไทยช่วงอายุ 13-24 ปี มีทุนชีวิตผ่านเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 77.25) เมื่อพิจารณาพลังแต่ละด้านพบว่าพลังตัวตนผ่านเกณฑ์ระดับดีมาก (ร้อยละ 80.15) ขณะที่พลังครอบครัว พลังสร้างปัญญา พลังเพื่อนและกิจกรรม และพลังชุมชน ผ่านเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 78.81, 76.93, 76.79 และ 73.55 ตามลำดับ) ดังภาพประกอบ 3-5

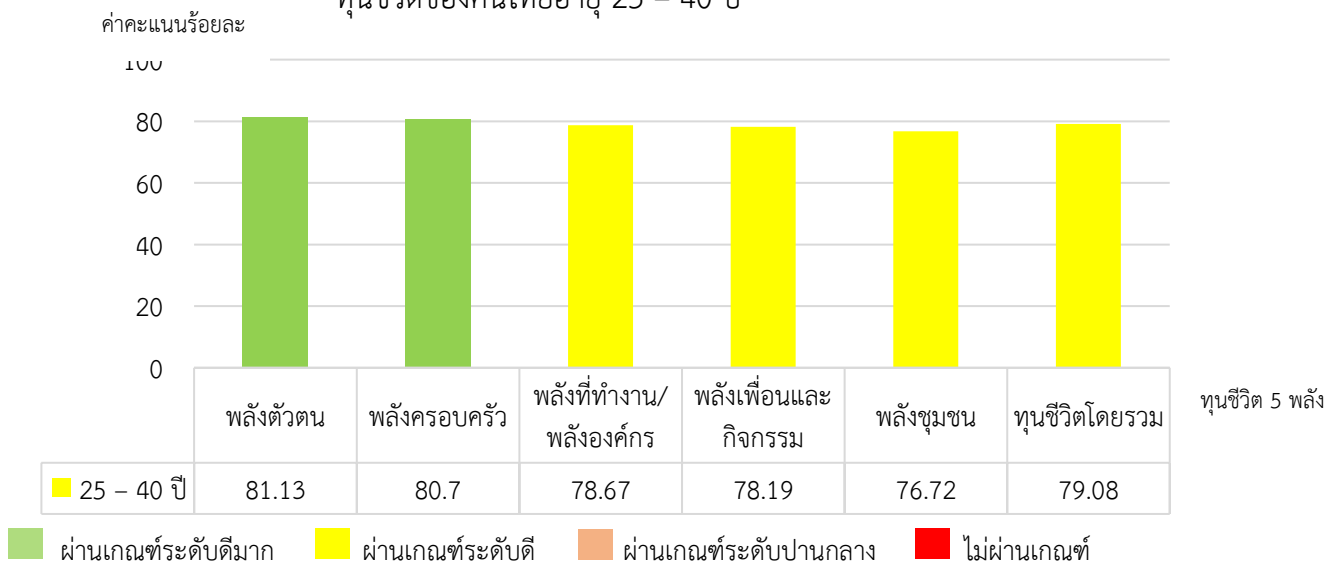

ภาพประกอบ 3-5 ร้อยละของคะแนนทุนชีวิตของคนไทย อายุ 13-24 ปี

2.2 ผลการสำรวจสถานการณ์ทุนชีวิต 5 พลังของคนไทย อายุ 25-40 ปี

ในภาพรวมปี 2567 กลุ่มคนไทยช่วงอายุ 25-40 ปี มีทุนชีวิตผ่านเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 79.08) เมื่อพิจารณาพลังแต่ละด้านพบว่าพลังตัวตน และพลังครอบครัว ผ่านเกณฑ์ระดับดีมาก (ร้อยละ 81.13 และ 80.7 ตามลำดับ) ขณะที่พลังที่ทำงาน/พลังองค์กร พลังเพื่อนและกิจกรรม และพลังชุมชน ผ่านเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 78.67, 78.19 และ 76.72 ตามลำดับ) ดังภาพประกอบ 3-6

ทุนชีวิตของคนไทยอายุ 25 – 40 ปี

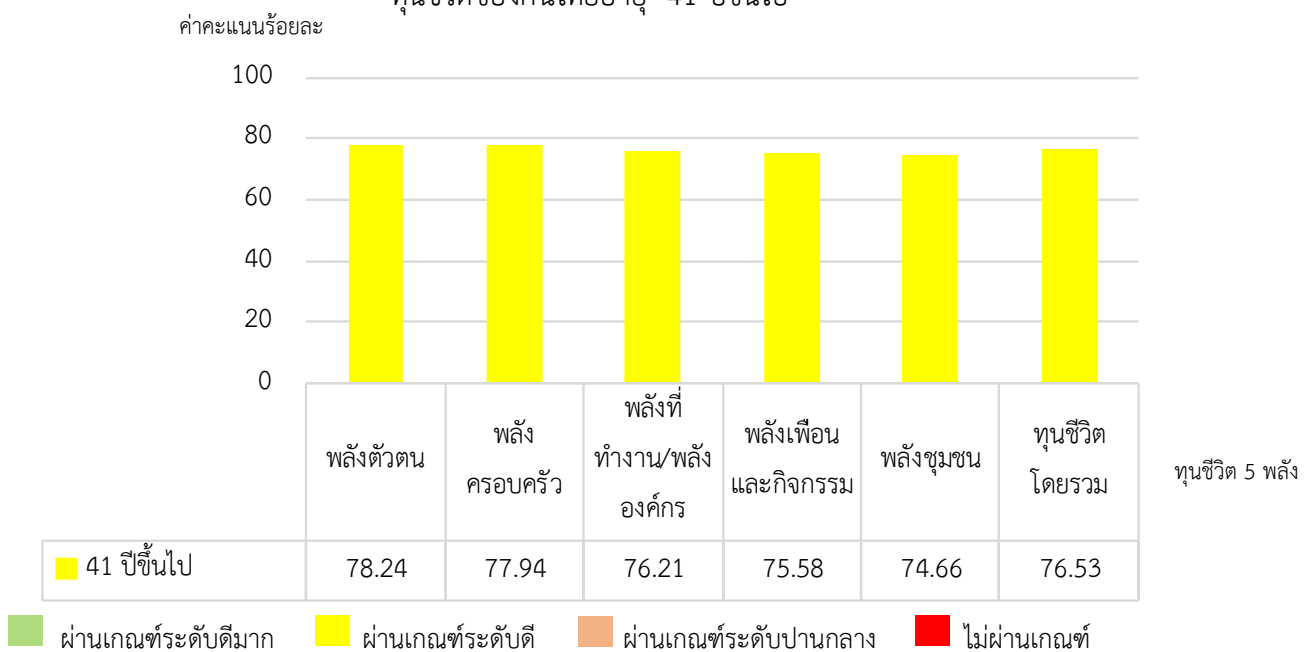

ภาพประกอบ 3-6 ร้อยละของคะแนนทุนชีวิตของคนไทยอายุ 25-40 ปี

2.3 ผลการสำรวจสถานการณ์ทุนชีวิต 5 พลังของคนไทย อายุ 41 ปีขึ้นไป

ในภาพรวมปี 2567 กลุ่มคนไทยช่วงอายุ 41 ปีขึ้นไป มีทุนชีวิตผ่านเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 76.53) เมื่อพิจารณาพลังแต่ละด้านพบว่าพลังตัวตน พลังครอบครัว พลังที่ทำงาน/พลังองค์กร พลังเพื่อนและกิจกรรม พลังชุมชน ผ่านเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 78.24, 77.94, 76.21, 75.58 และ 74.66 ตามลำดับ) ดังภาพประกอบ 3-7

ทุนชีวิตของคนไทยอายุ 41 ปีขึ้นไป

ภาพประกอบ 3-7 ร้อยละของคะแนนทุนชีวิตของคนไทยอายุ 41 ปีขึ้นไป

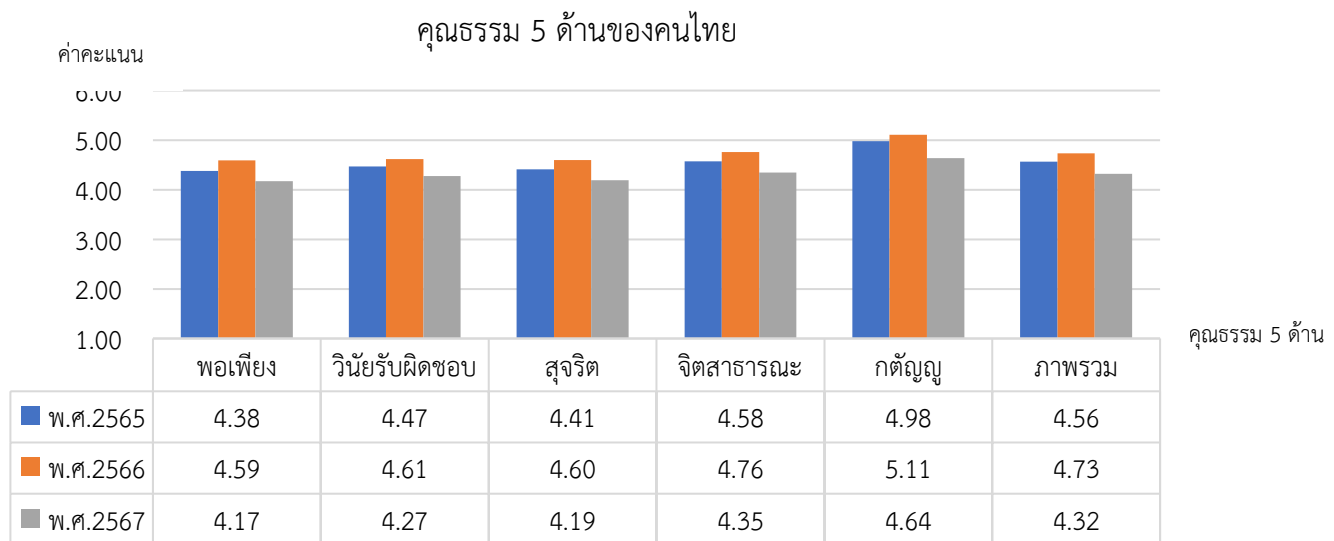

3. ผลการเปรียบเทียบและวิเคราะห์แนวโน้มของสถานการณ์คุณธรรมและทุนชีวิต

ผู้ตอบแบบสอบถามสถานการณ์คุณธรรมและทุนชีวิตในปี 2567 มีจำนวน 29,432 คน ปี 2566 มีจำนวน 30,269 คน และปี 2565 มีจำนวน 15,720 คน รวมจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 75,421 คน

(1) สถานการณ์คุณธรรม 5 ด้าน ของคนไทย

สถานการณ์คุณธรรม 5 ด้านของคนไทยจากฐานข้อมูลปี พ.ศ.2565 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ.2566 และลดลงในปี พ.ศ.2567 โดยลดลงต่ำกว่าข้อมูลปีฐาน ดังแสดงในภาพประกอบ 3-8

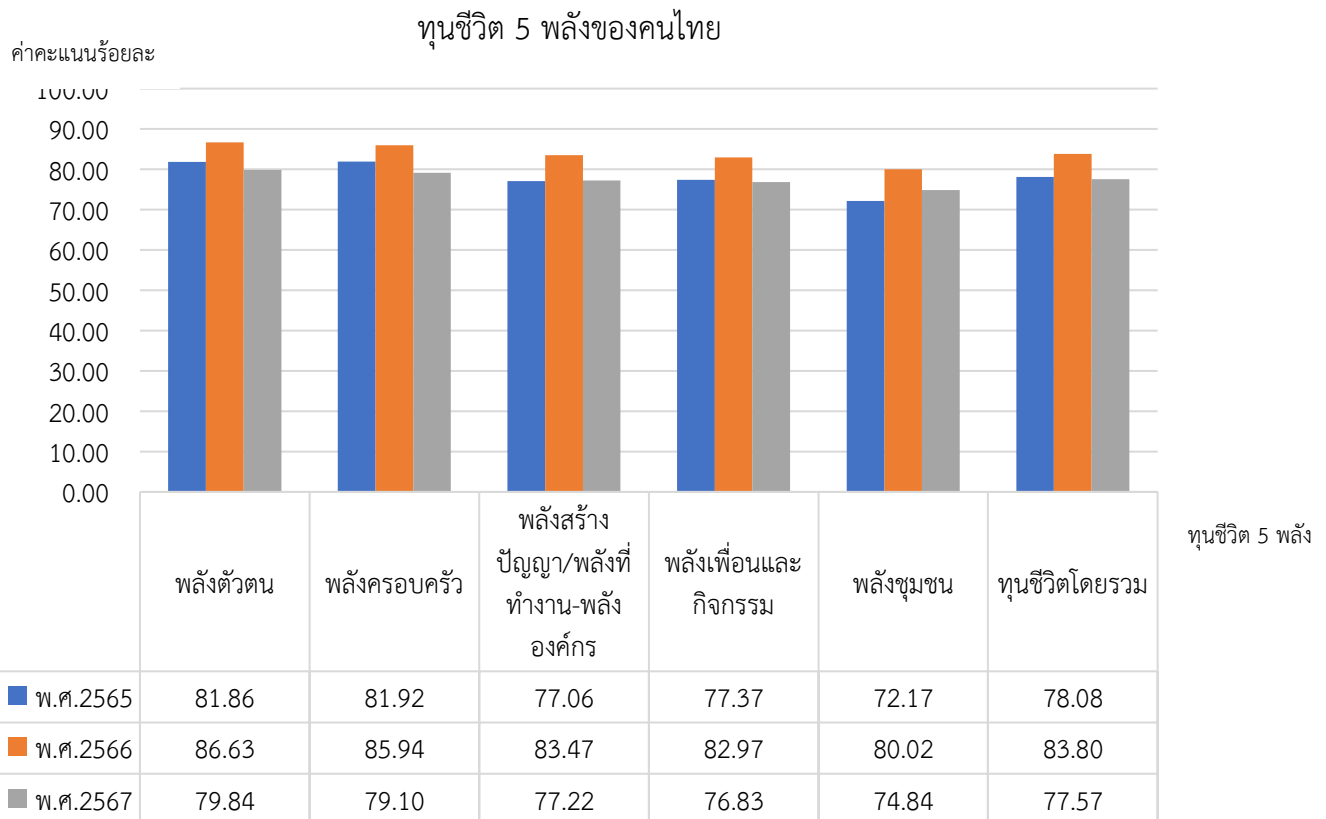

ภาพประกอบ 3-8 ค่าคะแนนเฉลี่ยคุณธรรม 5 ด้าน กลุ่มคนไทยรวม 3 ช่วงวัย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2565-2567

ผลการศึกษาอัตราการเปลี่ยนแปลงของ“คุณธรรม 5 ด้านในภาพรวม และคุณธรรมด้านต่าง ๆ” พบว่า ในภาพรวมคนไทยทั้ง 3 ช่วงวัยมีอัตราการเปลี่ยนแปลงรายปี (Yearly Change Rate) ของคุณธรรม 5 ด้าน ในภาพรวมเพิ่มขึ้น 3.69% ในปี พ.ศ.2566 และลดลง 8.67% ในปี พ.ศ.2567 เมื่อพิจารณาคุณธรรมด้านต่าง ๆ พบว่าคุณธรรมทุกด้านเพิ่มขึ้น 2.53% ถึง 4.80% ในปี พ.ศ.2566 และลดลง 7.39% ถึง 9.17% ในปี พ.ศ.2567 ขณะที่อัตราการเพิ่มขึ้น/ลดลงสะสม (Total Growth) ในช่วงปี พ.ศ.2565 ถึง 2567 ของคุณธรรม 5 ด้าน ในภาพรวมลดลง 5.29% เมื่อพิจารณาคุณธรรมด้านต่าง ๆ พบว่าคุณธรรมทุกด้านลดลง 4.32% ถึง 6.88% โดยด้านที่ลดลงมากที่สุดคือคุณธรรมด้าน “กตัญญู”

(2) ทุนชีวิต 5 พลัง ของคนไทย

สถานการณ์ทุนชีวิต 5 พลังของคนไทยจากฐานข้อมูลปี พ.ศ.2565 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในปี พ.ศ.2566 และลดลงในปี พ.ศ.2567 ดังแสดงในภาพประกอบ 3-9

ภาพประกอบ 3-9 ค่าคะแนนเฉลี่ยทุนชีวิต 5 พลัง กลุ่มคนไทยรวม 3 ช่วงวัย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2565-2567

ผลการศึกษาอัตราการเปลี่ยนแปลงของ“ทุนชีวิตโดยรวม และพลังด้านต่าง ๆ” พบว่า ในภาพรวมคนไทย ทั้ง 3 ช่วงวัยมีอัตราการเปลี่ยนแปลงรายปี (Yearly Change Rate) ของทุนชีวิตโดยรวมเพิ่มขึ้น 7.34% ในปี พ.ศ.2566 และลดลง 7.44% ในปี พ.ศ.2567 เมื่อพิจารณาทุนชีวิตพลังต่าง ๆ พบว่าทุนชีวิตทุกพลังเพิ่มขึ้น 4.90% ถึง 10.88% ในปี พ.ศ.2566 และลดลง 6.48% ถึง 7.96% ในปี พ.ศ.2567 ขณะที่อัตราการเพิ่มขึ้น/ลดลงสะสม (Total Growth) ในช่วงปี พ.ศ.2565 ถึง 2567 ของทุนชีวิตโดยรวมลดลง 0.65% เมื่อพิจารณาทุนชีวิตพลังต่าง ๆ พบว่า “พลังสร้างปัญญา/พลังที่ทำงาน-พลังองค์กร” เพิ่มขึ้น 0.21% และ “พลังชุมชน” เพิ่มขึ้น 3.70% ขณะที่พลังด้านอื่น ๆ ลดลง 0.70% ถึง 3.45% โดยพลังที่ลดลงมากที่สุดคือ “พลังครอบครัว”

3.1 ผลการเปรียบเทียบและวิเคราะห์แนวโน้มของสถานการณ์คุณธรรมและทุนชีวิตของคนไทย อายุ 13-24 ปี

(1) คุณธรรม

กลุ่มคนไทยวัยเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 13-24 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2565-2567 มี “คุณธรรม 5 ด้าน ในภาพรวม” อยู่ในระดับพอใช้ โดยผลการเปรียบเทียบพบว่ากลุ่มคนไทยวัยเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 13-24 ปี ที่ต่างปีกัน มี “คุณธรรม 5 ด้าน ในภาพรวม” แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทดสอบความแตกต่างรายคู่ ผลการทดสอบรายคู่พบว่าคนไทยในแต่ละปีมี “คุณธรรม 5 ด้าน ในภาพรวม” แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยปี พ.ศ.2566 คนไทยวัยเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 13-24 ปี มี “คุณธรรม 5 ด้าน ในภาพรวม” มากกว่าปีอื่น ๆ ขณะที่ปี พ.ศ.2567 คนไทยวัยเด็ก และเยาวชน อายุระหว่าง 13-24 ปี มี “คุณธรรม 5 ด้าน ในภาพรวม” น้อยกว่าปีอื่น ๆ

คนไทยวัยเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 13-24 ปีมีอัตราการเปลี่ยนแปลงรายปี (Yearly Change Rate) ของคุณธรรม 5 ด้านในภาพรวมเพิ่มขึ้น 1.10% ในปี พ.ศ.2566 และลดลง 6.20% ในปี พ.ศ.2567 เมื่อพิจารณาคุณธรรมด้านต่าง ๆ พบว่าในปี พ.ศ.2566 คุณธรรมด้าน “วินัยรับผิดชอบ” ลดลง 0.05% และคุณธรรมด้าน “กตัญญู” ลดลง 0.10% ขณะที่คุณธรรมด้านอื่น ๆ เพิ่มขึ้น 1.62% ถึง 2.14% ในปี พ.ศ.2566 โดยในปี พ.ศ.2567 คุณธรรมทุกด้านลดลง 5.88% ถึง 7.42% ขณะที่อัตราการเพิ่มขึ้น/ลดลงสะสม (Total Growth) ในช่วงปี พ.ศ.2565 ถึง 2567 ของคุณธรรม 5 ด้านในภาพรวมลดลง 5.17% เมื่อพิจารณาคุณธรรมด้านต่าง ๆ พบว่าคุณธรรมทุกด้านลดลง 2.99% ถึง 6.36% โดยด้านที่ลดลงมากที่สุดคือ คุณธรรมด้าน “กตัญญู”

(2) ทุนชีวิต

กลุ่มคนไทยวัยเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 13-24 ปีในปี พ.ศ.2565 และ 2567 มี “ทุนชีวิตโดยรวม” ผ่านเกณฑ์ระดับดี ขณะที่กลุ่มคนไทยวัยเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 13-24 ปี ในปี พ.ศ.2566 มี “ทุนชีวิตโดยรวม” ผ่านเกณฑ์ระดับดีมาก โดยผลการเปรียบเทียบพบว่าคนไทยวัยเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 13-24 ปี ต่างปีมี “ทุนชีวิตโดยรวม” แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทดสอบความแตกต่างรายคู่ ผลการทดสอบรายคู่พบว่าคนไทยปี พ.ศ.2566 มี “ทุนชีวิตโดยรวม” แตกต่างกับปี พ.ศ.2565 และ 2567 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คนไทยวัยเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 13-24 ปีมีอัตราการเปลี่ยนแปลงรายปี (Yearly Change Rate) ของทุนชีวิตโดยรวมเพิ่มขึ้น 4.58% ในปี พ.ศ.2566 และลดลง 4.04% ในปี พ.ศ.2567 เมื่อพิจารณาทุนชีวิตพลังต่าง ๆ พบว่าทุนชีวิตทุกพลังเพิ่มขึ้น 2.43% ถึง 6.07% ในปี พ.ศ.2566 และลดลง 1.35% ถึง 5.33% ในปี พ.ศ.2567 ขณะที่อัตราการเพิ่มขึ้น/ลดลงสะสม (Total Growth) ในช่วงปี พ.ศ.2565 ถึง 2567 ของทุนชีวิตโดยรวมเพิ่มขึ้น 0.36% เมื่อพิจารณาทุนชีวิตพลังต่าง ๆ พบว่า “พลังสร้างปัญญา” เพิ่มขึ้น 1.73% และ “พลังชุมชน” เพิ่มขึ้น 7.22% ขณะที่พลังด้านอื่น ๆ ลดลง 1.18% ถึง 2.60% โดยพลังที่ลดลงมากที่สุดคือ “พลังครอบครัว”

3.2 ผลการเปรียบเทียบและวิเคราะห์แนวโน้มของสถานการณ์คุณธรรมและทุนชีวิตของคนไทย อายุ 25-40 ปี

(1) คุณธรรม

กลุ่มคนไทยวัยทำงาน อายุระหว่าง 25-40 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2565-2567 มี “คุณธรรม 5 ด้านในภาพรวม” อยู่ในระดับพอใช้ โดยผลการเปรียบเทียบพบว่ากลุ่มคนไทยวัยทำงาน อายุระหว่าง 25-40 ปี ที่ต่างปีกัน มี “คุณธรรม 5 ด้าน ในภาพรวม” แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทดสอบความแตกต่างรายคู่ ผลการทดสอบรายคู่พบว่าคนไทยในแต่ละปีมี “คุณธรรม 5 ด้าน ในภาพรวม” แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยปี พ.ศ.2566 คนไทยวัยทำงาน อายุระหว่าง 25-40 ปี มี “คุณธรรม 5 ด้านในภาพรวม” มากกว่าปีอื่น ๆ ขณะที่ปี พ.ศ.2567 คนไทยวัยทำงาน อายุระหว่าง 25-40 ปี มี “คุณธรรม 5 ด้านในภาพรวม” น้อยกว่าปีอื่น ๆ

คนไทยวัยทำงาน อายุระหว่าง 25-40 ปีมีอัตราการเปลี่ยนแปลงรายปี (Yearly Change Rate) ของคุณธรรม 5 ด้านในภาพรวมเพิ่มขึ้น 3.99% ในปี พ.ศ.2566 และลดลง 8.07% ในปี พ.ศ.2567 เมื่อพิจารณาคุณธรรมด้านต่าง ๆ พบว่าคุณธรรมทุกด้านเพิ่มขึ้น 2.38% ถึง 6.47% ในปี พ.ศ.2566 และลดลง 3.97% ถึง 9.63% ในปี พ.ศ.2567 ขณะที่อัตราการเพิ่มขึ้น/ลดลงสะสม (Total Growth) ในช่วงปี พ.ศ.2565

ถึง 2567 ของคุณธรรม 5 ด้านในภาพรวมลดลง 4.40% เมื่อพิจารณาคุณธรรมด้านต่าง ๆ พบว่าคุณธรรมทุกด้านลดลง 1.68% ถึง 5.90% โดยด้านที่ลดลงมากที่สุดคือคุณธรรมด้าน “จิตสาธารณะ”

(2) ทุนชีวิต

กลุ่มคนไทยวัยทำงาน อายุระหว่าง 25-40 ปี ในปี พ.ศ.2565 และ 2567 มี “ทุนชีวิตโดยรวม” ผ่านเกณฑ์ระดับดี ขณะที่กลุ่มคนไทยวัยทำงาน อายุระหว่าง 25-40 ปี ในปี พ.ศ.2566 มี “ทุนชีวิตโดยรวม” ผ่านเกณฑ์ระดับดีมาก โดยผลการเปรียบเทียบพบว่าคนไทยวัยทำงาน อายุระหว่าง 25-40 ปี ต่างปีมี “ทุนชีวิตโดยรวม” แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทดสอบความแตกต่างรายคู่ ผลการทดสอบรายคู่พบว่าคนไทยในปี พ.ศ.2566 มี “ทุนชีวิตโดยรวม” แตกต่างกับปี พ.ศ.2565 และ 2567 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คนไทยวัยทำงาน อายุระหว่าง 25-40 ปี มีอัตราการเปลี่ยนแปลงรายปี (Yearly Change Rate) ของทุนชีวิตโดยรวมเพิ่มขึ้น 8.33% ในปี พ.ศ.2566 และลดลง 8.04% ในปี พ.ศ.2567 เมื่อพิจารณาทุนชีวิตพลังต่าง ๆ พบว่าทุนชีวิตทุกพลังเพิ่มขึ้น 5.78% ถึง 12.62% ในปี พ.ศ.2566 และลดลง 7.50% ถึง 8.75% ในปี พ.ศ.2567 ขณะที่อัตราการเพิ่มขึ้น/ลดลงสะสม (Total Growth) ในช่วงปี พ.ศ.2565 ถึง 2567 ของทุนชีวิตโดยรวมลดลง 0.38% เมื่อพิจารณาทุนชีวิตพลังต่าง ๆ พบว่า “พลังเพื่อนและกิจกรรม” เพิ่มขึ้น 0.08% และ “พลังชุมชน” เพิ่มขึ้น 2.76% ขณะที่พลังด้านอื่น ๆ ลดลง 0.02% ถึง 2.78% โดยพลังที่ลดลงมากที่สุดคือ “พลังครอบครัว”

3.3 ผลการเปรียบเทียบและวิเคราะห์แนวโน้มของสถานการณ์คุณธรรมและทุนชีวิตของคนไทย อายุ 41 ปีขึ้นไป

(1) คุณธรรม

กลุ่มคนไทยวัยผู้ใหญ่ อายุ 41 ปี ขึ้นไป ปี พ.ศ.2565 มี “คุณธรรม 5 ด้าน ในภาพรวม” อยู่ในระดับพอใช้ ขณะที่คนไทยวัยผู้ใหญ่ อายุ 41 ปี ขึ้นไป ในปี พ.ศ.2566 มี “คุณธรรม 5 ด้าน ในภาพรวม” อยู่ในระดับมาก และปี พ.ศ.2567 อยู่ในระดับน้อย โดยผลการเปรียบเทียบพบว่ากลุ่มคนไทยวัยผู้ใหญ่ อายุ 41 ปีขึ้นไป ที่ต่างปีกัน มี “คุณธรรม 5 ด้าน ในภาพรวม” แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทดสอบความแตกต่างรายคู่ ผลการทดสอบรายคู่พบว่าคนไทยในแต่ละปีมี “คุณธรรม 5 ด้าน ในภาพรวม” แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยปี พ.ศ.2566 คนไทยวัยผู้ใหญ่ อายุ 41 ปี ขึ้นไป มี “คุณธรรม 5 ด้าน ในภาพรวม” มากกว่าปีอื่น ๆ ขณะที่ปี พ.ศ.2567 คนไทยวัยผู้ใหญ่ อายุ 41 ปี ขึ้นไป มี “คุณธรรม 5 ด้าน ในภาพรวม” น้อยกว่าปีอื่น ๆ

คนไทยวัยผู้ใหญ่ อายุ 41 ปีขึ้นไป มีอัตราการเปลี่ยนแปลงรายปี (Yearly Change Rate) ของคุณธรรม 5 ด้านในภาพรวมเพิ่มขึ้น 6.99% ในปี พ.ศ.2566 และลดลง 12.76% ในปี พ.ศ.2567 เมื่อพิจารณาคุณธรรมด้านต่าง ๆ พบว่าคุณธรรมทุกด้านเพิ่มขึ้น 2.76% ถึง 13.12% ในปี พ.ศ.2566 และลดลง 11.14% ถึง 17.15% ในปี พ.ศ.2567 ขณะที่อัตราการเพิ่มขึ้น/ลดลงสะสม (Total Growth) ในช่วงปี พ.ศ.2565 ถึง 2567 ของคุณธรรม 5 ด้านในภาพรวมลดลง 6.66% เมื่อพิจารณาคุณธรรมด้านต่าง ๆ พบว่าคุณธรรมทุกด้านลดลง 4.61% ถึง 9.16% โดยด้านที่ลดลงมากที่สุดคือคุณธรรมด้าน “กตัญญู”

(2) ทุนชีวิต

กลุ่มคนไทยวัยผู้ใหญ่ อายุ 41 ปีขึ้นไป ในปี พ.ศ.2565 และ 2567 มี “ทุนชีวิตโดยรวม” ผ่านเกณฑ์ระดับดี ขณะที่กลุ่มคนไทยวัยผู้ใหญ่ อายุ 41 ปีขึ้นไป ในปี พ.ศ.2566 มี “ทุนชีวิตโดยรวม” ผ่านเกณฑ์ระดับดีมาก โดยผลการเปรียบเทียบพบว่าคนไทยวัยผู้ใหญ่ อายุ 41 ปีขึ้นไป ต่างปีมี “ทุนชีวิตโดยรวม” แตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทดสอบความแตกต่างรายคู่ ผลการทดสอบรายคู่พบว่าคนไทยแต่ละปีมี “ทุนชีวิตโดยรวม” แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คนไทยวัยผู้ใหญ่ อายุ 41 ปีขึ้นไปมีอัตราการเปลี่ยนแปลงรายปี (Yearly Change Rate) ของทุนชีวิตโดยรวมเพิ่มขึ้น 11.19% ในปี พ.ศ.2566 และลดลง 11.90% ในปี พ.ศ.2567 เมื่อพิจารณาทุนชีวิตพลัต่าง ๆ พบว่าทุนชีวิตทุกพลัเพิ่มขึ้น 8.31% ถึง 13.60% ในปี พ.ศ.2566 และลดลง 11.58% ถึง 12.37% ในปี พ.ศ.2567 ขณะที่อัตราการเพิ่มขึ้น/ลดลงสะสม (Total Growth) ในช่วงปี พ.ศ.2565 ถึง 2567 ของทุนชีวิตโดยรวมลดลง 2.05% เมื่อพิจารณาทุนชีวิตพลัต่าง ๆ พบว่า “พลัชุมชน” เพิ่มขึ้น 0.24% ขณะที่พลัด้านอื่น ๆ ลดลง 0.44% ถึง 5.08% โดยพลัที่ลดลงมากที่สุดคือ “พลัครอบครัว”

ตาราง 3-2 อัตราการเปลี่ยนแปลงรายปี (Yearly Change Rate) (%) และอัตราการเพิ่มขึ้น/ลดลงสะสม (Total Growth) (%) ของ “คุณธรรม 5 ด้านในภาพรวม และคุณธรรมด้านต่าง ๆ” ของคนไทยรวมทุกช่วงวัย และแต่ละช่วงวัย ช่วงปี 2565-2567

คนไทยทั้ง 3 ช่วงวัย						
คุณธรรม	ค่าเฉลี่ย			อัตราการเปลี่ยนแปลงรายปี (Yearly Change Rate) (%)		อัตราการเพิ่มขึ้น/ลดลงสะสม (Total Growth) (%)
	พ.ศ.2565	พ.ศ.2566	พ.ศ.2567	พ.ศ.2566	พ.ศ.2567	พ.ศ.2565 ถึง 2567
พอเพียง	4.38	4.59	4.17	+4.80	-9.13	-4.76
วินัยรับผิดชอบ	4.47	4.61	4.27	+3.32	-7.39	-4.32
สุจริต	4.41	4.60	4.19	+4.27	-8.94	-5.06
จิตสาธารณะ	4.58	4.76	4.35	+4.01	-8.70	-5.04
กตัญญู	4.98	5.11	4.64	+2.53	-9.17	-6.88
ภาพรวม	4.56	4.73	4.32	+3.69	-8.67	-5.29
คนไทยวัยเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 13-24 ปี						
พอเพียง	4.43	4.53	4.19	+2.11	-7.42	-5.47
วินัยรับผิดชอบ	4.77	4.76	4.48	-0.05	-5.88	-5.93
สุจริต	4.42	4.49	4.21	+1.62	-6.43	-4.92
จิตสาธารณะ	4.55	4.65	4.42	+2.14	-5.02	-2.99
กตัญญู	5.12	5.12	4.80	-0.10	-6.27	-6.36
ภาพรวม	4.66	4.71	4.42	+1.10	-6.20	-5.17
คนไทยวัยทำงาน อายุระหว่าง 25-40 ปี						
พอเพียง	4.43	4.72	4.28	+6.47	-9.25	-3.38
วินัยรับผิดชอบ	4.00	4.10	3.93	+2.38	-3.97	-1.68
สุจริต	4.24	4.47	4.04	+5.25	-9.63	-4.88
จิตสาธารณะ	4.48	4.65	4.22	+3.70	-9.25	-5.90
กตัญญู	4.85	5.00	4.60	+3.12	-8.02	-5.15
ภาพรวม	4.40	4.58	4.21	+3.99	-8.07	-4.40
คนไทยวัยผู้ใหญ่ อายุ 41 ปีขึ้นไป						
พอเพียง	4.25	4.56	4.05	+7.47	-11.24	-4.61
วินัยรับผิดชอบ	4.59	4.95	4.33	+7.76	-12.34	-5.53
สุจริต	4.60	5.20	4.31	+13.12	-17.15	-6.28
จิตสาธารณะ	4.72	4.92	4.38	+4.24	-11.14	-7.37
กตัญญู	4.93	5.06	4.48	+2.76	-11.60	-9.16
ภาพรวม	4.62	4.94	4.31	+6.99	-12.76	-6.66

ตาราง 3-3 อัตราการเปลี่ยนแปลงรายปี (Yearly Change Rate) (%) และอัตราการเพิ่มขึ้น/ลดลงสะสม (Total Growth) (%) ของ“ทุนชีวิตโดยรวม และพลังด้านต่าง ๆ” ของคนไทยรวมทุกช่วงวัย และแต่ละช่วงวัย ช่วงปี 2565-2567

คนไทยทั้ง 3 ช่วงวัย						
ทุนชีวิต	ค่าเฉลี่ย			อัตราการเปลี่ยนแปลงรายปี (Yearly Change Rate) (%)		อัตราการเพิ่มขึ้น/ลดลงสะสม (Total Growth) (%)
	พ.ศ.2565	พ.ศ.2566	พ.ศ.2567	พ.ศ.2566	พ.ศ.2567	พ.ศ.2565 ถึง 2567
พลังตัวตน	81.86	86.63	79.84	+5.83	-7.83	-2.46
พลังครอบครัว	81.92	85.94	79.10	+4.90	-7.96	-3.45
พลังสร้างปัญญา/พลังที่ทำงาน-พลังองค์กร	77.06	83.47	77.22	+8.31	-7.48	+0.21
พลังเพื่อนและกิจกรรม	77.37	82.97	76.83	+7.24	-7.40	-0.70
พลังชุมชน	72.17	80.02	74.84	+10.88	-6.48	+3.70
ทุนชีวิตโดยรวม	78.08	83.80	77.57	+7.34	-7.44	-0.65
คนไทยวัยเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 13-24 ปี						
พลังตัวตน	82.02	84.67	80.15	+3.23	-5.33	-2.27
พลังครอบครัว	80.92	82.88	78.81	+2.43	-4.91	-2.60
พลังสร้างปัญญา	75.62	80.21	76.93	+6.07	-4.09	+1.73
พลังเพื่อนและกิจกรรม	77.71	80.16	76.79	+3.16	-4.21	-1.18
พลังชุมชน	68.60	74.56	73.55	+8.68	-1.35	+7.22
ทุนชีวิตโดยรวม	76.97	80.50	77.25	+4.58	-4.04	+0.36
คนไทยวัยทำงาน อายุระหว่าง 25-40 ปี						
พลังตัวตน	82.44	87.71	81.13	+6.39	-7.50	-1.59
พลังครอบครัว	83.01	87.81	80.7	+5.78	-8.09	-2.78
พลังที่ทำงาน/พลังองค์กร	78.68	85.49	78.67	+8.66	-7.98	-0.02
พลังเพื่อนและกิจกรรม	78.13	84.90	78.19	+8.67	-7.91	+0.08
พลังชุมชน	74.66	84.08	76.72	+12.62	-8.75	+2.76
ทุนชีวิตโดยรวม	79.38	86.00	79.08	+8.33	-8.04	-0.38
คนไทยวัยผู้ใหญ่ อายุ 41 ปีขึ้นไป						
พลังตัวตน	80.91	88.70	78.24	+9.63	-11.79	-3.29
พลังครอบครัว	82.11	88.94	77.94	+8.31	-12.37	-5.08
พลังที่ทำงาน/พลังองค์กร	77.24	86.63	76.21	+12.16	-12.03	-1.33
พลังเพื่อนและกิจกรรม	75.92	85.48	75.58	+12.60	-11.58	-0.44
พลังชุมชน	74.48	84.61	74.66	+13.60	-11.76	+0.24
ทุนชีวิตโดยรวม	78.13	86.87	76.53	+11.19	-11.90	-2.05

4. ข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมของคนไทย 3 ช่วงวัย

ข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมของคนไทย 3 ช่วงวัย ได้แก่ วัยเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 13-24 ปี วัยทำงาน อายุระหว่าง 25-40 ปี และวัยผู้ใหญ่ อายุระหว่าง 41-60 ปี จำแนกตามระบบนิเวศทั้ง 5 ระดับ ได้แก่ นโยบาย พื้นที่ องค์กร ชุมชน และครอบครัว

โดยมีรายละเอียด ดังตาราง 3-4 ถึง 3-8 ดังนี้

ตาราง 3-4 ข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมด้านพอเพียง

ระดับ	13-24 ปี	25-40 ปี	มากกว่า 41 ปี
นโยบาย	1. หน่วยงานระดับนโยบาย (กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษาฯ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์) ควรกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ที่ส่งเสริมคุณธรรมและส่งเสริมการสร้างวิถีชีวิตด้านพอเพียง และกำกับติดตามการดำเนินงานตามนโยบายและยุทธศาสตร์เกี่ยวกับคุณธรรมด้านพอเพียงและรายงานผลการประเมินและติดตามสถานการณ์คุณธรรมด้านพอเพียงในกลุ่มคนไทยในช่วงวัยเด็กและเยาวชนเพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญในการพัฒนาส่งเสริมคุณธรรมด้านพอเพียง 2. กระทรวงศึกษาธิการควรขับเคลื่อนกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมวิถีชีวิตด้านพอเพียงโดยเฉพาะด้านความพอประมาณและความมีเหตุผลเกี่ยวกับความพอดีในการใช้ชีวิตโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นและกระบวนการคิดและตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้ชีวิตอย่างรอบคอบ โดยพิจารณาถึงเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องและผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจและการกระทำของเด็กและเยาวชนในช่วงวัยนี้ผ่านสื่อสาธารณะในหลากหลายช่องทาง อาทิ Tik Tok, Instagram, Facebook, YouTube ฯลฯ	1. หน่วยงานระดับนโยบาย กระทรวง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของควรมีนโยบายที่ช่วยส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติตนตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับชาติ 2. หน่วยงานระดับนโยบาย กระทรวง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรขับเคลื่อนการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในลักษณะของเครือข่ายและระดมพลังจากทุกภาคส่วน เช่น เครือข่ายด้านประชาสังคมและชุมชน เครือข่ายธุรกิจเอกชน เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับหมู่บ้านจนถึงระดับชาติ โดยเริ่มจากการวางรากฐานให้ประชาชนส่วนใหญ่อยู่อย่างพอมีพอกิน และพึ่งตนเองได้ มีความรู้และคุณธรรมในการดำเนินชีวิต มีการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และร่วมกันพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงจนเกิดเป็นสังคมแห่งความพอเพียง	1. หน่วยงานระดับนโยบาย กระทรวง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของควรมีนโยบายที่ช่วยส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติตนตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับชาติ 2. หน่วยงานระดับนโยบาย กระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้กลุ่มคนไทยอายุ 41 ปีขึ้นไปมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สุขภาพ และการเงิน เพื่อให้สามารถวางแผนการใช้ชีวิตในวัยเกษียณหรือวัยสูงอายุได้อย่างมั่นคงและมีความสุข 3. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงสาธารณสุขควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรทั้งในระยะสั้นและระยะยาวเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมสู่วัยเกษียณและการดูแลตนเองในวัยผู้สูงอายุตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยสนับสนุนด้านงบประมาณในการศึกษาพัฒนาหลักสูตรที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงอย่างทั่วถึง
พื้นที่	1. หน่วยงานระดับจังหวัด ควรกำกับติดตามการดำเนินงานตามนโยบายและแผนงานโดยบูรณาการขับเคลื่อนการสร้างวิถีชีวิตคุณธรรมด้านพอเพียงในจังหวัดเพื่อส่งเสริมการสร้างวิถีชีวิตคุณธรรมในกลุ่มเด็ก	1. หน่วยงานระดับจังหวัดควรมีหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารงานและพัฒนาท้องถิ่น โดยกำหนดให้ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในการกำหนดวิสัยทัศน์ของท้องถิ่น และใช้เป็นแนวทางการบริหารงาน	1. หน่วยงานระดับจังหวัดควรมีหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารงานและพัฒนาท้องถิ่น โดยกำหนดให้ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในการกำหนดวิสัยทัศน์ของท้องถิ่น และใช้เป็นแนวทางการ

ระดับ	13-24 ปี	25-40 ปี	มากกว่า 41 ปี
	และเยาวชนและนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการพัฒนาคุณธรรมด้านพอเพียงต่อไป 2. หน่วยงานระดับจังหวัด ควรส่งเสริมให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในพื้นที่จังหวัด อาทิ สำนักงานจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ร่วมสร้างวิถีชีวิตคุณธรรมด้านพอเพียง โดยดำเนินงานผ่านแผนงาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ โครงการและกิจกรรมในจังหวัด และจัดให้มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่แนวทางการดำเนินงานโครงการและกิจกรรมในการส่งเสริมคุณธรรมด้านพอเพียงในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ประสบความสำเร็จ และเป็นแนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาคุณธรรมด้านพอเพียงในระดับจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดในพื้นที่ภาคกลาง ภาคตะวันออก และ ภาคตะวันออก ในหลากหลายช่องทาง เพื่อเป็นต้นแบบการดำเนินงานและขยายไปยังจังหวัดอื่น ๆ 3. หน่วยงานระดับจังหวัด ควรนำผลการประเมินและติดตามสถานการณ์คุณธรรม ด้านพอเพียงของกลุ่มเด็กและเยาวชนช่วงวัยนี้ มาวางแผนจัดโครงการ กิจกรรมระดับจังหวัด โดยมุ่งบ่มเพาะการสร้างคุณธรรมผ่านวิถีชีวิตของกลุ่มคน ในจังหวัดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ในทุกระดับ จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยมีกิจกรรมการส่งเสริมการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนในพื้นที่ด้วยกระบวนการอบรมให้ความรู้ การจัดวงสนทนาให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางความคิด และการจัดให้มีกิจกรรมตัวอย่าง 2. หน่วยงานระดับจังหวัดควรสร้างระบบเครือข่ายการทำงานทั้งเครือข่ายภายในและภายนอกในระดับตำบล หมู่บ้าน ชุมชน และกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในพื้นที่ โดยเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม และให้ความสำคัญกับการเปิดช่องทางให้ภาคประชาชนแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และร่วมการดำเนินกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งอาศัยประสบการณ์องค์ความรู้ ทรัพยากร จากหน่วยงานภายนอกมาเสริมการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น สถาบันการศึกษา ศูนย์พัฒนาตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นต้น	บริหารงานในทุกระดับ จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยมีกิจกรรมการส่งเสริมการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนในพื้นที่ด้วยกระบวนการอบรมให้ความรู้ การจัดวงสนทนาให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางความคิด และการจัดให้มีกิจกรรมตัวอย่าง 2. หน่วยงานระดับจังหวัดควรสร้างระบบเครือข่ายการทำงาน ทั้งเครือข่ายภายในและภายนอกในระดับตำบล หมู่บ้าน ชุมชน และกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในพื้นที่ โดยเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม และควรประสานความร่วมมือกับศูนย์พัฒนาผู้สูงอายุเพื่อจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมผู้สูงอายุและการดูแลตนเองในวัยผู้สูงอายุตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมกับการสนับสนุนในด้านงบประมาณ บุคลากร ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ 3. หน่วยงานระดับจังหวัดควรพัฒนาพื้นที่สู่การเป็นต้นแบบศูนย์เรียนรู้การพัฒนาการดูแลผู้สูงอายุ โดยใช้องค์ความรู้และความต้องการของผู้สูงอายุมาเป็นที่ตั้ง เช่น การตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ การใช้ระบบแกนนำหรือตัวอย่างของผู้สูงอายุที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งการพัฒนากิจกรรมต้นแบบเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมผู้สูงอายุและการดูแลตนเองในวัยผู้สูงอายุตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

ระดับ	13-24 ปี	25-40 ปี	มากกว่า 41 ปี
			พอเพียง เพื่อให้ผู้สนใจมาศึกษาดูงาน และเผยแพร่ให้คนทั่วไปรับทราบผ่านทางช่องทางต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ และสื่อสังคมออนไลน์เพื่อให้เกิดการขยายผลลารนำไปใช้ในวงกว้างมากขึ้น
องค์กร	1. สถาบันการศึกษาควรมีระบบและกลไกในการส่งเสริมและสร้างวิถีชีวิตคุณธรรมด้านพอเพียงให้เด็กและเยาวชนในสถานศึกษา โดยปลูกฝังและฝึกฝนให้เห็นประโยชน์และคุณค่าต่อการดำเนินชีวิตตามวิถีความพอเพียง อาทิ การตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับคุณธรรมด้านพอเพียง และดำเนินการอย่างต่อเนื่องจนเกิดความยั่งยืนในสถานศึกษา 2. สถาบันการศึกษาควรสร้างความตระหนักในคุณธรรมด้านพอเพียงผ่านโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ กิจกรรมวิเคราะห์ปัญหาภัยรับ-รายจ่าย กิจกรรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรบริโภคเพื่อลดรายจ่ายที่ฟุ่มเฟือย กิจกรรมสัปดาห์แห่งการออม กิจกรรมรื้อไซเคิลด้วยการนำของเหลือใช้มาให้เกิดประโยชน์ โดยเด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรม โครงการร่วมแสดงความคิดเห็นในการส่งเสริมคุณธรรมด้านพอเพียงร่วมกัน 3. ควรกำหนดให้แต่ละสถาบันการศึกษาจัดหลักสูตรสาระรายวิชา และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยบูรณาการหรือสอดแทรกคุณธรรมด้านพอเพียงในรายวิชา เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และการวางแผนให้กับเยาวชน	1. สถานประกอบการ องค์กร หรือหน่วยงาน ควรนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารงานและบริหารคน โดยกำหนดวิสัยทัศน์ในการดำเนินงานอย่างประมาณตนตามศักยภาพที่มีอยู่จริง เพื่อไม่ให้เกิดการกั๊ยมมากเกินไปจนทำให้มีภาระหนี้สินสูง ละเลิการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันในการการค้าแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรง มีคุณธรรมในการดำเนินงานโดยเป็นธรรมกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายและรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ อย่างรอบคอบผ่านคณะกรรมการขององค์กร 2. สถานประกอบการ องค์กร หรือหน่วยงาน ควรบริหารทรัพยากรบุคคล ด้วยการจัดกำลังคนโดยยึดหลักความพอดี สรรหาและคัดเลือกบุคลากรอย่างเป็นธรรม ดูแลผลตอบแทนอย่างเป็นธรรม รวมทั้งจัดทำระบบการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้กับบุคลากรทุกระดับอย่างต่อเนื่อง ด้วยการจัดให้มีระบบที่เลี้ยง จัดหลักสูตรพัฒนาบุคลากร การให้ทุนการศึกษา การพัฒนาความเป็นอยู่และสุขภาพของบุคลากรและครอบครัว และการส่งเสริมให้บุคลากรดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3. สถานประกอบการ องค์กร หรือหน่วยงาน ควรส่งเสริมการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) โดยการปรับระบบวิธีการทำงานที่ทำให้เกิดการกิจที่เชื่อมโยงกัน การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างบุคลากร การถ่ายทอดการ	1. สถานประกอบการ องค์กร หรือหน่วยงาน ควรนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารงานและบริหารคน โดยกำหนดวิสัยทัศน์ในการดำเนินงานอย่างประมาณตนตามศักยภาพที่มีอยู่จริง เพื่อไม่ให้เกิดการกั๊ยมมากเกินไปจนทำให้มีภาระหนี้สินสูง ละเลิการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันในการการค้าแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรง มีคุณธรรมในการดำเนินงานโดยเป็นธรรมกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายและรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ อย่างรอบคอบผ่านคณะกรรมการขององค์กร นอกจากนี้ควรมีระบบการบริหารความเสี่ยงไว้ในแผนกลยุทธ์การดำเนินงาน เพื่อเตรียมพร้อมรับมือและบริหารจัดการในภาวะวิกฤต และสร้างฐานความรู้ในการดำเนินงานให้เท่าทันโลก 2. สถานประกอบการ องค์กร หรือหน่วยงาน ควรบริหารทรัพยากรบุคคล ด้วยการจัดกำลังคนโดยยึดหลักความพอดี สรรหาและคัดเลือกบุคลากรอย่างเป็นธรรม ดูแลผลตอบแทนอย่างเป็นธรรม รวมทั้งจัดทำระบบการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้กับบุคลากรทุกระดับอย่างต่อเนื่อง ด้วยการจัดให้มีระบบที่เลี้ยง จัดหลักสูตรพัฒนาบุคลากร การให้ทุนการศึกษา การพัฒนาความเป็นอยู่และสุขภาพของบุคลากรและ

ระดับ	13-24 ปี	25-40 ปี	มากกว่า 41 ปี
		เรียนรู้งาน ระเบียบ วิธีปฏิบัติ ระหว่างหน่วยงานภายใน การเพิ่มช่องทางการสื่อสารของงานที่ปฏิบัติและกิจกรรมต่าง ๆ ให้เกิดการทำงานร่วมกัน เพื่อให้ผลงานมีความถูกต้อง รวดเร็ว และสามารถทำงานทดแทนกันได้โดยยามที่จำเป็น การสร้างเครือข่ายข้อมูล การแบ่งปันความรู้สู่สังคม และการเผยแพร่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 4. สถานประกอบการ องค์กร หรือหน่วยงาน ควรกำหนดให้มีระบบการบริหารความเสี่ยงไว้ในแผนกลยุทธ์ การดำเนินงาน โดยมุ่งมั่นพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เน้นรูปแบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และมีเหตุผลในการพัฒนาอย่างเหมาะสมกับงาน การเตรียมพร้อมรับมือและบริหารจัดการในภาวะวิกฤต รวมทั้งการสร้างฐานความรู้ในการดำเนินงานให้เท่าทันโลก	ครอบครัว และการส่งเสริมให้บุคลากรดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลและพัฒนาผู้สูงอายุ เช่น ศูนย์พัฒนาผู้สูงอายุ ชุมรมผู้สูงอายุ และโรงเรียนผู้สูงอายุ ควรจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับวัยก่อนเกษียณ และวัยผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง
ชุมชน	1. หน่วยงานระดับชุมชนที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานพัฒนาชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบล เทศบาลตำบล และผู้นำหมู่บ้าน ควรส่งเสริมการสร้างคุณธรรมด้านพอเพียงของเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะด้านความพอประมาณและความมีเหตุผล ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การจัดทำบัญชีครัวเรือน การสร้างอาชีพในชุมชน การสร้างผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดค่ายพัฒนาความพอเพียงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้คุณธรรมด้านพอเพียงในชุมชน ผ่านการมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำของสมาชิกในชุมชน 2. หน่วยงานระดับชุมชนควรส่งเสริมวิถีชีวิตคุณธรรมด้านพอเพียงในชุมชน โดยผู้นำหมู่บ้านและครอบครัวร่วมขับเคลื่อนผ่านกิจกรรมของชุมชนผ่านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน อาทิ กิจกรรมการเรียนรู้คุณธรรมด้าน	1. หน่วยงานระดับชุมชนควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ ความสามารถของผู้นำหมู่บ้านและชุมชนให้มีความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้งการส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งให้หมู่บ้านและชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ โดยการรวมกลุ่มพัฒนาที่หลากหลายในด้านต่าง ๆ เพื่อให้มีการพัฒนาชุมชนอย่างสมดุลและผสมผสานทั้งทางด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านจิตใจ ส่งเสริมให้มีโครงสร้างการบริหารงานกลุ่มในรูปแบบคณะกรรมการ มีกฎระเบียบข้อบังคับเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติของสมาชิกให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายของกลุ่ม มีการวางแผนการดำเนินงานของกลุ่มร่วมกัน เน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการบริหารจัดการกลุ่ม	1. หน่วยงานระดับชุมชนควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ ความสามารถของผู้นำหมู่บ้านและชุมชนให้มีความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้งการส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งให้หมู่บ้านและชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ โดยการรวมกลุ่มพัฒนาที่หลากหลายในด้านต่าง ๆ เพื่อให้มีการพัฒนาชุมชนอย่างสมดุลและผสมผสานทั้งทางด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านจิตใจ 2. หน่วยงานระดับชุมชนควรให้ความสำคัญและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเตรียมความพร้อมผู้วัยเกษียณและการดูแลตนเองในวัยผู้สูงอายุมุ่งถึงการ

ระดับ	13-24 ปี	25-40 ปี	มากกว่า 41 ปี
	พอเพียง การดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวัน และกิจกรรมประชาสัมพันธ์เผยแพร่ชุมชนต้นแบบความพอเพียง แนวปฏิบัติที่ดีของชุมชนในการเสริมสร้างคุณธรรมด้านพอเพียงของเด็กและเยาวชน	การสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน รวมทั้งการจัดสรรผลประโยชน์อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้มีการระดมทุนจากสมาชิกเพื่อเป็นทุนสำหรับกิจกรรมของกลุ่ม และส่งเสริมให้มีการจัดทำบัญชีการเงินที่โปร่งใส และตรวจสอบได้ 2. หน่วยงานระดับชุมชนควรส่งเสริมให้มีการใช้ภูมิปัญญาและวัตถุดิบในท้องถิ่นมาผลิตเป็นสินค้าและบริการเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิกในชุมชน ส่งเสริมให้กลุ่มทำกิจกรรมการผลิตอย่างต่อเนื่องทั้งกิจกรรมลดรายจ่าย เช่น การปลูกพืชผักในลักษณะแปลงรวม การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก การทำน้ายาล้างจาน และกิจกรรมสร้างรายได้ เช่น การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ศิลปหัตถกรรม ศิลปะประดิษฐ์ นอกจากนี้ ควรสนับสนุนอุปกรณ์และเครื่องมือที่จำเป็นในการแปรรูป เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ทางการตลาดให้แก่สมาชิก และส่งเสริมให้มีแหล่งจำหน่ายผลผลิตในชุมชนหรือพื้นที่อื่น ๆ ตามความเหมาะสม 3. หน่วยงานระดับชุมชนควรคัดเลือกครอบครัวต้นแบบและพัฒนาครอบครัวต้นแบบให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านการจัดการความรู้ให้มากขึ้น เพื่อช่วยผลักดันและขับเคลื่อนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่คนในชุมชน	ดูแลผู้สูงอายุในครอบครัวตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3. หน่วยงานระดับชุมชนควรพัฒนาทักษะอาชีพที่เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ และทักษะของผู้สูงอายุ เพื่อให้มีรายได้ของตนเอง สามารถพึ่งตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาลูกหลานหรือบุคคลอื่น เช่น การปลูกผักปลอดสารพิษ การเพาะพันธุ์ไม้จำหน่าย และการจักสาน 4. หน่วยงานระดับชุมชนควรจัดชมรมหรือกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อสร้างเครือข่ายทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ และส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมเพื่อไม่ให้ผู้สูงอายุรู้สึกโดดเดี่ยว
ครอบครัว	1. ครอบครัวควรมีการส่งเสริมวิถีชีวิตคุณธรรมด้านพอเพียงผ่านกิจกรรมของครอบครัว อาทิ กระตุ้นให้มีการวางแผนการใช้จ่าย การติดตามการใช้จ่าย การวางแผนการออมเงินของเด็กและเยาวชน รวมทั้งให้บุตร	1. สมาชิกในครอบครัวควรน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ 1) กิจกรรมส่งเสริมการลดรายจ่าย เช่น การปลูกผักสวนครัว การลด ละ เลิกอบายมุข หรือการผลิตของใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อ	1. ครอบครัวควรส่งเสริมให้กลุ่มคนไทยอายุ 41 ปีขึ้นไป ใช้ชีวิตอย่างสมดุลระหว่างการทำงานและการใช้ชีวิต (Work Life Balance) ใช้ชีวิตแบบพอประมาณ ตามฐานะ หลีกเลี่ยงการเป็นหนี้สิน มีสติยั้งคิดพิจารณา

ระดับ	13-24 ปี	25-40 ปี	มากกว่า 41 ปี
	หลานเกิดความตระหนักถึงการดำเนินชีวิตตามคุณธรรมด้านพอเพียง 2. ครอบครัวควรสนับสนุนให้บุตรหลานได้เรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับตัวอย่างแนวทางการปฏิบัติตามคุณธรรมด้านพอเพียงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ที่มีความเหมาะสมกับเด็กและเยาวชนในช่วงวัย อาทิ สื่อโทรทัศน์, Tik Tok, Instagram, Facebook, Youtube เป็นต้น 3. ครอบครัวควรสนับสนุนให้บุตรหลานเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับความพอเพียงที่จัดโดยหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ ค่ายคุณธรรมความพอเพียง วิถีปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การวางแผนการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าให้เกิดประโยชน์สูงสุด การออมเงินและการลงทุน	ทดแทนการซื้อใหม่ 2) กิจกรรมส่งเสริมการเพิ่มรายได้ เช่น การใช้วัสดุภายในชุมชนเพื่อลดต้นทุนการผลิต และกิจกรรมการประหยัด เช่น การจัดทำบัญชีครัวเรือน การออมเงิน 3) กิจกรรมด้านการเรียนรู้การดำรงชีวิตอย่างมีเหตุผล เช่น การดูแลสุขภาพ การบริโภคอาหารปลอดภัย 4) กิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เช่น การคัดแยกขยะ ครัวเรือน การประหยัดพลังงาน 5) กิจกรรมด้านการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะ การร่วมงานประเพณีวัฒนธรรม 2. สมาชิกในครอบครัวควรส่งเสริมการดำรงชีวิตโดยไม่สร้างความสะดวกสบายให้แก่ตนเองและผู้อื่น มีความเป็นอยู่อย่างประมาณตนตามฐานะ ตามอัตภาพ และไม่หลงใหลไปตามกระแสของวัตถุนิยม รวมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวมีความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของการร่วมกันของคนในสังคม และอยู่ร่วมกับระบบนิเวศวิทยาอย่างสมดุล มีสติยั้งคิดพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนที่จะตัดสินใจหรือกระทำการใด ๆ จนกระทั่งเกิดเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีในการดำรงชีวิต โดยสามารถคิดและกระทำบนพื้นฐานของความมีเหตุผล มีพอเหมาะ พอประมาณกับสถานภาพ บทบาทและหน้าที่ของแต่ละบุคคล ในแต่ละสถานการณ์ จนสามารถพึ่งตนเองและเป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้ 3. พ่อแม่ผู้ปกครองควรส่งเสริมให้บุตรหลานมีโอกาสศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	อย่าง รอบคอบก่อนที่จะตัดสินใจหรือกระทำการใด ๆ จนกระทั่งเกิดเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีในการดำรงชีวิต เรียนรู้วิธีวางแผนการเงินเพื่อความมั่นคงในอนาคต รวมทั้งมีความพร้อมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น 2. ครอบครัวควรส่งเสริมให้กลุ่มคนไทยอายุ 41 ปีขึ้นไป ค้นหาความต้องการของตนเองให้พบว่า มีความต้องการอะไรมีเป้าหมายในการดำเนินชีวิตอย่างไร เช่น ต้องการมีชีวิตที่มีอนาคตก้าวหน้า ความเป็นอิสระ มีเวลาเพื่อครอบครัวและสังคม มีทรัพย์สินเพียงพอที่จะใช้จ่ายในยามชรา มีความสุข หลุดพ้นจากความยากลำบาก มีสุขภาพที่ดีทั้งสุขภาพกายและใจ 3. ครอบครัวควรอยู่ร่วมกันแบบพึ่งพาและเอื้ออาทร ดูแลใส่ใจผู้สูงอายุทั้งด้านที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับสภาพร่างกายผู้สูงอายุ การดูแลสุขภาพ อาหารและนันทนาการต่าง ๆ 4. ครอบครัวควรส่งเสริมให้กลุ่มคนไทยอายุ 41 ปีขึ้นไป เรียนรู้การใช้เทคโนโลยีหรือพัฒนาตนเองให้มีทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต เพื่อพึ่งพาผู้อื่นให้น้อยที่สุด และทำให้รู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง

ระดับ	13-24 ปี	25-40 ปี	มากกว่า 41 ปี
		ของการดำเนินชีวิตประจำวันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	

ตาราง 3-5 ข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมด้านวินัยรับผิดชอบ

ระดับ	13-24 ปี	25-40 ปี	มากกว่า 41 ปี
นโยบาย	หน่วยงานระดับกระทรวงควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการสนับสนุน ส่งเสริม หรือจัดกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาเด็กและเยาวชนในชาติให้ตระหนักถึงความสำคัญและมีวินัยรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสังคม มีความสามารถในการกำกับตนเองทั้งทางด้านความคิดและการกระทำ เพื่อให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตนเองตั้งไว้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข รวมถึงการเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินงานและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวินัยรับผิดชอบ ในองค์กรและสังคมของตน เพื่อให้มีความภาคภูมิใจและตระหนักถึงความสำคัญของตนที่มีต่อสังคมรอบตัว โดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการ ควรสนับสนุนส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีวินัยรับผิดชอบทางการศึกษาควบคู่ไปกับวินัยในตนเองและการเคารพสิทธิของผู้อื่น โดยเฉพาะในบทบาทหน้าที่ของนักเรียนและนิสิตนักศึกษา การปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบขององค์กรและสังคม	กระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ในการสนับสนุน ส่งเสริม หรือจัดกิจกรรมที่มุ่งพัฒนากลุ่มคนวัยทำงานให้ตระหนักถึงความสำคัญและมีวินัยรับผิดชอบ ทั้งในส่วนของการทำงานของตนเองและการปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสังคม มีความสามารถในการกำกับตนเองทั้งทางด้านความคิดและการกระทำ เพื่อให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตนเองตั้งไว้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นใน สังคมได้อย่างปกติสุข เช่น วินัยจราจร วินัยทางการเงิน หรือกิจกรรมที่ส่งเสริมความซื่อสัตย์ สุจริตและการเคารพกฎหมายต่าง ๆ ทั้งนี้ควรดำเนินการโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินงานเหล่านั้น	กระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ในการสนับสนุน ส่งเสริม หรือจัดกิจกรรมที่มุ่งพัฒนากลุ่มคนวัยผู้ใหญ่ให้ตระหนักถึงความสำคัญและมีวินัยรับผิดชอบ ทั้งในส่วนของการทำงานของตนเองและการปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสังคม มีความสามารถในการกำกับตนเองทั้งทางด้านความคิดและการกระทำ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตนเองตั้งไว้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยเฉพาะความมีวินัยรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับวินัยจราจรและวินัยทางการเงิน ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ที่สืบเนื่องมาอย่างยาวนานของสังคมไทย ทั้งนี้ควรดำเนินการโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินงานเหล่านั้นด้วย
พื้นที่	หน่วยงานระดับจังหวัดควรส่งเสริม สนับสนุน หรือจัดกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาเด็กและเยาวชนให้ตระหนักถึงความสำคัญของคุณธรรมด้านวินัยรับผิดชอบ ทั้งในบทบาทหน้าที่ของตนเอง การปฏิบัติตนตามกฎหมาย	ควรส่งเสริม สนับสนุน หรือจัดกิจกรรมที่มุ่งพัฒนากลุ่มคนวัยทำงานในจังหวัดให้ตระหนักถึงความสำคัญ และมีวินัยรับผิดชอบ ทั้งในบทบาทหน้าที่ของตนเอง การปฏิบัติตนตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อตกลงของสังคม เพื่อให้	ควรส่งเสริม สนับสนุน หรือจัดกิจกรรมที่มุ่งพัฒนากลุ่มคนวัยผู้ใหญ่ในจังหวัดให้ตระหนักถึงความสำคัญ และมีวินัยรับผิดชอบ ทั้งในบทบาทหน้าที่ของตนเอง การปฏิบัติตนตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อตกลงของ

ระดับ	13-24 ปี	25-40 ปี	มากกว่า 41 ปี
	ระเบียบ และข้อตกลงของสังคม เพื่อให้สามารถกำกับตนเองทั้งความคิดและการกระทำจนสามารถบรรลุเป้าหมายของตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยเน้นที่โครงการ/กิจกรรมที่ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างองค์กร (หน่วยงาน หรือสถานศึกษา) ทั้งในด้านวิชาการ การกีฬาและสุขภาพ สิ่งแวดล้อม ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อให้เด็กและเยาวชนในจังหวัดได้พัฒนาคุณธรรมด้านวินัยรับผิดชอบควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของจังหวัด มีความสามัคคี และมีคุณธรรมจริยธรรม	สามารถกำกับตนเองทั้งความคิดและการกระทำจนสามารถบรรลุเป้าหมายของตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข ทั้งนี้อาจเน้นไปที่โครงการ/กิจกรรมที่ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างองค์กร (หน่วยงาน หรือสถานประกอบการ) โดยเฉพาะด้านกีฬาและสุขภาพ สิ่งแวดล้อม ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อให้กลุ่มคนวัยทำงานในจังหวัดได้ พัฒนาความมีวินัยรับผิดชอบควบคู่ไปกับการพัฒนางาน/กิจกรรมของจังหวัด ซึ่งจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของจังหวัด มีความสามัคคี และมีคุณธรรมจริยธรรม	สังคม เพื่อให้สามารถกำกับตนเองทั้งความคิดและการกระทำจนสามารถบรรลุเป้าหมายของตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข ทั้งนี้อาจเน้นไปที่โครงการ/กิจกรรมที่ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน สถานประกอบการ ชุมชน ชมรม หรือกลุ่มบุคคลต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านกีฬาและสุขภาพ สิ่งแวดล้อม ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อให้บุคคลมีความรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ยังมีส่วนกระตุ้นให้กลุ่มบุคคลวัยนี้ตระหนักถึงสำคัญของตนในการเป็นต้นแบบด้านวินัยรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาบุคลากรรุ่นใหม่ในสังคมอีกด้วย
องค์กร	สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาเยาวชนในสังกัดให้ตระหนักถึงความสำคัญ และมีวินัยรับผิดชอบ ทั้งในส่วนของความรับผิดชอบด้านการศึกษา การปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสถานศึกษา การเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและชุมชน การเคารพสิทธิผู้อื่น การรักษาทรัพย์สินของส่วนรวมและมีจิตสาธารณะ เพื่อให้เยาวชนสามารถกำกับตนเองทั้งความคิดและการกระทำจนสามารถบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาที่ตนเองได้ตั้งไว้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสถานศึกษาได้อย่างปกติสุข โดยควรมุ่งเน้นไปที่การเปิดโอกาสให้นักเรียน หรือนิสิตนักศึกษา ได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน ทั้งทางด้านวิชาการ การกีฬาและสุขภาพ สิ่งแวดล้อม ศิลปะและวัฒนธรรม ทั้งภายในและระหว่างสถานศึกษา	หน่วยงานหรือสถานประกอบการควรจัดกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาสมาชิกในองค์กรให้ตระหนักถึงความสำคัญ และมีวินัยรับผิดชอบ ทั้งในส่วนของการทำงานของตนเอง การปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของหน่วยงาน เพื่อให้สามารถกำกับตนเองทั้งความคิดและการกระทำจนสามารถบรรลุเป้าหมายของตนเองและหน่วยงานตามที่ตั้งไว้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างปกติสุข นอกจากนี้ ยังควรเปิดโอกาสให้สมาชิกในหน่วยงานหรือสถานประกอบการต่าง ๆ มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน ทั้งงานในหน้าที่ กีฬาและสุขภาพ สิ่งแวดล้อม ศิลปะและวัฒนธรรม ทั้งภายในหน่วยงาน และระหว่างหน่วยงาน	หน่วยงานหรือสถานประกอบการควรจัดกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาสมาชิกในองค์กรให้ตระหนักถึงความสำคัญ และมีวินัยรับผิดชอบ ทั้งในส่วนของการทำงานของตนเอง การปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของหน่วยงาน เพื่อให้สามารถกำกับตนเองทั้งความคิดและการกระทำจนสามารถบรรลุเป้าหมายของตนเองและหน่วยงานตามที่ตั้งไว้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างปกติสุข นอกจากนี้ ยังควรเปิดโอกาสให้สมาชิกในหน่วยงานหรือสถานประกอบการต่าง ๆ มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน ทั้งงานในหน้าที่ กีฬาและสุขภาพ สิ่งแวดล้อม ศิลปะและวัฒนธรรม ทั้งภายในหน่วยงาน และระหว่างหน่วยงาน (ในส่วนของกลุ่มบุคคลวัยเกษียณ หรือไม่ได้ทำงานในหน่วยงาน/สถานประกอบการ อาจมอบหมายให้เป็นบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานระดับจังหวัด หรือระดับชุมชน ในการส่งเสริม สนับสนุนกลุ่มบุคคลดังกล่าวนี้)

ระดับ	13-24 ปี	25-40 ปี	มากกว่า 41 ปี
ชุมชน	หน่วยงานระดับชุมชนควรจัดกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาสมาชิกในชุมชนให้ตระหนักถึงความสำคัญ และมีวินัยรับผิดชอบ ทั้งในส่วนบทบาทหน้าที่ของตนเองในชุมชน และการปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชน เพื่อให้สามารถกำกับตนเองทั้งความคิดและการกระทำจนสามารถบรรลุเป้าหมายของตนเองและชุมชน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในชุมชนได้อย่างปกติสุข โดยเปิดโอกาสให้เยาวชนในฐานะสมาชิกรุ่นใหม่ของชุมชนมีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน ทั้งกิจกรรมทางวิชาการ กีฬาและสุขภาพ สิ่งแวดล้อม ศิลปะและวัฒนธรรม โดยเฉพาะศิลปะและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ทั้งเพื่อส่งเสริมให้สมาชิกรุ่นใหม่ของชุมชนได้มีส่วนรับผิดชอบในการพัฒนาชุมชนของตน มีความตระหนักในคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเองและมีวินัยต่อสังคม และตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ศิลปะ และวัฒนธรรมของชุมชนร่วมกัน	หน่วยงานระดับชุมชนควรจัดกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาสมาชิกในชุมชนให้ตระหนักถึงความสำคัญ และมีวินัยรับผิดชอบ ทั้งในส่วนบทบาทหน้าที่ของตนเองในชุมชน และการปฏิบัติตาม กฎระเบียบของชุมชน เพื่อให้สามารถกำกับตนเองทั้งความคิดและการกระทำจนสามารถบรรลุเป้าหมายของตนเองและชุมชน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในชุมชนได้อย่างปกติสุข โดยมุ่งเน้นไปที่การจัดกิจกรรม/โครงการที่จะสามารถดึงศักยภาพของบุคคลวัยนี้ ที่เป็นกำลังสำคัญของชุมชนให้มีโอกาสแสดงความรู้ความสามารถ ส่งต่อภูมิความรู้ ทั้งในส่วนของความรู้ความสามารถที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาชีพ กีฬาและสุขภาพ สิ่งแวดล้อม ศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชน อันจะช่วยส่งเสริมความตระหนักในคุณค่าและ ความรับผิดชอบในส่วนของตัวเองบุคคลในวัยนี้ และช่วยส่งต่อภูมิความรู้ให้กับเยาวชนรุ่นถัดไป กิจกรรมดังกล่าวควรมีเป้าหมายที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการกระตุ้นให้บุคคลวัยนี้ (โดยเฉพาะบุคคลวัยเกษียณ) ให้ยังคงตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัยรับผิดชอบของตนเอง และการมีวินัยรับผิดชอบต่อสังคมและชุมชน ในฐานะบุคคลต้นแบบอย่างต่อเนื่องสืบไป โดยเฉพาะวินัยด้านสุขภาพ และการปฏิบัติตามกฎกติกาของชุมชน	หน่วยงานระดับชุมชนควรจัดกิจกรรม/โครงการที่จะสามารถดึงศักยภาพของบุคคลวัยนี้ที่เป็นเสาหลักของชุมชนให้มีโอกาสแสดงความรู้ความสามารถ ส่งต่อภูมิความรู้ ทั้งในส่วนของความรู้ความสามารถที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาชีพ กีฬาและสุขภาพ สิ่งแวดล้อม ศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชน อันจะช่วยส่งเสริมความตระหนักในคุณค่าและมีความมีวินัยรับผิดชอบในส่วนของตัวเองบุคคลในวัยนี้ และช่วยส่งต่อภูมิความรู้ให้กับเยาวชนรุ่นถัดไป
ครอบครัว	สมาชิกในครอบครัวควรเป็นตัวอย่างที่ดี โดยส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนในครอบครัวตระหนักถึงความสำคัญของวินัยรับผิดชอบ พุดคุยเพื่อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับแนวปฏิบัติของสมาชิกในครอบครัว เพื่อเป็นแนวทางในการกำกับตนเองทั้งความคิดและการกระทำจนสามารถบรรลุเป้าหมายของตนเองและครอบครัว และอยู่ร่วมกับสมาชิกคนอื่นในครอบครัวได้อย่างปกติสุข ทั้งนี้ควรเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้มีโอกาสฝึกฝนและพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ โดยมอบหมายงานในครอบครัวที่เหมาะสมกับวัยและกรอบภาระหน้าที่ เช่น ทำความสะอาดที่พักและสิ่งแวดล้อม โดยที่สมาชิกในครอบครัว	สมาชิกในครอบครัวควรส่งเสริมให้บุคคลในวัยนี้ตระหนักถึงความสำคัญของตนเองและความสำคัญของการมีวินัยรับผิดชอบ ในฐานะของบุคคลวัยทำงานที่เป็นเสาหลักของครอบครัว ทุกการกระทำของเขาย่อมส่งผลอย่างยิ่งต่อสมาชิกคนอื่น ๆ บุคคลในวัยนี้จึงควรเป็นตัวอย่างที่ดีของครอบครัว และควรเป็นผู้นำครอบครัวในการกำหนดทิศทางการดำเนินชีวิต โดยให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อตกลงร่วมกันในครอบครัว และร่วมมือกันดำเนินชีวิตให้บรรลุเป้าหมายของครอบครัว อย่างมีความสุข นอกจากนี้ สมาชิกในครอบครัวควรเปิดโอกาสให้บุคคลในวัยทำงานได้มีโอกาสรับผิดชอบในหน้าที่การงาน	สมาชิกในครอบครัวควรส่งเสริมให้บุคคลในวัยนี้ตระหนักถึงความสำคัญของตนเองและความสำคัญของการมีวินัยรับผิดชอบ นอกจากนี้ ครอบครัวควรเปิดโอกาสให้บุคคลในวัยผู้ใหญ่มีโอกาสถ่ายทอดประสบการณ์ของตนให้กับสมาชิกในครอบครัว ในฐานะที่เป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ชีวิตมาก่อน เคารพและเห็นคุณค่าในประสบการณ์ของบุคคลในวัยนี้ โดยในส่วนของบุคคลวัยเกษียณนั้น ครอบครัวก็ยังคงควรมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัวอยู่เช่นเดิม (อาจยินยอมตามการร้องขอของบุคคลวัยนี้ ที่จะทำงานบางอย่างในครอบครัวด้วย

ระดับ	13-24 ปี	25-40 ปี	มากกว่า 41 ปี
	ควรมีส่วนร่วมรับรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน ร่วมรับรู้และแก้ปัญหาบางประการที่เกิดในครอบครัว และกำกับติดตามกรอบภาระหน้าที่ที่มอบหมายจนเกิด ความคุ้นชินจนติดเป็นนิสัย	อย่างเต็มที่ในฐานะที่เป็นบุคคลสำคัญในการสร้างรายได้ และความมั่นคงให้กับครอบครัว โดยที่สมาชิกใน ครอบครัวควรมีส่วนร่วมรับรู้ ให้กำลังใจ และแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นระหว่างกันตามสมควร	ตนเอง ตามที่เห็นว่าเหมาะสมกับอายุและสภาพ ร่างกาย) เพื่อให้บุคคลวัยนี้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของ ครอบครัว อันมีส่วนในการพัฒนาสภาพร่างกายและ จิตใจของตน

ตาราง 3-6 ข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมด้านสุจริต

ระดับ	13-24 ปี	25-40 ปี	มากกว่า 41 ปี
นโยบาย	1. กลยุทธ์เสริมสร้างค่านิยมความสุจริตและต่อต้านการทุจริต โดยมีกระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานแกนนำ ดำเนินการด้วยการ 1) ปรับปรุงหลักสูตรโดยเพิ่มบทเรียน และกิจกรรมที่ปลูกฝังคุณธรรมด้านสุจริต เช่น การพัฒนาโมดูลกิจกรรมสุจริตให้สอดคล้องตามช่วงวัย เพิ่มกิจกรรมนอกห้องเรียน เพื่อปลูกฝังการละอายต่อการกระทำผิด การไม่เอาเปรียบผู้อื่น และการยืนหยัดในความถูกต้อง โดยสนับสนุนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรม เช่น ตัวแทนจากภาครัฐมหาวิทยาลัย สถาบันศาสนา สหพันธ์องค์กรครู กลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มแกนนำนักเรียน และองค์กรสังคม 2) พัฒนาคู่มือและบุคลากรทางการศึกษาด้วยการอบรมจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะด้านการสอนและเป็นต้นแบบเกี่ยวกับคุณธรรมด้านสุจริตและการต่อต้านการทุจริต และ 3) จัดตั้งโครงการ "เยาวชนสุจริต" ส่งเสริมการแข่งขันระดับโรงเรียนและวิทยาลัยในหัวข้อเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต เช่น การโต้วาที การเขียนเรียงความ และโครงการจิตอาสา และ 4) ส่งเสริมการทำวิจัยเกี่ยวกับสุจริตเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ เช่น ออกแบบการประเมินเพื่อวัดความรู้และทักษะ หรือเปรียบเทียบประสิทธิผลของโปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้ผ่านการอบรมและไม่ได้รับการอบรม 2. กลยุทธ์เสริมสร้างค่านิยมความสุจริตและต่อต้านการทุจริต โดยมีกระทรวงวัฒนธรรมเป็นหน่วยงานแกนนำ	1. กลยุทธ์การส่งเสริมความสุจริตเป็นวาระแห่งชาติแบบเร่งด่วน โดยมีหน่วยงานแกนนำดำเนินการ ดังนี้ 1.1 กระทรวงศึกษาธิการจัดหลักสูตรการอบรมผู้ใหญ่ด้านคุณธรรมและจริยธรรม พัฒนาหลักสูตรการศึกษาและอบรมสำหรับผู้ใหญ่ที่เน้นคุณธรรมด้านสุจริตใน 3 ด้าน ได้แก่ การละอายต่อการกระทำผิด การไม่เอาเปรียบ และการยืนหยัดในความถูกต้อง โดยจัดการอบรมในสถาบันการศึกษา หรือผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ และผลักดันนโยบายที่กำหนดให้สถานประกอบการฝึกอบรมพนักงานในเรื่องคุณธรรม เช่น การต่อต้านการคอร์รัปชันในองค์กร การจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน 1.2 กระทรวงวัฒนธรรมดำเนินโครงการรณรงค์กระตุ้นจิตสำนึกเรื่องการยืนหยัดความถูกต้อง การปฏิเสธต่อการทำสิ่งที่ไม่ถูกต้อง และการไม่เอาเปรียบและแสวงหาผลประโยชน์ ส่งเสริมงานวัฒนธรรมในชุมชน เช่น ประเพณีท้องถิ่นที่เน้นเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตและการไม่เอาเปรียบผู้อื่น 1.3 กระทรวงแรงงานออกนโยบาย "ที่ทำงานสุจริต" กำหนดมาตรฐานคุณธรรมในที่ทำงาน เช่น การจัดกิจกรรมอบรม การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่โปร่งใส และการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม สนับสนุนเครือข่ายแรงงานสุจริต จัดตั้งเครือข่ายแรงงานสุจริตใน	1. กลยุทธ์การส่งเสริมความสุจริตเป็นวาระแห่งชาติแบบเร่งด่วน โดยมีหน่วยงานแกนนำดำเนินการ ดังนี้ 1.1 กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้านคุณธรรมด้านสุจริต จัดทำหลักสูตรการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ในหัวข้อคุณธรรมด้านสุจริต โดยเฉพาะด้านการไม่เอาเปรียบและไม่แสวงหาผลประโยชน์ และการยืนหยัดในความถูกต้อง ส่งเสริมการอบรมในมหาวิทยาลัยผู้สูงอายุ เพื่อปลูกฝังคุณธรรมในบริบทที่เหมาะสมกับวัย 1.2 กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ส่งเสริมกลุ่มคุณธรรมในชุมชน จัดตั้งกลุ่มผู้นำชุมชนคุณธรรมในทุกหมู่บ้าน/ตำบล โดยดึงผู้อาวุโสที่มีศักยภาพเข้ามามีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้และต้นแบบพฤติกรรมด้านสุจริต 1.3 กระทรวงยุติธรรมจัดระบบคุ้มครองผู้ยืนหยัดในความถูกต้อง เสริมสร้างความมั่นใจในระบบการป้องกันการถูกตอบโต้สำหรับผู้ที่ยืนหยัดในการเปิดเผยการทุจริต และประชาสัมพันธ์กฎหมายต่อต้านการเอาเปรียบและการทุจริต สร้างการสื่อสารเกี่ยวกับบทลงโทษของการทุจริตในรูปแบบที่เหมาะสมกับกลุ่มคนวัยทำงานและวัยเกษียณ 1.4 กระทรวงแรงงาน สนับสนุนการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดมั่นในคุณธรรมในกลุ่มอาชีพ โดยเฉพาะในกลุ่มอาชีพที่มีความเสี่ยงต่อการทุจริต กำหนดมาตรฐาน

ระดับ	13-24 ปี	25-40 ปี	มากกว่า 41 ปี
	ดำเนินการสร้างความตระหนักรู้และเจตคติที่ดีต่อความสุจริต รวมทั้งรณรงค์ต่อต้านการทุจริตผ่านการใช้สื่อบุคคลและสื่อสังคมออนไลน์ ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในมิติของคุณธรรมผลักดันวัฒนธรรมที่ส่งเสริมความสุจริตผ่านสื่อบันเทิง เช่น ละคร สารคดี และภาพยนตร์ที่นำเสนอเรื่องราวของการทำดีและความซื่อสัตย์สุจริต 3. กลยุทธ์การใช้สื่อเป็นเครื่องมือปลูกจิตสำนึกความสุจริต โดยมีกรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เป็นหน่วยงานแกนนำดำเนินการพัฒนาสื่อสาธารณะที่สร้างกระแสสังคมให้เกิดพลังค่านิยมสุจริตและต่อต้านการทุจริต เช่น โฆษณาทางสื่อโทรทัศน์ สื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ คลิปวิดีโอ เกม และโซเชียลมีเดีย คอนเทนต์ที่ดึงดูดเยาวชนและสื่อสารเรื่องคุณธรรมด้านสุจริตอย่างสร้างสรรค์ 4. กลยุทธ์เสริมสร้างความเข้มแข็งระบบและกลไกการร้องเรียนการทุจริต โดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) ปรับปรุงช่องทางการร้องเรียนการทุจริตที่เอื้ออำนวยให้ผู้ร้องเรียนสามารถแจ้งข้อมูลการทุจริตได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย 5. กลยุทธ์เสริมสร้างค่านิยมความสุจริตและต่อต้านการทุจริต โดยมีกระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานแกนนำดำเนินการจัดโครงการพัฒนาผู้นำเยาวชนสุจริตดำเนินโครงการสร้างผู้นำเยาวชนในระดับจังหวัด/อำเภอ เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและนำไปขยายผลในชุมชนและประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน: สนับสนุนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วน	อุตสาหกรรมต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี และช่วยเหลือแรงงานที่ต้องการรายงานพฤติกรรมไม่โปร่งใส 1.4 กระทรวง ทบวง กรมทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานภาครัฐกิจเอกชนกำหนดให้คุณธรรมความสุจริตเป็นเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาหรือทำงาน 2. กลยุทธ์การเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่บุคคลและองค์กรที่ส่งเสริมความสุจริตและต่อต้านการทุจริต 2.1 กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงวัฒนธรรมจัดกิจกรรมที่ประกาศยกย่องบุคคลและองค์กรที่มีความซื่อสัตย์สุจริต 2.2 กระทรวงการคลังใช้มาตรการจูงใจทางการเงิน เช่น การให้เงินรางวัล การลดหย่อนภาษี เป็นต้น ต่อหน่วยงานและองค์กรที่ส่งเสริมคุณธรรมความสุจริตและต่อต้านการทุจริต 3. กลยุทธ์การสร้างระบบและกลไกการประเมินตรวจสอบ ติดตามคุณธรรมความสุจริต 3.1 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) พัฒนาและปรับปรุงเครื่องมือวัดความสุจริตเพื่อนำมาใช้ประเมินภาพลักษณ์องค์กรด้านคุณธรรมความสุจริต 3.2 การสร้างต้นแบบองค์กรความสุจริตที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน 3.3 การใช้มาตรการทางกฎหมายแก่องค์กรและบุคคลที่ละเมิดคุณธรรมความสุจริต	การประเมินองค์กรสุจริตในภาครัฐกิจและส่งเสริมการยอมรับการประเมินในสังคม 2. กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ โดยมีหน่วยงานแกนนำดำเนินการ ดังนี้ 2.1 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาเป็นเครือข่ายด้านทุจริต โดยเฉพาะประชาชนอายุ 61 ปีขึ้นไป ร่วมขยายเครือข่ายลงสู่ชุมชน 2.2 กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงวัฒนธรรมจัดกิจกรรมที่บุคคลและองค์กรที่มีความซื่อสัตย์สุจริตจนได้รับรางวัลการเป็นแบบอย่าง ได้ขยายฐานคุณธรรมด้านสุจริต เช่น การถอดบทเรียนความสำเร็จนำมาเผยแพร่สู่สื่อสาธารณะ 2.3 กระทรวงมหาดไทย ส่งเสริมโครงการหมู่บ้าน/ตำบลสุจริต แข่งขันเชิงคุณธรรมในระดับหมู่บ้าน/ตำบล โดยพิจารณาจากเกณฑ์ด้านความโปร่งใส การมีส่วนร่วม และการไม่แสวงหาผลประโยชน์ บูรณาการการทำงานของ อปท. กับกลุ่มผู้นำท้องถิ่น สร้างกลไกเฝ้าระวังคุณธรรมในระดับท้องถิ่นผ่านความร่วมมือกับกลุ่มประชาชนและหน่วยงานของรัฐ

ระดับ	13-24 ปี	25-40 ปี	มากกว่า 41 ปี
พื้นที่	ท้องถิ่น สถานศึกษา และองค์กรชุมชน เพื่อสนับสนุนโครงการปลูกฝังคุณธรรมด้านสุจริตในพื้นที่ 1. หน่วยงานระดับจังหวัดที่เกี่ยวข้องควรทบทวนและปรับปรุงแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการสร้างวิถีชีวิตคุณธรรมด้านสุจริตซึ่งเป็นการบูรณาการการทำงานร่วมกับกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน 2. หน่วยงานระดับจังหวัดที่เกี่ยวข้องควรกำหนดให้งานด้านคุณธรรมความสุจริตเป็นภารกิจและตัวชี้วัดที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในพื้นที่จังหวัดร่วมกันขับเคลื่อนแผนงานบูรณาการสร้างวิถีชีวิตคุณธรรมด้านสุจริต 3. หน่วยงานระดับจังหวัดที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมกิจกรรมเชิงพื้นที่โดยสนับสนุนกิจกรรมเช่นค่ายคุณธรรม และกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงในพื้นที่ เช่น การดูแลสิ่งแวดล้อมในชุมชน การต่อต้านการทุจริตในระดับท้องถิ่น 4. หน่วยงานระดับจังหวัดที่เกี่ยวข้องควรสร้างชุมชนต้นแบบสุจริตโดยส่งเสริมโรงเรียนหรือชุมชนในจังหวัดให้เป็นต้นแบบในเรื่องคุณธรรมด้านสุจริต โดยมีเกณฑ์ประเมินและให้รางวัล	1. การออกแบบและจัดกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมการยืนหยัดในความถูกต้อง และสร้างความรักความผูกพันระหว่างสมาชิกในชุมชน โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านคุณธรรมด้านสุจริตในกลุ่มอายุวัย 25-40 ปี เช่น การฝึกการตัดสินใจที่ยึดหลักคุณธรรมในสถานการณ์จริง และการพัฒนาทักษะการรายงานการกระทำผิด 2. การสร้างต้นแบบ "ชุมชนสุจริต" สนับสนุนชุมชนหรือองค์กรในจังหวัดที่แสดงถึงความโปร่งใสและการมีคุณธรรม โดยมอบรางวัลและเผยแพร่ผลงานต้นแบบเพื่อขยายผลในพื้นที่อื่น ๆ	1. การออกแบบและจัดกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมการไม่เอาเปรียบและไม่แสวงหาผลประโยชน์ จัดการอบรมปฏิบัติการที่ออกแบบให้เหมาะสมกับกลุ่มวัย 41 ปีขึ้นไป ร่วมกับการนำเสนอกรณีศึกษาของบุคคลหรือชุมชนที่ประสบความสำเร็จจากการยึดมั่นในคุณธรรม 2. การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการพัฒนาชุมชน กระจายการมอบหมายบทบาทหน้าที่ที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน โดยเฉพาะประชาชนอายุ 61 ปีขึ้นไป
องค์กร	สถานศึกษาควรเป็นกลุ่มพลังหลักที่ส่งเสริมคุณธรรมความสุจริตเรื่องการไม่เอาเปรียบและไม่แสวงหาผลประโยชน์และการยืนหยัดในความถูกต้อง โดยมุ่งจัดกิจกรรมที่เสริมพลังต้นทุนชีวิตให้เยาวชนโดยเฉพาะระดับการศึกษา ปวช. ซึ่งมีแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมด้านสุจริต ได้แก่ การสร้างผู้นำและการพัฒนาตัวตนในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย การส่งเสริมให้เยาวชนยึดมั่น	สถานที่ทำงานของกลุ่มวัยทำงาน เช่น หน่วยงานของรัฐ หน่วยงานภาครัฐกิจเอกชน และหน่วยงานภาคประชาสังคม ควรส่งเสริมคุณธรรมด้านสุจริตโดยเฉพาะการไม่เอาเปรียบและไม่แสวงหาผลประโยชน์ และการยืนหยัดในความถูกต้อง โดยการจัดกิจกรรมฝึกอบรมด้านสุจริตให้แก่พนักงาน การสร้างแนวปฏิบัติที่มุ่งเน้นความซื่อสัตย์สุจริต และมาตรการปกป้องผู้แจ้งเบาะแสเพื่อส่งเสริมความ	สถานที่ทำงานของกลุ่มวัยผู้ใหญ่ตอนปลาย ควรส่งเสริมคุณธรรมด้านสุจริตโดยเฉพาะการไม่เอาเปรียบและไม่แสวงหาผลประโยชน์ โดยมีระบบการสร้างขวัญกำลังใจและระบบความปลอดภัยให้กับผู้ที่รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม งานบริหารบุคคลกำหนดคุณธรรมด้านสุจริตเป็นเกณฑ์การคัดเลือกเพื่อเลื่อนตำแหน่ง และยกย่องบุคลากรที่ประพฤติดียึดมั่นในความสุจริตที่ได้รับการเชิด

ระดับ	13-24 ปี	25-40 ปี	มากกว่า 41 ปี
	ในความซื่อสัตย์สุจริตผ่านการปฎิญาณตน การสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริตและยับยั้งความถูกต้องและให้รางวัลแก่เยาวชนคนต้นแบบการให้เยาวชนมีส่วนร่วม ออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมสุจริตที่เป็นส่วนหนึ่งของ การดำเนินชีวิต	ซื่อสัตย์และความโปร่งใสในที่ทำงาน การส่งเสริมให้สมาชิกในองค์กรกล้าแสดงออกหรือการสนับสนุนความคิด การกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมาย และต่อต้านการทุจริตด้วยความกล้าหาญ การสร้างระบบคุ้มครองความปลอดภัยของผู้ที่แจ้งเรื่องทุจริตเพื่อให้ผู้แจ้งเกิดความมั่นใจในความปลอดภัย	ซูเกียรติหรือได้รับรางวัลพิเศษ เช่น รางวัลผู้นำเชิงจริยธรรมเพื่อเป็นต้นแบบส่งเสริมความซื่อสัตย์ สุจริต ความโปร่งใสของการทำงาน เป็นต้น
ชุมชน	องค์การบริหารส่วนตำบล สถาผู้นำชุมชน ผู้นำหมู่บ้าน หรือแกนนำท้องถิ่นควรจัดกิจกรรมให้เยาวชนเข้าร่วม กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชน และสานความสัมพันธ์เพื่อนบ้าน และจัดเวทีให้เยาวชนแสดงออกผ่านชมรม องค์กรเยาวชน โครงการอาสาสมัครที่มุ่งเน้นการส่งเสริมความซื่อสัตย์สุจริตและความโปร่งใสในชุมชน	การจัดกิจกรรมที่ทำให้คนในชุมชนเห็นว่าหน่วยงานระดับจังหวัดให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าของสมาชิกในชุมชน เช่น การจัดอบรมและสัมมนาที่เน้นคุณค่าความซื่อสัตย์สุจริตในชีวิตส่วนตัว สังคม และอาชีพ และการสร้างพื้นที่ปลอดภัยสำหรับการสนทนาเกี่ยวกับปัญหาทุจริตและการยับยั้งในสิ่งที่ถูกต้อง	การจัดกิจกรรมที่ให้ผู้ใหญ่ตอนกลางและวัยสูงอายุมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนโดยมอบหมายบทบาทหน้าที่ที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน รวมถึงการยกย่องและให้เกียรติบุคคลในชุมชนที่แสดงความซื่อสัตย์สุจริตในอาชีพหรือกิจกรรมทางสังคมเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กลุ่มช่วงวัยอื่น ๆ
ครอบครัว	ครอบครัวควรส่งเสริมการพูดคุยอย่างเปิดเผยเกี่ยวกับความสุจริตระหว่างผู้ปกครองและบุตรหลานในครอบครัว โดยเฉพาะประเด็นที่วัยรุ่นมีความเชื่อและเข้าใจคลาดเคลื่อน เช่น การทำผิดกฎระเบียบเป็นเรื่องปกติ การทำผิดกฎเพื่อแลกกับประโยชน์ของกลุ่ม การไม่กล้าแจ้งตำรวจเพราะไม่ใช่เรื่องของตน เป็นต้น ทั้งนี้ ผู้ปกครองสามารถหยิบยกข่าวหรือประเด็นที่เป็นกระแสมาแสดงความคิดเห็นพร้อมสอดแทรกความรู้และแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตาม ผู้ปกครองต้องฟังอย่างใส่ใจและเข้าอกเข้าใจในความคิดเห็นของบุตรหลาน	การสร้างรากฐานคุณธรรมด้านสุจริตโดยเฉพาะเรื่องการไม่เอาเปรียบและไม่แสวงหาผลประโยชน์ และการยับยั้งในความถูกต้องในวัยทำงานด้วยการส่งเสริมบทบาทของการเป็นผู้นำครอบครัวที่เป็นแบบอย่างของความซื่อสัตย์สุจริตในชีวิตส่วนตัวและอาชีพให้แก่สมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัว	ช่วงวัยนี้ควรทบทวนและตระหนักถึงบทบาทของตนในฐานะผู้นำทางคุณธรรมของครอบครัว ดังนั้น ควรส่งเสริมให้ผู้ใหญ่ในช่วงวัยนี้เป็นผู้ถ่ายทอดคุณค่าของความสุจริต การเป็นแบบอย่างการแสดงออกถึงความสุจริตโดยเฉพาะเรื่องการไม่เอาเปรียบและแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือพวกพ้อง/คนที่ตนรัก

ตาราง 3-7 ข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมด้านจิตสาธารณะ

ระดับ	13-24 ปี	25-40 ปี	มากกว่า 41 ปี
นโยบาย	1. การกำหนดนโยบายการ ส่งเสริมจิตสาธารณะในสถานศึกษาทุกระดับโดยหน่วยงานระดับกระทรวง (กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม) ควรมีการกำหนดนโยบาย มีการจัดการเรียนรู้หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะให้กับนักเรียน นิสิต นักศึกษา มีการกำหนดเป็นมาตรฐานและตัวชี้วัดให้ทุกสถานศึกษาดำเนินการ 2. การผลักดันให้เกิดนโยบายการพัฒนาสื่อสาธารณะเพื่อการสร้างความตระหนักในเรื่องจิตสาธารณะของเด็กและเยาวชน อาทิ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ควรขับเคลื่อนการพัฒนาสื่อสาธารณะหลากหลายช่องทางเพื่อส่งเสริมเด็กและเยาวชนด้านจิตสาธารณะผ่านช่องทางที่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชน เช่น สื่อโทรทัศน์ สื่อออนไลน์ หรือสื่อสิ่งพิมพ์ เกี่ยวกับกรณีศึกษาที่น่าสนใจที่สามารถเป็นตัวอย่างให้กับสังคม	1. กระทรวงวัฒนธรรมควรมีแนวนโยบายหรือแนวทางปฏิบัติในการกระตุ้นจิตสาธารณะของกลุ่มคนวัยทำงาน โดยมุ่งเน้นด้านจิตอาสาและการเสียสละเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น 2. กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงวัฒนธรรมควรจัดกิจกรรมที่ประกาศยกย่องบุคคลและองค์กรต้นแบบที่มีจิตสาธารณะต่อสังคมและประเทศชาติ 3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารมวลชนควรประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และสารสนเทศสำคัญที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ หรือการยกย่องเชิดชูบุคคล องค์กรต้นแบบด้านจิตสาธารณะเพื่อเป็นการขับเคลื่อนในวงกว้าง	1. กระทรวงวัฒนธรรมควรมีแนวนโยบายหรือแนวทางปฏิบัติในการส่งเสริมจิตสาธารณะของกลุ่มคนวัยผู้ใหญ่ โดยมุ่งเน้นด้านการเสียสละเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น 2. กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงวัฒนธรรมควรจัดกิจกรรมที่ประกาศยกย่องบุคคลและองค์กรต้นแบบที่มีจิตสาธารณะต่อสังคมและประเทศชาติ 3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารมวลชนควรประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และสารสนเทศสำคัญที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ หรือการยกย่องเชิดชูบุคคล องค์กรต้นแบบด้านจิตสาธารณะเพื่อเป็นการขับเคลื่อนในวงกว้าง
พื้นที่	1. การขับเคลื่อนนโยบายเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงานแบบบูรณาการในการส่งเสริมและพัฒนาจิตสาธารณะในเด็กและเยาวชนให้หน่วยงานระดับจังหวัด โดยทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในพื้นที่จังหวัด อาทิ สำนักงานจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัด องค์กรบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ร่วมขับเคลื่อนนโยบายและแผนบูรณาการในการ	1. หน่วยงานในระดับจังหวัดควรมีแผนงานหรือแผนกิจกรรมเชิงบูรณาการการขับเคลื่อนการสร้างวิถีชีวิตคุณธรรมในพื้นที่หรือท้องถิ่นโดยเฉพาะการสร้างจิตสาธารณะให้กับบุคคลวัยทำงานที่เป็นกลุ่มที่เป็นพลังหลักในการขับเคลื่อนสังคม โดยดำเนินการร่วมกับการดำเนินงานของพื้นที่นั้น ๆ โดยมีการกำหนดโครงการการบริหารงานภายใต้จังหวัด ที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการร่วมกำหนดเป้าหมายการสร้างจิตสาธารณะของพื้นที่ร่วมกัน	หน่วยงานในระดับจังหวัดควรมีแผนงานหรือแผนกิจกรรมเชิงบูรณาการการขับเคลื่อนการสร้างวิถีชีวิตคุณธรรมในพื้นที่หรือท้องถิ่นโดยเฉพาะการสร้างจิตสาธารณะให้กับบุคคลวัยผู้ใหญ่ ในการเป็นต้นแบบ การให้คำปรึกษา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยดำเนินการร่วมกับการดำเนินงานของพื้นที่นั้น ๆ โดยมีการกำหนดโครงการการบริหารงานภายใต้จังหวัด ที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการร่วมกำหนดเป้าหมายการสร้างจิตสาธารณะของพื้นที่ร่วมกัน

ระดับ	13-24 ปี	25-40 ปี	มากกว่า 41 ปี
	สร้างจิตสำนึกในเด็กและเยาวชน ร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ โดยมีการกำหนดโครงการบริหารงานภายใต้จังหวัด มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดย เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการร่วมกำหนด เป้าหมายการสร้างจิตสำนึกของพื้นที่ร่วมกัน รวมทั้งการผลักดันการทำงานเชิงบูรณาการกับทุกภาคส่วนเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกให้กับเด็กและเยาวชนในพื้นที่ 2. การพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมหรือการสนับสนุนให้กำลังใจกับเด็กและเยาวชนที่มีจิตสำนึกให้หน่วยงานในระดับจังหวัดหรือเขตพื้นที่ควรมีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมจิตสำนึกให้กับเด็กและเยาวชน มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมหรือการสนับสนุนให้กำลังใจกับเด็กและเยาวชนในระดับจังหวัด เช่น เยาวชนดีเด่นด้านจิตสำนึกระดับจังหวัด เป็นต้น	2. ควรจัดให้มีการประเมินองค์กร/หน่วยงานเกี่ยวกับจิตสำนึกในระดับพื้นที่เพื่อสะท้อนผลและนำข้อมูลไปขับเคลื่อนพัฒนาองค์กรต่อไป	
องค์กร	1. การขับเคลื่อนนโยบายในระดับสถานศึกษาในเรื่องการเสริมสร้างจิตสำนึกให้กับนักเรียน ทุกสถานศึกษาควรกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์พันธกิจ หรือ การกำหนดตัวชี้วัดเกี่ยวกับการส่งเสริมจิตสำนึกให้กับนักเรียน มีการกำหนดแผนปฏิบัติการในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีจิตสำนึก โดยครอบคลุมถึงจิตอาสา สำนักสาธารณะ และการเสียสละเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น โดยอาจกำหนดเนื้อหาให้อยู่ในหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรรายวิชา เป็นต้น 2. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือกิจกรรมนอกหลักสูตรในการส่งเสริมจิตสำนึกให้กับนักเรียน นักศึกษาสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนตั้งแต่ระดับ	1. องค์กรหรือหน่วยงานควรมีแนวปฏิบัติหรือแนวทางในการส่งเสริมบุคลากรให้มีจิตสำนึกผ่านการจัดกิจกรรมหรือโครงการทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน เช่น โครงการจิตอาสา โครงการที่เกี่ยวข้องกับการรับผิดชอบต่อสังคม 2. องค์กรหรือหน่วยงานควรใช้จิตสำนึก ทั้งในมิติจิตอาสา สำนักสาธารณะ และการเสียสละเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น (โดยเฉพาะด้านจิตอาสาและการเสียสละเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น) เป็นตัวชี้วัดในการประเมินคุณลักษณะหรือพฤติกรรมของบุคลากรในองค์กร เพื่อใช้ในการสะท้อนสภาพการณ์ด้านจิตสำนึกขององค์กรและทำให้ได้สารสนเทศที่สำคัญและจำเป็นในการออกแบบและวาง	1. องค์กรหรือหน่วยงานควรมีแนวปฏิบัติหรือแนวทางในการส่งเสริมบุคลากรให้มีจิตสำนึกผ่านการจัดกิจกรรมหรือโครงการทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน เช่น โครงการจิตอาสา โครงการที่เกี่ยวข้องกับการรับผิดชอบต่อสังคม 2. องค์กรหรือหน่วยงานควรใช้จิตสำนึก ทั้งในมิติจิตอาสา สำนักสาธารณะ และการเสียสละเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น (โดยเฉพาะด้านการเสียสละเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น) เป็นตัวชี้วัดในการประเมินคุณลักษณะหรือพฤติกรรมของบุคลากรในองค์กร เพื่อใช้ในการสะท้อนสภาพการณ์ด้านจิตสำนึกขององค์กรและทำให้ได้สารสนเทศที่สำคัญและจำเป็นในการออกแบบและวาง

ระดับ	13-24 ปี	25-40 ปี	มากกว่า 41 ปี
	มัธยมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษาควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ชุมนุม ชมรม ค่ายบำเพ็ญประโยชน์ โครงการจิตอาสาต่าง ๆ เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความตระหนักถึงความสำคัญของ จิตสาธารณะ บทบาทและหน้าที่ของตนเอง รวมถึงเปิด โอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตนและอุทิศตนต่อ ส่วนรวมและสังคม 3. การยกย่องชมเชยผู้ที่มีคุณลักษณะจิตสาธารณะในสถานศึกษาเพื่อเป็นตัวอย่าง หรือแบบอย่างที่ดีต่อเด็กและเยาวชนในการปฏิบัติตน 4. การประเมินคุณลักษณะจิตสาธารณะของเด็กและเยาวชนทุกสถานศึกษาควรมีการประเมินคุณลักษณะจิตสาธารณะเพื่อให้เห็นถึงสภาพการณ์ ปัจจุบันและใช้ในการกำหนดแนวทางในการส่งเสริม จิตสาธารณะในแผนการปฏิบัติงานหรือโครงการต่อไป	แผนการขับเคลื่อน ส่งเสริม และพัฒนาจิตสาธารณะของหน่วยงานหรือองค์กรที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของบุคลากรในหน่วยงาน/องค์กร 3. องค์กรหรือหน่วยงานควรมีการยกย่อง เชิดชู ผู้ที่มีคุณลักษณะหรือพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะที่มีความโดดเด่น เพื่อให้เป็นบุคคลต้นแบบในการสร้างแรงจูงใจทางบวกให้กับสมาชิกในองค์กร และเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนของบุคลากรในองค์กรได้	วางแผนการขับเคลื่อน ส่งเสริม และพัฒนาจิตสาธารณะของหน่วยงานหรือองค์กรที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของบุคลากรในหน่วยงาน/องค์กร 3. องค์กรหรือหน่วยงานควรมีการยกย่อง เชิดชู ผู้ที่มีคุณลักษณะหรือพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะที่มีความโดดเด่น เพื่อให้เป็นบุคคลต้นแบบในการสร้างแรงจูงใจทางบวกให้กับสมาชิกในองค์กร และเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนของบุคลากรในองค์กรได้
ชุมชน	1. การบูรณาการความร่วมมือในการส่งเสริมกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับเด็กและเยาวชนชุมชนควรสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือความร่วมมือกับบุคคลต่าง ๆ ในชุมชนในการพัฒนา ชุมชนที่อยู่อาศัยเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เช่น ด้าน อาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของ เด็กและเยาวชนในการร่วมมือกันพัฒนาชุมชน 2. การผลักดันให้เกิดกิจกรรมในการส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับเด็กและเยาวชนในระดับชุมชน โดยเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนที่แสดงออกถึงจิตสาธารณะ การทำประโยชน์ต่อส่วนรวม	บุคคลวัยทำงานสามารถเป็นผู้ขับเคลื่อนจิตสาธารณะในชุมชนได้โดยอาศัยความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในชุมชน ทั้งองค์กร หน่วยงาน หรือบุคคล เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล ตำบล และหมู่บ้าน ในการร่วมกันขับเคลื่อนจิตสาธารณะ ผ่านกิจกรรมการส่งเสริมจิตสาธารณะ เช่น โครงการจิตอาสาพัฒนาชุมชน การพัฒนาสภาพแวดล้อม และความเป็นอยู่ในชุมชน รวมถึงการเป็นตัวแทนในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อการพัฒนาชุมชน เป็นต้น โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน	บุคคลวัยผู้ใหญ่สามารถเป็นผู้ขับเคลื่อนจิตสาธารณะในชุมชนได้โดยการสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในชุมชนทั้งองค์กร หน่วยงาน หรือบุคคล หรือการเป็นที่ปรึกษา การแลกเปลี่ยนจากประสบการณ์การทำงาน ในการร่วมกันขับเคลื่อนจิตสาธารณะ ผ่านกิจกรรมการส่งเสริมจิตสาธารณะ เช่น โครงการจิตอาสาพัฒนาชุมชน การพัฒนาสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ในชุมชน รวมถึงการเป็นตัวแทนในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อการพัฒนาชุมชน เป็นต้น โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน

ระดับ	13-24 ปี	25-40 ปี	มากกว่า 41 ปี
	สังคม ในบริบทของชุมชนที่อยู่อาศัย เช่น การทำความสะอาดพื้นที่สาธารณะ การช่วยเหลือผู้ประสบภัย เป็นต้น 3. การดำเนินการจัดกิจกรรมการยกย่องชมเชยและการให้รางวัลกับเด็กและเยาวชนด้านจิตสาธารณะเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับเด็กและเยาวชนในชุมชน		
ครอบครัว	1. บุคคลในครอบครัว ได้แก่ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง หรือญาติ พี่น้องควรส่งเสริมคุณลักษณะจิตสาธารณะให้กับเด็กและเยาวชนโดยการสอนร่วมกับการปลูกฝังแนวคิดเกี่ยวกับจิต สาธารณะผ่านการทำกิจกรรมการพัฒนาหรือบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกันในครอบครัวทั้งภายในและนอกสถานที่ เช่น การร่วมมือและช่วยเหลือกันทำความสะอาดบ้าน และบริเวณบ้าน การให้ความร่วมมือและช่วยเหลือกิจกรรมใน หมู่บ้าน ชุมชนที่อยู่อาศัย 2. บุคคลในครอบครัว ได้แก่ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง หรือญาติ พี่น้องควรยกย่องชื่นชมยินดีกับเด็กและเยาวชนที่มีคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงจิตสาธารณะ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนของเด็กและเยาวชน	บุคคลวัยทำงานที่เป็นส่วนหนึ่งในสมาชิกครอบครัว สามารถเป็นได้ในหลายบทบาทของการมีจิตสาธารณะ เช่น การเป็นผู้ปฏิบัติ การเป็นผู้อบรมสั่งสอน การเป็นผู้ส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมจิตสาธารณะ และการเป็นต้นแบบผ่านการแสดงออกต่อกันในครอบครัวทั้งในการทำกิจกรรมที่แสดงออกถึงการอาสาทำงานภายในครอบครัว การทำกิจกรรมจิตอาสาของชุมชนและสังคมร่วมกันของบุคคลในครอบครัว	บุคคลวัยผู้ใหญ่ที่เป็นส่วนหนึ่งในสมาชิกครอบครัว สามารถเป็นได้ในหลายบทบาทของการมีจิตสาธารณะ เช่น การเป็นผู้ปฏิบัติ การเป็นผู้อบรมสั่งสอน การเป็นผู้ส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมจิตสาธารณะ การเป็นต้นแบบผ่านการแสดงออกต่อกันในครอบครัว และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรมที่แสดงออกถึงการอาสาทำงานภายในครอบครัว การทำกิจกรรมจิตอาสาของชุมชนและสังคมร่วมกันของบุคคลในครอบครัว

ตาราง 3-8 ข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมด้านกตัญญู

ระดับ	13-24 ปี	25-40 ปี	มากกว่า 41 ปี
นโยบาย	1. กระทรวงยุติธรรมโดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งเป็นหน่วยงานเจ้าภาพ ขับเคลื่อนนโยบายและแผนความมั่นคงแห่งชาติที่ 8 การป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด ควรมีกำหนดให้การพัฒนาคุณธรรมด้านความกตัญญูถือเป็นแนวทางหนึ่งของการเสริมสร้างความเข้มแข็งทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว และชุมชน เพราะเป็นการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ให้ สำนึกในความดี เคารพความดี และตอบแทนความดี ด้วยการไม่กระทำความผิด 2. กระทรวงศึกษาธิการควรสนับสนุนหน่วยงานหรือองค์กรภายนอกที่มีพันธกิจส่งเสริมการทำความดี เช่น ศูนย์คุณธรรม สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า (สคล) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส) เครือข่ายโครงการครูดีมีธรรมาภิบาล โครงการโรงเรียนคำพ่อสอน เข้ามาร่วมกับศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตของกระทรวงศึกษาธิการ ขับเคลื่อนการดำเนินงานการส่งเสริมคุณธรรมด้านความกตัญญู สาธิตความร่วมมือและกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานที่เสริมหนุนกันเพื่อให้การพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมเป็นไปในทิศทางเดียวกัน 3. กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดให้ตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินองค์กรคุณธรรม เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่สะท้อนถึงคุณภาพของสถานศึกษา และ มีส่วนในการพิจารณาการเลื่อนขั้น ให้ความดีความชอบแก่ผู้บริหารสถานศึกษาทุกระดับ	การผลักดันให้การส่งเสริมความกตัญญูเป็นเกราะป้องกันปัญหายาเสพติด โดยกระทรวงยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งเป็นหน่วยงานเจ้าภาพ ขับเคลื่อนนโยบายและแผนความมั่นคงแห่งชาติที่ 8 การป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด ควรมีกำหนดให้การพัฒนาคุณธรรมด้านความกตัญญูถือเป็นแนวทางหนึ่งของการเสริมสร้างความเข้มแข็งทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว และชุมชน เพราะเป็นการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ให้สำนึกในความดี เคารพความดี และตอบแทนความดีด้วยการไม่กระทำความผิด	การผลักดันให้การส่งเสริมความกตัญญูเป็นเกราะป้องกันปัญหายาเสพติด โดยกระทรวงยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งเป็นหน่วยงานเจ้าภาพ ขับเคลื่อนนโยบายและแผนความมั่นคงแห่งชาติที่ 8 การป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด ควรมีกำหนดให้การพัฒนาคุณธรรมด้านความกตัญญูถือเป็นแนวทางหนึ่งของการเสริมสร้างความเข้มแข็งทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว และชุมชน เพราะเป็นการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ให้สำนึกในความดี เคารพความดี และตอบแทนความดีด้วยการไม่กระทำความผิด

ระดับ	13-24 ปี	25-40 ปี	มากกว่า 41 ปี
พื้นที่	1. สำนักเขตพื้นที่การศึกษาควรกำหนดบทบาทให้ศึกษานิเทศก์ด้วยการให้คำแนะนำเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาส่งเสริมคุณธรรมด้านกตัญญู ที่สานไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และสอดคล้องกับวิถีชีวิต บริบทสภาพทางสังคม โดยเฉพาะสถานศึกษาในกลุ่มอาชีวศึกษาและการศึกษานอกระบบโรงเรียน 2. หน่วยงานในระดับจังหวัดควรกำหนดนโยบายเร่งด่วนเกี่ยวกับการส่งเสริมความกตัญญู (สำนึกในความดี เคารพความดี และตอบแทนความดี) โดยจัดกิจกรรมรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ และเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น	การสร้างกิจกรรมด้านความกตัญญูควบคู่กับเทศกาลระดับภูมิภาคโดยคนช่วงวัยทำงานที่มีบทบาททางสังคมและกำลังทั้งในระดับครอบครัว ชุมชนและสังคม เป็นบุคคลที่ได้รับโอกาสในการร่วมพัฒนาสังคม เป็นบุคคลรอยต่อระหว่างเยาวชนและผู้สูงอายุ ในขณะที่พื้นที่ระดับจังหวัดและภูมิภาคมีวัฒนธรรมที่ดีงามที่สามารถเผยแพร่ผ่านกิจกรรมทางวัฒนธรรมได้ จึงควรใช้โอกาสในการสร้างกิจกรรมด้านความกตัญญูผสมผสานเข้าไปในเทศกาลต่าง ๆ ตามวาระอันควร โดยเป็นกิจกรรมที่ชูความโดดเด่นในภูมิภาคที่มีระดับความกตัญญูสูง เช่น ภาคกลาง และเป็นกิจกรรมสร้างความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันในภูมิภาคที่มีระดับความกตัญญูน้อยกว่าภูมิภาคอื่น ๆ	1. การสร้างสังคมด้านความกตัญญูระดับภูมิภาค/จังหวัด โดยสร้างความโดดเด่นของสังคมผู้สูงอายุในด้านความกตัญญูในภูมิภาคต่าง ๆ โดยเฉพาะภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ชี้จุดเด่นของวัฒนธรรมชนบประเพณีของคนในระดับภูมิภาคที่หล่อหลอมให้มีความเข้มแข็งด้านความกตัญญู 2. การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในระดับภูมิภาคโดยใช้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันในระดับภูมิภาค เพื่อยกระดับความกตัญญูในระดับภูมิภาคให้ทัดเทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิภาคที่มีระดับความกตัญญูน้อยกว่าภูมิภาคอื่น ๆ
องค์กร	สถานศึกษาควรกำหนดนโยบายที่มุ่งเน้นการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมนี้ให้เป็นเป้าหมายหรือพันธกิจหลักในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนในสถานศึกษา รวมถึงเชื่อมโยงกิจกรรมและโครงการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความกตัญญูตามนโยบายต่าง ๆ เข้าสู่การดำเนินงานตามวิถีปกติ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยบุคลากรในสถานศึกษาควรร่วมกันสร้างสภาพแวดล้อมด้วยการให้ความรู้ ส่งเสริม สอดแทรกการแสดงความกตัญญูไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงแสดงพฤติกรรมกตัญญูต่อกันเพื่อเป็นต้นแบบที่ดีแก่ผู้เรียน และยกย่องเชิดชูผู้เรียนที่มีพฤติกรรมความกตัญญูเป็นบุคคลต้นแบบเพื่อเป็นตัวอย่างการทำความดีให้แก่ผู้เรียนคนอื่น เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของพลังชุมชน	การเชิดชูบุคคลต้นแบบด้านความกตัญญูในองค์กร โดยหน่วยงาน/องค์กรควรกำหนดนโยบายที่มุ่งเน้นการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมนี้ให้เป็นเป้าหมายหรือพันธกิจหลักในการพัฒนาคุณลักษณะของบุคลากรในหน่วยงาน/องค์กร กำหนดเกณฑ์ประเมินคุณธรรมด้านนี้และนำมาใช้ในการพิจารณาตัดสินคุณภาพของบุคคล และควรมีนโยบายยกย่องเชิดชูบุคคลที่มีพฤติกรรมความกตัญญูเป็นที่ยอมรับเป็นต้นแบบ อาจเป็นบุคคลที่อยู่ในหรือภายนอกหน่วยงานเพื่อเป็นตัวอย่างและสร้างแรงบันดาลใจในการทำ ความดีให้แก่บุคลากรในหน่วยงาน/องค์กร	การเชิดชูบุคคลต้นแบบด้านความกตัญญูในองค์กร โดยหน่วยงาน/องค์กรควรกำหนดนโยบายที่มุ่งเน้นการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมนี้ให้เป็นเป้าหมายหรือพันธกิจหลักในการพัฒนาคุณลักษณะของบุคลากรในหน่วยงาน/องค์กร กำหนดเกณฑ์ประเมินคุณธรรมด้านนี้และนำมาใช้ในการพิจารณาตัดสินคุณภาพของบุคคล และควรมีนโยบายยกย่องเชิดชูบุคคลที่มีพฤติกรรมความกตัญญูเป็นที่ยอมรับเป็นต้นแบบ อาจเป็นบุคคลที่อยู่ในหรือภายนอกหน่วยงานเพื่อเป็นตัวอย่างและสร้างแรงบันดาลใจในการทำ ความดีให้แก่บุคลากรในหน่วยงาน/องค์กร

ระดับ	13-24 ปี	25-40 ปี	มากกว่า 41 ปี
ชุมชน	ผู้นำชุมชนควรสร้างสภาพแวดล้อมที่ยกย่องเชิดชู ส่งเสริมผู้ที่มีความกตัญญูจากหลากหลายอาชีพที่ประสบความสำเร็จในด้านชีวิตหรือการทำงาน ให้เป็นบุคคลต้นแบบของชุมชน เพื่อเป็นต้นแบบแก่เด็กและเยาวชนในพื้นที่ จัดกิจกรรมสร้างเสริมวิถีคุณธรรมในชุมชน สร้างความ เข้มแข็งของพลังเพื่อนและกิจกรรม และพลังชุมชน	การสร้างเครือข่ายภายในชุมชนเพื่อสร้างความร่วมมือด้าน ความกตัญญูด้วยการสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน โดยใช้ ความหลากหลายของโครงสร้างของสมาชิกในชุมชนในช่วงวัยทำงาน เช่น อาชีพที่มีบทบาทโดดเด่น เช่น ข้าราชการ รับจ้างทั่วไป เกษตรกร หรือระบบความสัมพันธ์ภายใน ชุมชน เช่น ระบบเครือญาติ เพื่อให้กิจกรรมที่เสริมสร้าง ความกตัญญูเข้าถึงสมาชิกทุกคนที่ลงไปสู่ระดับครอบครัว และความหลากหลายในหน้าที่การทำงานที่จะนำมา ประสานกิจกรรมร่วมกันได้อย่างเหมาะสมและนำไปสู่ ความเข้มแข็งของชุมชนที่เอาใจใส่ สนับสนุนและช่วยเหลือ สมาชิกในชุมชน	การสร้างต้นแบบภายในชุมชนเพื่อเป็นแบบอย่างความ กตัญญูด้วยการสร้างบุคคลต้นแบบหรือครอบครัว ต้นแบบให้เป็นแบบอย่างของชุมชน โดยบุคคลต้นแบบ หรือครอบครัวต้นแบบของชุมชนต้องเป็นที่ยอมรับทั้ง ความอาวุโส หน้าที่การงานที่มีความมั่นคงหรือให้การ สนับสนุนชุมชนได้ คนช่วงวัยผู้สูงอายุที่เป็นต้นแบบ สามารถเป็นผู้นำวิถีของความกตัญญูด้วยพื้นฐาน พลังงานในตัวตนที่ยึดมั่นในคุณงามความดี กล้า แสดงออก การวางตัวที่เหมาะสม และการส่งต่อความรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ ให้ชุมชน
ครอบครัว	สมาชิกในครอบครัว พ่อแม่ หรือผู้ปกครอง ควรประพฤติ ตนเป็นแบบอย่างในการแสดงความกตัญญูต่อความดีที่ ปรากฏในสังคม แสดงความอบอุ่นและให้ความรักต่อกัน เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้ เข้าใจพลังแห่ง ความกตัญญู และได้รับการหล่อหลอมผ่านตนแบบการ ทำความดีในชีวิตประจำวันและเสริมพลังแห่งครอบครัว ให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น	การสร้างกิจกรรมภายในครอบครัวเพื่อปลูกฝังความ กตัญญู เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่เป็นสมาชิกช่วงกลางของ ครอบครัว อยู่ในสถานะทั้งลูกและพ่อแม่ หรือมีครอบครัว จึงเป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงกลุ่มวัยเด็ก เยาวชน และ ผู้สูงอายุในการทำกิจกรรมร่วมกัน บนพื้นฐานต้นทุนทาง ครอบครัวที่มีความรัก ความอบอุ่น ความเอาใจใส่ และ การสนับสนุนในทางที่ดีภายในครอบครัว กิจกรรมภายใน ครอบครัวช่วยปลูกฝังและส่งเสริมให้เกิดการเกื้อกูลกัน นำไปสู่การเป็นแบบอย่างและสนับสนุนกันในด้านความ กตัญญูภายในครอบครัว	การสร้างเสาหลักของครอบครัวเพื่อเป็นแกนกลางความ กตัญญู เนื่องจากเป็นช่วงวัยของผู้สูงอายุที่มี ประสบการณ์ การสร้างเสาหลักของสถาบันครอบครัว จึงส่งเสริมให้เกิดครอบครัวที่สมบูรณ์ ลดปัญหา ความสัมพันธ์ในครอบครัวที่จะนำไปสู่การหย่าร้างหรือ แยกกันอยู่ การส่งเสริมบทบาทของเสาหลักใน ครอบครัวในกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นแบบอย่างได้จากทั้ง วัยวุฒิ ประสบการณ์ และการให้ความสำคัญ และความ แตกต่างจากเพศที่นำไปสู่บทบาทของการเสริมสร้าง ความกตัญญู

5. ผลการพัฒนาแนวปฏิบัติในการส่งเสริมคุณธรรมเชิงพื้นที่

ผลการพัฒนาแนวปฏิบัติในการส่งเสริมคุณธรรมเชิงพื้นที่ คณะผู้วิจัยได้เสนอแนวปฏิบัติในการส่งเสริมคุณธรรมในช่วงวัยเด็กและเยาวชนอายุระหว่าง 13-24 ปี เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมเพื่อให้เด็กและเยาวชนเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านพอเพียง วินัยรับผิดชอบ กตัญญู สุจริต และจิตสาธารณะในช่วงวัยที่เติบโตขึ้นไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1 คุณธรรม “พอเพียง”

5.1.1 หน่วยงานระดับกระทรวง ประกอบด้วย 1) การกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ระดับชาติเกี่ยวกับคุณธรรมด้านพอเพียง 2) การขับเคลื่อนกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมด้านพอเพียงในระดับสถาบันการศึกษา 3) การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการสร้างการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับคุณธรรมด้านพอเพียง และ 4) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมด้านพอเพียง

5.1.2 หน่วยงานระดับจังหวัด ประกอบด้วย 1) การกำกับติดตามและประเมินผลการส่งเสริมคุณธรรมด้านพอเพียงในระดับจังหวัด 2) การบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในระดับจังหวัดเพื่อส่งเสริมคุณธรรมด้านพอเพียง และ 3) การจัดโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมและเผยแพร่คุณธรรมด้านพอเพียงในระดับจังหวัด

5.1.3 องค์กร (ที่ทำงาน)/หน่วยงาน (สถานศึกษา) ประกอบด้วย 1) การจัดตั้งระบบและกลไกการดำเนินงานด้านคุณธรรมด้านพอเพียงในสถาบันการศึกษา 2) การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมด้านพอเพียงในสถาบันศึกษา และ 3) การสร้างความตระหนักเกี่ยวกับคุณธรรมด้านพอเพียงในสถาบันการศึกษา

5.1.4 ชุมชน ประกอบด้วย 1) การวางแผนและจัดตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมพอเพียงในชุมชน 2) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในชุมชนในการส่งเสริมคุณธรรมด้านพอเพียง และ 3) การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมด้านพอเพียงในชุมชน

5.1.5 ครอบครัว ประกอบด้วย 1) การสร้างวัฒนธรรมความพอเพียงภายในครอบครัว และ 2) การส่งเสริมการเรียนรู้คุณธรรมด้านพอเพียงในครอบครัว

5.2 คุณธรรม “วินัยรับผิดชอบ”

5.2.1 หน่วยงานระดับกระทรวง ประกอบด้วย 1) การวางแผนยุทธศาสตร์และบูรณาการความร่วมมือเกี่ยวกับคุณธรรมด้านวินัยรับผิดชอบ 2) การบูรณาการการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมด้านวินัยรับผิดชอบ 3) การสร้างเครือข่ายเด็กและเยาวชนในการส่งเสริมคุณธรรมด้านวินัยรับผิดชอบ และ 4) การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับคุณธรรมด้านวินัยรับผิดชอบ

5.2.2 หน่วยงานระดับจังหวัด ประกอบด้วย 1) การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ระดับจังหวัดในการส่งเสริมคุณธรรมด้านวินัยรับผิดชอบ 2) การบูรณาการกิจกรรมในทุกภาคส่วนเพื่อส่งเสริมคุณธรรมด้านวินัยรับผิดชอบ 3) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเพื่อสร้างเสริมคุณธรรมด้านวินัยรับผิดชอบ และ 4) การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับคุณธรรมด้านวินัยรับผิดชอบ

5.2.3 องค์กร (ที่ทำงาน)/หน่วยงาน (สถานศึกษา) ประกอบด้วย 1) การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจนเกี่ยวกับคุณธรรมด้านวินัยรับผิดชอบ 2) การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการบูรณาการคุณธรรมด้านวินัยรับผิดชอบผ่านประสบการณ์จริง และ 3) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนและผู้ปกครองเพื่อสร้างคุณธรรมด้านวินัยรับผิดชอบ

5.2.4 ชุมชน ประกอบด้วย 1) การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ระดับชุมชนในการส่งเสริมคุณธรรมด้านวินัยรับผิดชอบ 2) การบูรณาการกิจกรรมในทุกภาคส่วนเพื่อส่งเสริมคุณธรรมด้านวินัยรับผิดชอบ

3) การสร้างสรรค์กิจกรรมที่หลากหลายเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมด้านวินัยรับผิดชอบ และ 4) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการเสริมสร้างคุณธรรมด้านวินัยรับผิดชอบ

5.2.5 ครอบคลุม ประกอบด้วย 1) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาคุณธรรมด้านวินัยรับผิดชอบ 2) การกำหนดกฎระเบียบร่วมกันเกี่ยวกับวินัยรับผิดชอบของครอบครัว และ 3) การเป็นแบบอย่างที่ดีเกี่ยวกับคุณธรรมด้านวินัยรับผิดชอบ

5.3 คุณธรรม “สุจริต”

5.3.1 หน่วยงานระดับกระทรวง ประกอบด้วย 1) การบูรณาการและประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเพื่อส่งเสริมคุณธรรมด้านสุจริต 2) การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรมด้านสุจริต 3) การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการส่งเสริมคุณธรรมด้านสุจริต และ 4) การสร้างกลไกการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเกี่ยวกับคุณธรรมด้านสุจริต

5.3.2 หน่วยงานระดับจังหวัด ประกอบด้วย 1) การทบทวนและปรับปรุงแผนงานบูรณาการที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมด้านสุจริต 2) การสร้างความร่วมมือในระดับจังหวัดเพื่อส่งเสริมคุณธรรมด้านสุจริต 3) การส่งเสริมกิจกรรมเชิงพื้นที่เพื่อส่งเสริมคุณธรรมด้านสุจริต 4) การสร้างเครือข่ายและพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อส่งเสริมคุณธรรมด้านสุจริต และ 5) การประชาสัมพันธ์และสื่อสารคุณธรรมด้านสุจริต

5.3.3 องค์กร (ที่ทำงาน)/หน่วยงาน (สถานศึกษา) ประกอบด้วย 1) การสร้างผู้นำและพัฒนาตัวตนด้านคุณธรรมสุจริต 2) การส่งเสริมและสร้างวัฒนธรรมให้นักเรียนนักศึกษายึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต และ 3) การให้รางวัลแก่เด็กและเยาวชนต้นแบบคุณธรรมด้านสุจริต

5.3.4 ชุมชน ประกอบด้วย 1) การจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และสานสัมพันธ์ของชุมชน และ 2) การสร้างความร่วมมือในการส่งเสริมคุณธรรมด้านสุจริต

5.3.5 ครอบครัว ประกอบด้วย 1) การสื่อสารและสร้างบรรยากาศที่ดีในครอบครัว 2) การสอนการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับคุณธรรมด้านสุจริตโดยใช้เหตุการณ์ปัจจุบันเป็นตัวอย่าง และ 3) การทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวและการเป็นตัวอย่างที่ดีของคุณธรรมด้านสุจริต

5.4 คุณธรรม “จิตสาธารณะ”

5.4.1 หน่วยงานระดับกระทรวง ประกอบด้วย 1) การบูรณาการนโยบายและการดำเนินงานในระดับกระทรวงเกี่ยวกับคุณธรรมจิตสาธารณะ 2) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนคุณธรรมด้านจิตสาธารณะ และ 3) การพัฒนาสื่อและช่องทางการสื่อสารและการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

5.4.2 หน่วยงานระดับจังหวัด ประกอบด้วย 1) การบูรณาการนโยบายและการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมด้านจิตสาธารณะในระดับจังหวัด 2) การสร้างความร่วมมือในการส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมด้านจิตอาสา และ 3) การพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อสื่อสารคุณธรรมด้านจิตสาธารณะ

5.4.3 องค์กร (ที่ทำงาน)/หน่วยงาน (สถานศึกษา) ประกอบด้วย 1) การกำหนดนโยบาย และแผนปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมด้านจิตสาธารณะ 2) การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรแบบมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมด้านจิตสาธารณะ และ 3) การยกย่องเชิดชูเด็กและเยาวชนที่มีคุณธรรมด้านจิตสาธารณะ

5.4.4 ชุมชน ประกอบด้วย 1) การสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการส่งเสริมคุณธรรมด้านจิตสาธารณะ 2) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมคุณธรรมด้านจิตสาธารณะของเด็กและเยาวชน และ 3) การยกย่องเชิดชูเด็กและเยาวชนที่มีคุณธรรมด้านจิตสาธารณะ

5.4.5 ครอบครัว ประกอบด้วย 1) การเป็นแบบอย่างที่ดีของคุณธรรมด้านจิตสาธารณะ 2) การสร้างบรรยากาศและการสื่อสารที่ดีเกี่ยวกับคุณธรรมด้านจิตสาธารณะในครอบครัว และ 3) การทำกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตสาธารณะร่วมกันในครอบครัว

5.5 คุณธรรม “กตัญญู”

5.5.1 หน่วยงานระดับกระทรวง ประกอบด้วย 1) การบูรณาการการส่งเสริมคุณธรรมด้านความกตัญญูเข้าในทุกภาคส่วน 2) การสร้างแรงจูงใจและยกย่องเชิดชูการส่งเสริมคุณธรรมด้านความกตัญญู และ 3) การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลการส่งเสริมคุณธรรมด้านความกตัญญู

5.5.2 หน่วยงานระดับจังหวัด ประกอบด้วย 1) การกำหนดนโยบายจังหวัดเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมด้านความกตัญญู 2) การบูรณาการการส่งเสริมคุณธรรมด้านความกตัญญูเข้าในทุกภาคส่วน 3) การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาคุณธรรมด้านความกตัญญู และ 4) การสร้างแรงจูงใจและยกย่องเชิดชูองค์กรและบุคคลที่มีคุณธรรมด้านความกตัญญู

5.5.3 องค์กร (ที่ทำงาน)/หน่วยงาน (สถานศึกษา) ประกอบด้วย 1) การกำหนดนโยบาย และพันธกิจเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมด้านความกตัญญู 2) การบูรณาการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายด้านความกตัญญู และ 3) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนและผู้ปกครองในการส่งเสริมคุณธรรมด้านความกตัญญู

5.5.4 ชุมชน ประกอบด้วย 1) การยกย่องและเชิดชูบุคคลต้นแบบด้านความกตัญญู และ 2) การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมด้านความกตัญญู

5.5.5 ครอบครัว ประกอบด้วย 1) การเป็นแบบอย่างที่ดีในการแสดงความกตัญญู 2) การสื่อสาร ชื่นชม และให้กำลังใจในครอบครัวเกี่ยวกับความกตัญญู และ 3) การสร้างกิจกรรม และบรรยากาศที่ดีร่วมกันในครอบครัว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยปี 2567 พบว่าสถานการณ์คุณธรรม 5 ด้านในกลุ่มคนไทยอยู่ในระดับพอใช้ โดยคุณธรรมด้าน "กตัญญู" ยังคงมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในทุกช่วงวัย ขณะที่ทุนชีวิต 5 พลัง ซึ่งประกอบด้วยพลังครอบครัว พลังตัวตน พลังชุมชน พลังสร้างปัญญา และพลังองค์กร มีแนวโน้มลดลง โดยเฉพาะในกลุ่มวัยทำงาน และวัยผู้ใหญ่ สะท้อนถึงความจำเป็นในการเสริมสร้างคุณธรรมและทุนชีวิตผ่านกิจกรรมและนโยบายที่ครอบคลุมทุกช่วงวัย

1.1 การนำไปใช้ในระบับนโยบาย: จากผลการวิจัยพบว่าคุณธรรมลดลงทุกด้าน ทุกกลุ่มช่วงอายุ ชี้ให้เห็นความสำคัญของการพัฒนายุทธศาสตร์ระดับชาติที่ส่งเสริมคุณธรรม 5 ด้านให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย หน่วยงานรัฐ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ ควรกำหนดยุทธศาสตร์ระดับชาติที่บูรณาการแนวปฏิบัติจากผลการวิจัย เช่น การพัฒนา "โครงการพัฒนาคุณธรรมระดับพื้นที่" ที่ครอบคลุมทุกภูมิภาค โดยเน้นการส่งเสริมความรับผิดชอบในระดับบุคคล และการสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน การติดตามผลด้วยตัวชี้วัด เช่น ร้อยละของกลุ่มเป้าหมายที่แสดงพฤติกรรมสะท้อนคุณธรรม หรือระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานตามนโยบายได้ต่อเนื่อง เสริมสร้างความยั่งยืนให้แก่โครงการ/กิจกรรม

1.2 การนำไปใช้ในระบับการศึกษา: ผลการวิจัยระบุว่าในปี พ.ศ.2567 คุณธรรมในกลุ่มเด็กและเยาวชนอายุ 13-24 ปี ลดลงจากปี พ.ศ.2566 และลดลงจากปีฐาน (พ.ศ.2565) ทุกด้าน ซึ่งสะท้อนถึงพฤติกรรมที่ยังต้องการการพัฒนาทั้งคุณธรรมด้านพอเพียง วินัยรับผิดชอบ สุจริต จิตสาธารณะ และกตัญญู ระบบการศึกษาจึงควรปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้ส่งเสริมคุณธรรมเหล่านี้ผ่านกิจกรรมที่สอดคล้องกับช่วงวัย เช่น การบูรณาการคุณธรรมในกิจกรรมการเรียนรู้ และการสร้างแรงจูงใจผ่านการยกย่องนักเรียนที่มีพฤติกรรมดีเด่น นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ควรสนับสนุนการอบรมครูให้เข้าใจวิธีการเสริมสร้างคุณธรรมในชั้นเรียน เช่น การใช้จิตวิทยาเชิงบวก และการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในทางที่เหมาะสม

1.3 การนำไปใช้ในชุมชน: ผลการวิจัยพบว่าในปี พ.ศ.2567 พลังชุมชนในทุกช่วงวัยลดลงเมื่อเทียบกับปี พ.ศ.2566 โดยเฉพาะในกลุ่มวัยผู้ใหญ่ การพัฒนากิจกรรมเชิงพื้นที่ที่เน้นการสร้างความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมในชุมชนจึงมีความสำคัญ เช่น การจัดตั้ง “ชุมชนต้นแบบคุณธรรม” ที่สนับสนุนกิจกรรมเชื่อมโยงระหว่างเยาวชนและผู้สูงอายุ เช่น การจัดค่ายเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือการสร้างโครงการฟื้นฟูชุมชนผ่านการปลูกป่าและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หน่วยงานท้องถิ่น เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และสำนักงานพัฒนาชุมชน ควรสนับสนุนทรัพยากรและสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรเอกชนและกลุ่มอาสาสมัครในพื้นที่ เพื่อให้กิจกรรมเหล่านี้เกิดความต่อเนื่อง

1.4 การสื่อสาร: ผลวิจัยระบุว่าสื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางสำคัญในการสื่อสารแนวปฏิบัติสำหรับกลุ่มเยาวชนที่ต้องการเนื้อหาที่ดึงดูดใจและเข้าถึงง่าย กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ควรร่วมมือกับกรมประชาสัมพันธ์ในการสร้างสื่อออนไลน์ เช่น คลิปวิดีโอ แอนิเมชัน หรืออินโฟกราฟิกที่เน้นการส่งเสริมพฤติกรรมคุณธรรม นอกจากนี้ การใช้บุคคลที่มีอิทธิพลในกลุ่มเป้าหมาย เช่น อินฟลูเอนเซอร์ หรือผู้สร้างเนื้อหาในแพลตฟอร์ม TikTok และ YouTube เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ จะช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมในกลุ่มเด็กและเยาวชนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ การรายงานผลความสำเร็จของโครงการ/กิจกรรมเกี่ยวกับคุณธรรมในระดับพื้นที่และระดับชาติ พร้อมทั้งเผยแพร่ตัวอย่างแนวปฏิบัติที่ดี จะช่วยสร้างแรงจูงใจและขยายผลการดำเนินงานในวงกว้าง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยติดตามสถานการณ์คุณธรรมและทุนชีวิตในคนไทยทุกช่วงวัยแบบรายปี: ควรมีการวิจัยเชิงปริมาณที่ติดตามสถานการณ์ดัชนีชี้วัดคุณธรรม 5 ด้าน และทุนชีวิต 5 พลังของคนไทยในทั้ง 3 ช่วงวัย ได้แก่ เด็กและเยาวชน (13-24 ปี) วัยทำงาน (25-40 ปี) และผู้ใหญ่ (41 ปีขึ้นไป) โดยดำเนินการในลักษณะการเก็บข้อมูลแบบรายปีในทุกจังหวัดทั่วประเทศ การวิจัยลักษณะนี้จะช่วยให้สามารถวิเคราะห์แนวโน้มและความเปลี่ยนแปลงของคุณธรรมและทุนชีวิตได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงสามารถเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างพื้นที่หรือภูมิภาค เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถออกแบบและปรับปรุงนโยบายหรือแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 การวิจัยพัฒนานวัตกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมและทุนชีวิตในคนไทย: ควรมีการวิจัย และพัฒนานวัตกรรมที่เน้นการเสริมสร้างดัชนีชี้วัดคุณธรรมในแต่ละด้านควบคู่กับการสร้างความเข้มแข็งในทุนชีวิต 5 พลัง โดยนวัตกรรมควรออกแบบให้เหมาะสมกับช่วงอายุและบริบททางวัฒนธรรมของกลุ่มเป้าหมาย เช่น การพัฒนาสื่อสร้างสรรค์ในรูปแบบภาพยนตร์สั้น อินโฟกราฟิก หรือแอปพลิเคชันที่ส่งเสริมคุณธรรมในกลุ่มเยาวชน นอกจากนี้ ควรพัฒนากิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมในชุมชนสำหรับกลุ่มวัยทำงาน เช่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจในผู้สูงอายุผ่านกิจกรรมเชิงสังคมและศาสนา เพื่อให้ได้นวัตกรรมที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรม

2.3 การศึกษาติดตามแนวโน้มสถานการณ์คุณธรรมและทุนชีวิต: ควรดำเนินการวิจัยที่มุ่งศึกษาติดตามแนวโน้มของสถานการณ์คุณธรรมและทุนชีวิตในระยะยาว โดยใช้ข้อมูลจากดัชนีชี้วัดคุณธรรมและทุนชีวิตที่ได้จากการสำรวจรายปี เพื่อให้สามารถวิเคราะห์คุณธรรม 5 ด้าน กับทุนชีวิต 5 พลัง ในบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคมไทย ข้อมูลดังกล่าวสามารถใช้เป็นฐานข้อมูลสำคัญในการออกแบบนโยบายและโครงการพัฒนาคุณธรรมในระยะยาวได้

2.4 การศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพในพื้นที่นำร่อง 4 ภูมิภาค: ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพในพื้นที่นำร่อง 4 จังหวัดที่เป็นตัวแทนจากแต่ละภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ เพื่อเจาะลึกถึงบริบท วัฒนธรรม และปัจจัยเฉพาะที่ส่งผลต่อคุณธรรมและทุนชีวิตในแต่ละพื้นที่ การศึกษานี้อาจดำเนินการผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม หรือการวิเคราะห์กรณีศึกษาในชุมชนเป้าหมาย ผลการศึกษาจะช่วยให้เข้าใจความแตกต่างในระดับพื้นที่ และสามารถออกแบบนโยบายหรือโครงการที่เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของแต่ละภูมิภาค

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ควรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมของคนไทยในแต่ละช่วงวัย ผ่านแนวทางที่บูรณาการร่วมกับหน่วยงานรัฐ ภาคเอกชน และชุมชน โดยสามารถดำเนินนโยบายที่สอดคล้องกับผลการศึกษาใน 6 ระดับของระบบนิเวศ ดังนี้:

3.1 ระดับนโยบาย

- ศูนย์คุณธรรมควรทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการกำหนด กรอบแนวทางส่งเสริมคุณธรรมระดับชาติ โดยเฉพาะการบูรณาการคุณธรรมด้านพอเพียง วินัยรับผิดชอบ สุจริต จิตสาธารณะ และกตัญญู เข้าไปในนโยบายสาธารณะของกระทรวงต่าง ๆ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน และกระทรวงมหาดไทย

- สนับสนุน การกำหนดตัวชี้วัดคุณธรรมในองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวัดระดับคุณธรรมในแต่ละช่วงวัยของประชากร และใช้เป็นเกณฑ์พิจารณาความดีความชอบในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

- ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อ ผลักดันนโยบายสร้างเครือข่ายองค์กรคุณธรรม โดยเฉพาะในสถาบันการศึกษา สถานประกอบการ และชุมชน เพื่อให้มีการขับเคลื่อนคุณธรรมในทุกระดับของสังคม

3.2 ระดับพื้นที่

- สนับสนุนการพัฒนา “พื้นที่ต้นแบบศูนย์คุณธรรม” ในแต่ละจังหวัด โดยเน้นการบูรณาการคุณธรรมเข้ากับการดำเนินชีวิต เช่น พื้นที่ที่มีระบบเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนคุณธรรม หรือหมู่บ้านสุจริต เพื่อเป็นต้นแบบให้กับพื้นที่อื่น

- สนับสนุน การทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในการออกแบบโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมในระดับจังหวัด เช่น ค่ายอบรมคุณธรรม โครงการพัฒนาชุมชนจิตอาสา และโครงการส่งเสริมการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่

3.3 ระดับองค์กร

- ส่งเสริมการพัฒนา องค์กรคุณธรรมในภาครัฐและเอกชน โดยสนับสนุนการพัฒนาเครื่องมือวัดระดับคุณธรรมขององค์กร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ

- สนับสนุน การพัฒนาและบูรณาการหลักสูตรคุณธรรมในสถานศึกษาและที่ทำงาน เช่น การกำหนดแนวทางบังคับใช้หลักสูตรเสริมสร้างวินัยและความรับผิดชอบในโรงเรียน หรือโครงการอบรมด้านคุณธรรมในสถานประกอบการ

3.4 ระดับชุมชน

- ส่งเสริม ชุมชนคุณธรรมต้นแบบ โดยสนับสนุนให้ชุมชนพัฒนากิจกรรมที่ปลูกฝังคุณธรรม เช่น โครงการแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านคุณธรรม และการสร้างกลไกชุมชนในการตรวจสอบความโปร่งใสในระดับท้องถิ่น

- สนับสนุนการสร้าง “ผู้นำชุมชนคุณธรรม” โดยมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้นำท้องถิ่นให้เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามหลักคุณธรรม

3.5 ระดับครอบครัว

- สนับสนุนการพัฒนา โครงการพ่อแม่คุณธรรม โดยให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมในเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมในครอบครัว เช่น การสอนให้เด็กมีวินัย การใช้ชีวิตแบบพอเพียง และการเคารพผู้ใหญ่

- พัฒนา แนวทางส่งเสริมคุณธรรมผ่านสื่อครอบครัว เช่น การผลิตสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับคุณธรรมด้านกตัญญูและจิตสาธารณะ ผ่านสื่อออนไลน์ โทรทัศน์ และกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ

3.6 ระดับบุคคล

- ส่งเสริม การพัฒนาตัวบุคคลผ่านโครงการคุณธรรมเฉพาะทาง เช่น การฝึกอบรมทักษะชีวิต การพัฒนาแนวคิดเชิงบวก และการจัดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมคุณธรรมในแต่ละช่วงวัย

- สนับสนุนให้มี โปรแกรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้านคุณธรรม โดยเฉพาะการจัดทำหลักสูตรออนไลน์หรือกิจกรรมเวิร์กช็อปที่ช่วยพัฒนาคุณธรรมในชีวิตประจำวัน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กาญจนา นิธิจันทร์, สุรพล พุฒคำ และกันต์ฤทัย คลังพหล. (2556). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 7(1): น.13-22. สืบค้นจาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JournalGradVRU/article/view/30073/25921>
- กรองทิพย์ นาควิเชตร และคณะ. (2564). ความต้องการและแนวทางพัฒนาครูเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม แก่ผู้เรียนในโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 15(3): น.68-82. สืบค้นจาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/hsjournalnmc/article/view/253131/175091>
- ฆนรศ เต็มศักดิ์เจริญ (2563). นิเวศมนุษย์ 10 กรณีศึกษากับการพัฒนาคุณธรรม. ศูนย์คุณธรรม(องค์การมหาชน) กรุงเทพมหานคร.
- ชาญชัย วงศ์ศรีสวัสดิ์. (2566). แนวทางส่งเสริมการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 20(3): น.116-126. สืบค้นจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edu-rmu/article/view/268475/181060>
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2538). ทฤษฎีต้นไม้วีจริยธรรม: การวิจัยและการพัฒนาบุคคล. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เดชชาติ ตรีทรัพย์. (2561). แนวทางการส่งเสริมหลักคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคใต้. *วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 5 (2): น. 317-341. สืบค้นจาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMND/article/view/142740/106054>
- ธัญลักษณ์ ชูศรีโณม. (2564). แนวทางการจัดการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 11(1): น.49-62. สืบค้นจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/var/article/view/244020/168361>
- นริศรา พิงโพธิ์สก. (2565). การใช้ทฤษฎีสำหรับการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 1) PROTEXTS.COM.
- นิพนธ์ ฐานะพันธุ์. (2562). แนวทางการส่งเสริมหลักคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมาภิบาล ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพัทลุง. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 9(2): น.121-129. สืบค้นจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/var/article/view/213496/149800>
- พระไพศาล จันทมโม, พระโสภณพัฒนบัณฑิต และพระครูสุธีศัมปกรญาณ. (2563). แนวทางการใช้กิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนกัลยาณวัตร จังหวัดขอนแก่น. *Journal of Buddhist Education and Research*, 6(1): น.132-147. สืบค้นจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jber/article/view/243030/166262>

- พระสมุทรประดิษฐ์ เทชปัญญา. (2566). แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมความซื่อสัตย์ ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดตราด. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร*, 6(3) น.48-57. สืบค้นจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/tmd/article/view/262792/178653>
- พรปรีณัน พสุนธราธรรม. (2566). แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคใต้. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร*, 6(4): น.127-141. สืบค้นจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/tmd/article/view/264948/180019>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการ ยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570)
- ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580). (2561,13 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอน 82 ก. หน้า 1. วรรณรัตน์ ลาวัณ และรัชณี สรรเสริญ. (2558). PPCT Model: รูปแบบชีวิตนิเวศวิทยาเพื่อพัฒนาสุขภาพผู้มีภาวะเจ็บป่วยเรื้อรังในชุมชน. *วารสารพยาบาลทหารบก*.16(2), 15-20.
- วิไลลักษณ์ ลังกา. (2564). การพัฒนาเครื่องมือและสำรวจสถานการณ์คุณธรรมด้วยตัวชี้วัดคุณธรรม 6 ภูมิภาค. รายงานการวิจัย ได้รับทุนวิจัยจากศูนย์คุณธรรม
- วิไลลักษณ์ ลังกา. (2565). การพัฒนาและสำรวจสถานการณ์คุณธรรมด้วยดัชนีชี้วัดคุณธรรม. รายงานการวิจัย ได้รับทุนวิจัยจากศูนย์คุณธรรม
- วิไลลักษณ์ ลังกา. (2566). การสำรวจสถานการณ์คุณธรรมด้วยดัชนีชี้วัดคุณธรรมและทุนชีวิต. รายงานการวิจัย ได้รับทุนวิจัยจากศูนย์คุณธรรม
- ศูนย์คุณธรรม. (มปป.) แนวทางการส่งเสริมองค์กรคุณธรรม. กลุ่มงานส่งเสริมคุณธรรมเครือข่ายทางสังคม ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) กรุงเทพมหานคร.
- ศูนย์คุณธรรม. (Online). กรอบแนวคิดและหลักการที่ใช้ในการส่งเสริมการนำมาตรฐานด้านคุณธรรมไปใช้ในองค์กร. <https://moralcenter.or.th>
- ศูนย์คุณธรรม. (Online). แผนยุทธศาสตร์ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2563 – 2567). <https://moralcenter.or.th>
- สำรวย เรืองศรีมัน. (2557). การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารวิชาการแพรวา กาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์*, 1(3): น.65-82. สืบค้นจาก https://so05.tci-thaijo.org/index.php/Praewa-ksu_Journal/article/view/89356/70331
- สุริยเดว ทรีปาตี, พรณนิภา สังข์ทอง และสิริวิมล ศาลาจันทร์. (2553). คู่มือการใช้แบบสำรวจต้นทุนชีวิต. สมุทรสาคร: โรงพิมพ์แอปป้า พรินต์ติ้ง กรุ๊ป จำกัด.
- สุริยเดว ทรีปาตี. (2552). สร้างต้นทุน (ชีวิต) คุณทำได้. กรุงเทพมหานคร: รวมทวีผลการพิมพ์
- สุริยเดว ทรีปาตี. (2555). ต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย (พิมพ์ครั้งที่8). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา
- สุริยเดว ทรีปาตี. มปป. การพัฒนาศักยภาพวัยรุ่นและเยาวชนด้วยพลังบวก. <https://www2.nrct.go.th/Portals/0/data/07-part1/07part2/07part3/> โดย รศ.นพ.สุริยเดว ทรีปาตี.pdf (nrct.go.th)

ภาษาอังกฤษ

- Akkar, Z. M. (2003). *The publicness' of the 1990s public spaces in Britain with special to Newcastle upon type*. Dissertation Abstracts International. (2087- A)
- Bronfenbrenner, U. (1977). Toward an experimental ecology of human development. *American Psychologist*. 32, 515-531.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development*. Cambridge: Harvard University Press.
- Bronfenbrenner, U., & Morris, P. A. (2006). The Bioecological Model of Human Development. In R. M. Lerner & W. Damon (Eds.), *Handbook of child psychology: Theoretical models of human development* (pp. 793–828). John Wiley & Sons, Inc..
- Chik-chelin. (2015). The roles of social support and coping style in the relationship between gratitude and well-being, *Personality and Individual Differences*. 89 (2016) 13 – 18. from <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0191886915006054>
- Chen, G., & Sun, D. (2014). The Exploration of College Students' Honesty Education Curriculum System Constructing. *Creative Education*, 5(08), 568-572.
- Chao, Y. (2021). Moral education in mainland China today: A bio-ecological systems Analysis. *Journal of Moral Education*, DOI: 10.1080/03057240.2020.1847054
- Cohen, A. D. (2012). *Does Gratitude Promote Reciprocity in Response to All Benefits, or Just Those Rendered by Novel Relationship Partners? Testing the Role of Gratitude in the Establishment of Reciprocal Relationships* [University of Miami]. https://na03.alma.exlibrisgroup.com/discovery/delivery/01UOML_INST:ResearchRepository/12355335730002976
- Kohlberg, L. (1976). *Moral Stage and Moralization: The Cognitive Development Approach*. Moral Development and Behavior. Holt Rinehart and Winston.
- Dossett, T. H. (2011). *The influence of the character strengths of gratitude and kindness on subjective well-being* (Order No. 3480419). Available from ProQuest Dissertations & Theses Global. (898605436). Retrieved from <https://www.proquest.com/dissertations-theses/influence-character-strengths-gratitude-kindness/docview/898605436/se-2?accountid=44800>
- Huang, Y., Lin, P., & Wang, J. (2018). The influence of bus and taxi drivers' public self-consciousness and social anxiety on aberrant driving behaviors. *Accident Analysis and Prevention*, 117, 145-153.
- Kajonius, P.J. and A.M. Daderman. "Exploring the Relationship Between Honesty-Humility, the Big Five, and Liberal Values in Swedish Students," *Europe's Journal of Psychology*. 10(1) : 104-11.
- Lawrence, K. C. & Falaye, O. A. (2018). *An Ecological Approach to Understanding Adolescents. Counselling and Contemporary Social Issues in Multicultural Settings*. Department of Guidance and Counselling, University of Ibadan, Ibadan. (Pages 517-531).

- Lewis, R., Romi, S., & Roache, J. (2012). Excluding students from classroom: Teacher techniques that promote student responsibility. *Teaching and Teacher Education, 28*(6), 870-878.
- Van Dusen, J., Tiamiyu, M., Kashdan, T., & Elhai, J. (2015). Gratitude, depression and PTSD: Assessment of structural relationships. *Psychiatry Research, 230*(3), 867-870.
- Norasibah Abdul Jalil, Norimah Rambeli@ Ramli, Awadh Ahmed Mohammed Gamal, Gan Pei Tha, Noor Al-Huda Abdul Karim, Siti Zabedah Saidin. (2020). The Income-Expenditure pattern of university students: a measure on degree of importance of expenditure items. *Journal of Critical Reviews, 7* (6), 580-584. doi:10.31838/jcr.07.06.103
- Pardun-Johannsen, K. (2004). *Social issue drama and its impact on the social consciousness of preadolescent school children* (Order No. 3130194). Available from ProQuest Dissertations & Theses Global. (305055555). Retrieved from <https://www.proquest.com/dissertations-theses/social-issue-drama-impact-on-consciousness/docview/305055555/se-2?accountid=44800>
- Payan, J., Reardon, J., & McCorkle, D. (2010). The Effect of Culture on the Academic Honesty of Marketing and Business Students. *Journal of Marketing Education, 32*(3), 275-291.
- Roache, J., & Lewis, R. (2011). Teachers' Views on the Impact of Classroom Management on Student Responsibility. *The Australian Journal of Education, 55*(2), 132-146.
- Salmon, J., Hesketh, K. D., Arundell, L., Downing, K. L., & Biddle, S. J. H. (2020). Changing behavior using ecological models. In M. S. Hagger, L. D. Cameron, K. Hamilton, N. Hankonen, & T. Lintunen (Eds.), *The Handbook of Behavior Change* (pp. 237-250). Cambridge: Cambridge University Press.
- Sheppard W N (2012). *An Ecological Approach to Understanding Physical Child Abuse and the Impact on Academics: Differences between Behaviors in Physically Abused and Nonabused Children Regarding Parental Disciplinary Practices, Family Interaction and Family Events and Their Effects on Social Interaction and School Success*. Dissertation Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree Doctor of Philosophy in the Graduate School of The Ohio State University.
- Shelton, L, G. (2019). *The Bronfenbrenner primer: A guide to developmental ecology*. New York: Routledge.
- Speck, M., & Hasselkuss, M. (2015). Sufficiency in social practice: Searching potentials for sufficient behavior in a consumerist culture. *Sustainability : Science, Practice, & Policy, 11*(2), 14-32.
- Schuck, A. (2017). Evaluating the Impact of Crime and Discipline on Student Success in Postsecondary Education. *Research in Higher Education, 58*(1), 77-97.
- Theriot, M., & Dupper, D. (2010). Student Discipline Problems and the Transition From Elementary to Middle School. *Education and Urban Society, 42*(2), 205-222.
- Tucker, M. A. (2013). *Subjective and psychological well-being as predictors of dispositional gratitude* (Order No. 3570590). Available from ProQuest Dissertations & Theses Global.

- (1401366458). Retrieved from <https://www.proquest.com/dissertations-theses/subjective-psychological-well-being-as-predictors/docview/1401366458/se-2?accountid=44800>
- Welsh, R. (2019). Intra-District Student Mobility, School Discipline and Gender: Evidence From Clark County, Nevada. *Education and Urban Society*, 51(9), 1217-1244.
- Zhang, S. (2005). *Is honesty the best policy? honest but hurtful evaluative messages in romantic relationships* (Order No. 3180608). Available from ProQuest Dissertations & Theses Global. (305400931). Retrieved from <https://www.proquest.com/dissertations-theses/is-honesty-best-policy-honest-hurtful-evaluative/docview/305400931/se-2?accountid=44800>

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)

**เลขที่ 69 อาคารวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล (CMMU)
ชั้น 16-17 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400**

**โทร 0 2644 9900 โทรสาร 0 2644 4901 - 3
[http : www.moralcenter.or.th](http://www.moralcenter.or.th)**